

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Ontwerpbesluit van
tot wijziging van het Arbeidsomstandighedenbesluit in verband met de modernisering
van het asbeststelsel alsmede enkele technische wijzigingen van het
Asbestverwijderingsbesluit 2005 en het Besluit bouwwerken leefomgeving

Op de voordracht van Onze Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van.....,
nr. ...., gedaan in overeenstemming met de Staatssecretaris van Infrastructuur en
Waterstaat en Onze Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

Gelet op de artikelen 16, eerste, tweede lid, aanhef en onderdeel a, zevende lid, aanhef,
onderdelen a en b, tiende lid, 20, eerste lid, 30, derde lid, en 33, tweede lid, van de
Arbeidsomstandighedenwet, 9.2.2.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer en 4.3, eerste
lid, van de Omgevingswet

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van
[niet invullen], uitgebracht in overeenstemming met de Staatssecretaris van
Infrastructuur en Waterstaat en Onze Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke
Ordening,

Hebben goedgevonden en verstaan:

ARTIKEL I

Het Arbeidsomstandighedenbesluit wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 4.45 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel d door `; en` een onderdeel toegevoegd, luidende:
e. de werkmethoden komen overeen met de werkmethoden waarvoor het risico is beoordeeld overeenkomstig de artikelen 4.2 en 4.47.
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
4. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot de maatregelen, bedoeld in het tweede lid, onderdelen a en e.

B

In artikel 4.45b, tweede lid, onderdeel c, wordt 'bloostelling' vervangen door 'blootstelling'.

C

Artikel 4.47 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het opschrift komt te luiden:

Artikel 4.47. Vaststellen van de blootstelling en monsterneming

2. In het eerste lid wordt 'risicobeoordeling' vervangen door 'beoordeling' en wordt 'gemeten' vervangen door 'vastgesteld met inachtneming van artikel 4.45, eerste lid'.

3. Het tweede lid komt te luiden:

2. Het vaststellen van de concentraties, bedoeld in het eerste lid, wordt uitgevoerd met gebruikmaking van:

a. een door Onze Minister aan te wijzen beoordelingsinstrument dat, gelet op de stand van de wetenschap en de professionele dienstverlening, is ontwikkeld op basis van meetgegevens; of

b. een door de werkgever of degene die opdracht geeft tot de werkzaamheden met asbest zelf te verrichten of in opdracht te laten verrichten meting die specifiek is afgestemd op de werkwijze en de situatie ter plaatse conform een voor dat doel geschikte genormaliseerde meetmethode.

4. Het derde lid komt te luiden:

3. Indien gebruik wordt gemaakt van een methode als bedoeld in onderdeel b van het tweede lid, wordt deze methode uitgevoerd of wordt de uitvoering getoetst door een persoon met aantoonbare deskundigheid op het gebied van blootstellingsonderzoek.

5. Onder vernummering van het vierde tot en met negende lid tot achtste tot en met dertiende lid worden vier leden ingevoegd, luidende:

4. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld over het beoordelingsinstrument, bedoeld in het tweede lid, onderdeel a, de in het tweede lid, onderdeel b, bedoelde meting en over de in het derde lid genoemde deskundigheid.

5. Een bewijs van de vastgestelde concentraties, verkregen door middel van het in het tweede lid, onderdeel a, bedoelde beoordelingsinstrument, dan wel de meetgegevens verkregen door middel van gebruik van de in het tweede lid, onderdeel b, bedoelde meetmethode is respectievelijk zijn op de arbeidsplaats aanwezig.

6. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld over de wijze waarop het bewijs van de vastgestelde concentraties, dan wel de meetgegevens, bedoeld in het vijfde lid, aan de toezichthouder beschikbaar worden gesteld.

7. Afhankelijk van de resultaten van de eerste beoordeling, bedoeld in artikel 4.2, worden op gezette tijden de concentraties, bedoeld in het eerste lid, gemeten.

6. Onder vernummering van het dertiende lid tot het veertiende lid wordt een lid ingevoegd, luidende:

13. De telling van de asbestvezels gebeurt overeenkomstig een voor dat doel geschikte genormaliseerde methode.

7. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:

15. Op basis van de vastgestelde concentraties wordt in het kader van de beoordeling, bedoeld in artikel 4.2, de risicoklasse, bedoeld in de artikelen 4.44 en 4.48, bepaald.

D

Artikel 4.47a wordt als volgt gewijzigd:

1. In het achtste lid, wordt 'de artikelen 4.44, 4.48 of 4.53a' vervangen door 'de artikelen 4.44 en 4.48'.

2. In het negende lid vervalt 'of 5'.

E

Artikel 4.47b komt te luiden:

Artikel 4.47b. Reiniging en visuele inspectie

1. Na werkzaamheden met asbest worden de arbeidsplaats en de arbeidsmiddelen die op de arbeidsplaats aanwezig zijn of zijn geweest, doeltreffend gereinigd.
2. Na de reiniging wordt, voordat wordt aangevangen met het opheffen van de gevarenzone, bedoeld in artikel 4.11, onderdeel e, op de betreffende arbeidsplaats een eindbeoordeling uitgevoerd.
3. De eindbeoordeling betreft een visuele inspectie waarbij is vastgesteld dat het te verwijderen asbest niet meer visueel waarneembaar is, met inachtneming van artikel 4.48a, vijfde lid.
4. Na werkzaamheden die zijn verricht aan asbesttoepassingen die de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling als bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid, op de betreffende arbeidsplaats in een binnenruimte, betreft de eindbeoordeling een onafhankelijke visuele inspectie door een bedrijf dat daartoe adequaat is toegerust.
5. In afwijking van het vierde lid geldt de verplichting om een onafhankelijke visuele inspectie uit te laten voeren niet, indien sprake was van werkzaamheden waarvoor op grond van artikel 4.54b, onderdelen b tot en met k, geen verplichting tot inventarisatie geldt.
6. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld met betrekking tot het vierde lid, inzake:
  - a. de eisen aan het bedrijf dat adequaat is toegerust; en
  - b. de eindbeoordeling.

F

Na artikel 4.47c wordt in paragraaf 3 een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 4.47d Aanwijzing instrument

1. Onze Minister wijst een instrument aan dat de stand van de wetenschap en de professionele dienstverlening weergeeft betreffende de uitvoering van werkzaamheden met asbest als bedoeld in artikel 4.54a, eerste lid, voor zover het instrument daarin voorziet.
2. Aan de voorschriften voor de te nemen maatregelen, bedoeld in de artikelen 4.45, tweede lid, onderdeel a, of 4.48a, eerste en tweede lid, onderdelen a en c, wordt in ieder geval voldaan indien die maatregelen worden uitgevoerd overeenkomstig het instrument, bedoeld in het eerste lid.
3. Indien de werkzaamheden, bedoeld in het eerste lid, of de maatregelen, bedoeld in het tweede lid, op een andere wijze worden uitgevoerd, leidt deze wijze van uitvoering tot een minimaal gelijkwaardig beschermingsniveau.
4. De gelijkwaardigheid van de uitvoering wordt onderbouwd en de onderbouwing is op de arbeidsplaats aanwezig.

G

Artikel 4.48a wordt als volgt gewijzigd:

1. Het tweede lid, onderdeel a, komt te luiden:

- a. het ter beschikking stellen van aantoonbaar passende en geschikte ademhalingsapparatuur en andere persoonlijke beschermingsmiddelen en het zorgen dat deze middelen op de juiste wijze gedragen worden;
2. In het tweede lid wordt onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel c door een puntkomma een onderdeel toegevoegd, luidende:
  - d. passend onderricht over de ademhalingsapparatuur en andere persoonlijke beschermingsmiddelen, bedoeld in onderdeel a, en de maatregelen, bedoeld in onderdeel c.
3. Onder vernummering van het derde en vierde lid tot vierde en vijfde lid wordt een lid ingevoegd, luidende:
  3. Een bewijs van het onderricht, bedoeld in het tweede lid, onderdeel d, is op de arbeidsplaats aanwezig.

H

Artikel 4.50 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste en derde lid vervalt 'van het bedrijf, bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid,'.
2. In het derde lid wordt 'na de eindbeoordeling, bedoeld in artikel 4.51a' vervangen door 'voor de eindbeoordeling, bedoeld in de artikelen 4.51a en 4.51b'.
3. In het vierde lid, onderdeel a, wordt 'artikel 4.48a, tweede en vierde lid' vervangen door 'artikel 4.48a, tweede en vijfde lid' en wordt de punt aan het slot vervangen door een puntkomma.
4. In het vierde lid, onderdeel c, wordt de puntkomma aan het slot vervangen door '; en'.
5. Het vierde lid, onderdeel d, komt te luiden:
  - d. de namen van de personen die de werkzaamheden, bedoeld in artikel 4.54a, eerste lid, uitvoeren.
6. Onder vernummering van het vijfde en zesde lid tot zevende en achtste lid worden twee leden ingevoegd, luidende:
  5. Indien gebruik wordt gemaakt van het door Onze Minister aangewezen instrument, bedoeld in artikel 4.47d, eerste lid, worden de voorschriften en maatregelen die door dit instrument worden weergegeven, herkenbaar in het werkplan opgenomen.
  6. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels met betrekking tot het werkplan worden gesteld.
7. In het achtste lid (nieuw) vervalt 'en wordt desgevraagd getoond aan de toezichthouder'.

I

Artikel 4.51a komt te luiden:

Artikel 4.51a. Eindbeoordeling binnenruimte

1. Na de werkzaamheden met asbest wordt, voordat wordt aangevangen met het opheffen van de gevarezone, bedoeld in artikel 4.11, onderdeel e, op de betreffende arbeidsplaats in een binnenruimte een onafhankelijke eindbeoordeling uitgevoerd door een bedrijf dat daartoe adequaat is toegerust, waarbij de eventuele monsterneming wordt uitgevoerd door een persoon als bedoeld in artikel 4.47, elfde lid, en de eventuele monsteranalyse door een laboratorium als bedoeld in artikel 4.47, twaalfde lid.
2. De eindbeoordeling betreft een visuele inspectie gevolgd door een eindmeting, teneinde vast te stellen of de concentratie van asbestvezels in de lucht lager is dan

10.000 vezels per kubieke meter.

3. In afwijking van het tweede lid, betreft de eindbeoordeling alleen een visuele inspectie indien uit de beoordeling, bedoeld in artikel 4.2, eerste lid, blijkt dat in de lucht in de ruimte waaraan werknemers in verband met de arbeid kunnen worden blootgesteld sprake is van een concentratie van asbestvezels die lager is dan of gelijk is aan 10.000 vezels per kubieke meter.

4. Bij de visuele inspectie wordt vastgesteld dat het te verwijderen asbest niet meer visueel waarneembaar is, met inachtneming van artikel 4.48a, vijfde lid.

5. In aanvulling op het tweede lid wordt, indien uit de beoordeling, bedoeld in artikel 4.2, eerste lid, blijkt dat in de lucht in de ruimte waaraan werknemers in verband met de arbeid kunnen worden blootgesteld, de concentratie van de amfibole asbestvezels actinooliet, amosiet, anthofylliet, tremoliet en crocidoliet, hoger is dan 10.000 vezels per kubieke meter, bij de eindbeoordeling tevens vastgesteld of de concentratie van asbestvezels in de lucht gezamenlijk lager is dan 2.000 vezels per kubieke meter.

6. Bij ministeriële regeling worden nadere regels worden gesteld met betrekking tot het eerste lid, inzake:

- a. de eisen aan het bedrijf dat adequaat is toegerust: en
- b. de eindbeoordeling.

7. Bij ministeriële regeling kunnen asbestverwijderingswerkzaamheden worden aangewezen waarop het vijfde lid niet van toepassing is.

J

Na artikel 4.51a wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 4.51b Eindbeoordeling arbeidsplaats in de buitenlucht

1. Na de werkzaamheden met asbest wordt, voordat wordt aangevangen met het opheffen van de gevarezone, bedoeld in artikel 4.11, onderdeel e, op de betreffende arbeidsplaats in de buitenlucht door een bedrijf dat daartoe adequaat is toegerust een onafhankelijke eindbeoordeling uitgevoerd.

2. De eindbeoordeling betreft een visuele inspectie, waarbij wordt vastgesteld dat het te verwijderen asbest niet meer visueel waarneembaar is, met inachtneming van artikel 4.48a, vijfde lid.

3. Indien de werkzaamheden in de buitenlucht betrekking hebben op asbesthoudende grond, wordt na het beëindigen van die werkzaamheden door een bedrijf dat daartoe adequaat is toegerust, een visuele inspectie uitgevoerd teneinde vast te stellen dat er geen asbest meer visueel waarneembaar is.

4. Bij ministeriële regeling worden nadere regels worden gesteld met betrekking tot het eerste lid, inzake:

- a. de eisen aan het bedrijf dat adequaat is toegerust; en
- b. de eindbeoordeling.

5. Bij ministeriële regeling kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot de visuele inspectie, bedoeld in het derde lid.

K

De artikelen 4.53a en 4.53c vervallen.

L

Artikel 4.54a wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onderdeel a, wordt 'asbest of asbesthoudende producten is respectievelijk zijn verwerkt' vervangen door 'naar redelijke verwachting asbest of een asbesthoudend product is toegepast'.
2. Het tweede lid komt te luiden:
  2. Als onderdeel van de inventarisatie, bedoeld in het eerste lid, wordt vastgesteld of er sprake is van een asbesttoepassing die de potentie heeft om te leiden tot een hoge blootstelling als bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid.
  3. In het derde lid vervalt 'en de indeling in een risicoklasse, bedoeld in het tweede lid,'.
  4. In het zesde lid vervalt 'en wordt desgevraagd getoond aan de toezichthouder'.

M

Artikel 4.54b wordt als volgt gewijzigd:

1. In onderdeel a wordt 'handelingen' vervangen door 'werkzaamheden' en wordt 'vervaardigd' vervangen door 'gebouwd dan wel vervaardigd'.
2. Onderdeel b komt te luiden:
  - b. het geheel of gedeeltelijk verwijderen van waterleidingbuizen, gasleidingbuizen, rioolleidingbuizen, telecombuizen en mantelbuizen, voor zover zij deel uitmaken van het ondergrondse openbare water-, gas-, elektra-, riool-, of telecomleidingnet;.
3. In de onderdelen c tot en met g vervalt telkens het woord 'asbesthoudende'.
4. Onderdeel h komt te luiden:
  - h. het geheel of gedeeltelijk verwijderen van pakkingen uit procesinstallaties of onderdelen van procesinstallaties, inclusief aan- en afvoerende leidingen;.
5. Onder verlettering van onderdeel i tot onderdeel j wordt een onderdeel ingevoegd, luidende:
  - i. het geheel of gedeeltelijk verwijderen van pakkingen uit verwarmingstoestellen met een nominaal vermogen dat lager is dan 2250 kilowatt;.
6. In onderdeel j (nieuw) vervalt 'het geheel of gedeeltelijk verwijderen van asbest of asbesthoudende producten uit' en wordt de punt aan het slot vervangen door een puntkomma.
7. Er wordt een onderdeel toegevoegd, luidende:
  - k. het in het kader van onderhoudswerkzaamheden en het oplossen van storingen geheel of gedeeltelijk verwijderen van gas- en elektrotechnische componenten die aanwezig zijn in:
    - 1°. het gastransportnet, bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel d, van de Gaswet, door of vanwege de netbeheerder, aangewezen krachtens artikel 2, achtste lid, of 5 van de Gaswet; of
    - 2°. het net, bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel i, van de Elektriciteitswet 1998, door of vanwege de netbeheerder, aangewezen op grond van artikel 10, negende lid, 13, eerste lid, of 14 van de Elektriciteitswet 1998.

N

Artikel 4.54d wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt 'indien de concentratie van asbestvezels is ingedeeld in risicoklasse 2 of 2A' vervangen door 'indien verricht aan asbesttoepassingen die de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling en die als zodanig bij ministeriële regeling zijn aangewezen'.
2. In het derde lid wordt 'voorzover' vervangen door 'voor zover'.
3. Het vierde lid vervalt, onder vernummering van het vijfde tot en met tiende lid tot vierde tot en met negende lid.

4. In het vijfde lid (nieuw) wordt 'vijfde lid' vervangen door 'vierde lid'.
5. In het zesde lid (nieuw) wordt 'Voorzover' vervangen door 'Voor zover' en wordt 'vijfde lid' vervangen door 'vierde lid'.
6. In het achtste lid (nieuw) wordt 'vijfde lid' vervangen door 'vierde lid' en vervalt 'en wordt desgevraagd getoond aan de toezichhouder'.
7. Het negende lid (nieuw) wordt als volgt gewijzigd:
  - a. In de aanhef wordt 'zevende lid' vervangen door 'zesde lid', wordt 'asbest verplaatst waardoor sprake kan zijn van werkzaamheden' vervangen door 'werkzaamheden verricht' en vervalt 'onderdeel b of c,';
  - b. In onderdeel a wordt 'vijfde lid' vervangen door 'vierde lid'.

O

In artikel 9.3, tweede lid, onderdeel d, wordt '4.48a, eerste en vierde lid' vervangen door '4.47b, eerste en tweede lid, 4.47d, vierde lid, 4.48a, eerste en vijfde lid', wordt '4.50, vijfde en zesde lid' vervangen door '4.50, zevende en achtste lid' en wordt '4.54d, vijfde, zevende en negende lid, voor zover het certificaten uit het vijfde en zevende lid betreft' vervangen door '4.54d, vierde, zesde en achtste lid, voor zover het certificaten uit het vierde en zesde lid betreft'.

P

In artikel 9.5 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onderdeel c, wordt na '4.47c, eerste lid, onderdelen a en e' ingevoegd '4.47d, derde en vierde lid,' en wordt '4.48a, eerste en tweede lid, onderdelen a, b en c en vierde lid' vervangen door '4.48a, eerste en tweede lid, onderdelen a, b en c, en vijfde lid', wordt na '4.50' ingevoegd '4.51', en wordt '4.51a, eerste en derde tot en met vijfde lid,' vervangen door '4.51a, 4.51b,.
2. In het vijfde lid, onderdeel c, subonderdeel 2°, wordt '4.47c, eerste lid, onderdeel a, b, c, e en f' vervangen door '4.47c, eerste lid, onderdelen b, c en f' en vervalt '4.51, 4.51a, tweede lid'.

Q

In artikel 9.6 wordt '4.54a, vierde lid' vervangen door '4.47b, vierde lid, 4.51a, eerste lid, 4.51b, eerste lid, 4.54a, vierde en vijfde lid'.

R

In artikel 9.9b, eerste lid, onderdeel d, wordt:

1. '4.47, eerste, tweede en vijfde tot en met achtste lid' vervangen door '4.47, eerste tot en met derde lid, vijfde en zevende lid, negende tot en met dertiende en vijftiende lid';
2. '4.47b' vervangen door '4.47b, eerste tot en met vijfde lid,'.
3. na '4.47c, eerste en tweede lid,' ingevoegd '4.47d, derde en vierde lid,'.
4. '4.48a, eerste, tweede en vierde lid, 4.50,' vervangen door '4.48a, eerste tot en met derde lid, en vijfde lid, 4.50, eerste tot en met vijfde lid, zevende en achtste lid,'.
5. '4.51a, eerste tot en met vierde lid' vervangen door '4.51a, eerste tot en met vijfde lid, 4.51b, eerste tot en met derde lid'.
6. '4.54d, eerste en derde tot en met tiende lid' vervangen door '4.54d, eerste en derde tot en met negende lid'.

S

In artikel 9.19, onderdeel d, wordt 'afdelingen 2, 5, 6, 7' vervangen door 'afdeling 2, afdeling 5, met uitzondering van de artikelen 4.47, tweede tot en met zesde lid, artikel 4.47b, eerste, derde, vierde en vijfde lid, artikel 4.50, derde lid, 4.51a, 4.51b, 4.54a, tweede tot en met zesde lid, en 4.54d, derde tot en met negende lid, de afdelingen 6, 7'.

ARTIKEL II

Het Asbestverwijderingsbesluit 2005 wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 3, tweede lid, komt te luiden:

2. Degene die asbest of een asbesthoudend product uit een object doet verwijderen, draagt er zorg voor dat voor het object eerst een asbestinventarisatie wordt verricht en een asbestinventarisatierapport wordt opgesteld.

B

Artikel 4 wordt als volgt gewijzigd:

1. De aanduiding '1.' voor het eerste lid vervalt en onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel c door een puntkomma worden zes onderdelen toegevoegd, luidende:

- d. het geheel of gedeeltelijk verwijderen van pakkingen uit verbrandingsmotoren;
- e. het geheel of gedeeltelijk verwijderen van pakkingen uit procesinstallaties of onderdelen van procesinstallaties, inclusief aan- en afvoerende leidingen;
- f. het geheel of gedeeltelijk verwijderen van pakkingen uit verwarmingstoestellen met een nominaal vermogen dat lager is dan 2250 kilowatt;
- g. het als een geheel verwijderen van verwarmingstoestellen;
- h. het in het kader van onderhoudswerkzaamheden en het oplossen van storingen geheel of gedeeltelijk verwijderen van gas- en elektrotechnische componenten die aanwezig zijn in:

1°. het gastransportnet, bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel d, van de Gaswet, door of vanwege de netbeheerder, aangewezen krachtens artikel 2, achtste lid, of 5 van de Gaswet; of

2°. het net, bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel i, van de Elektriciteitswet 1998, door of vanwege de netbeheerder, aangewezen op grond van artikel 10, negende lid, 13, eerste lid, of 14 van de Elektriciteitswet 1998;

i. werkzaamheden als bedoeld in artikel 6, vijfde lid, onderdelen a en d.

2. Het tweede en derde lid vervallen.

C

Artikel 6 komt te luiden:

Artikel 6

1. De volgende handelingen worden uitsluitend verricht in de uitoefening van een beroep of bedrijf:

- a. het geheel of gedeeltelijk afbreken of uit elkaar nemen van objecten indien in die objecten asbest of een asbesthoudend product is verwerkt;

- b. het verwijderen van asbest of asbesthoudende producten uit objecten;
  - c. het opruimen van asbest dat of asbesthoudende producten die ten gevolge van een incident is of zijn vrijgekomen.
2. De in het eerste lid genoemde handelingen worden verricht door een bedrijf waarvan de werknemers aanvullende voorlichting en aanvullend onderricht hebben gekregen als bedoeld in de artikelen 4.45a, 4.45b en 4.48a, tweede lid, onderdeel d, van het Arbeidsomstandighedenbesluit.
  3. De in het eerste lid genoemde handelingen, indien verricht aan asbesttoepassingen die de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling als bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit, mogen slechts worden verricht door een bedrijf dat in het bezit is van een certificaat als bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit.
  4. Het derde lid is niet van toepassing indien sprake is van handelingen waarvoor op grond van artikel 4, onderdelen b tot en met h, geen verplichting tot inventarisatie geldt.
  5. Het eerste tot en met het derde lid geldt niet voor het anders dan in het kader van beroep of bedrijf:
    - a. in zijn geheel verwijderen van geschroefde platen van asbestcement, niet zijnde dakleien, die niet sterk verweerd zijn, of niet-gelijmde asbesthoudende vloertegels en niet-gelijmde, asbesthoudende vloerbedekking uit een object voor zover het object niet in het kader van de uitoefening van een beroep of bedrijf wordt gebruikt of bedoeld is voor gebruik in dat kader en de oppervlakte van de te verwijderen asbesthoudende platenvloertegels of vloerbedekking gezamenlijk in totaal ten hoogste 35 m² bedraagt;
    - b. geheel of gedeeltelijk verwijderen van rem- en frictiematerialen;
    - c. als een geheel verwijderen van verwarmingstoestellen;
    - d. verwijderen van asbesthoudende voorwerpen, als deze voorwerpen niet zijn bevestigd dan wel kunnen worden verwijderd zonder het daarin aanwezige asbest te beroeren.
  6. Het is verboden een handeling als bedoeld in het eerste lid te doen verrichten of anders dan in de uitoefening van een beroep of bedrijf te verrichten in strijd met het eerste tot en met het vijfde lid.

D

Artikel 9 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt 'waarop artikel 6, eerste lid, van toepassing is' vervangen door 'als bedoeld in artikel 6, eerste lid,' en wordt 'de artikelen 4.51a, eerste, tweede en vijfde lid, en 4.53c' vervangen door 'de artikelen 4.47b, vierde en zesde lid, onderdeel a, en 4.51a, eerste tot en met zesde lid, onderdeel a'.
2. In het tweede lid wordt '4.51a, derde en vijfde lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit' vervangen door '4.51b, eerste, tweede en vierde lid, onderdeel a, van het Arbeidsomstandighedenbesluit'.
3. In het derde lid wordt na 'uitgevoerd,' ingevoegd 'na de verwijdering van een asbesttoepassing die de potentie heeft om te leiden tot een hoge blootstelling als bedoeld in artikel 4.54d, eerste en tweede lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit,'.
4. In het vierde lid wordt 'dat er op de plaats' vervangen door 'dat het te verwijderen asbest op de plaats', vervalt 'asbest aanwezig' en wordt 'de artikelen 4.51a, tweede lid, en 4.53c van het Arbeidsomstandighedenbesluit' vervangen door 'artikel 4.51a, tweede en vijfde lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit'.
5. In het vijfde lid wordt 'dat er op de plaats' vervangen door 'dat het te verwijderen asbest op de plaats' en vervalt 'asbest aanwezig'.

E

In artikel 13, tweede lid, onderdeel c, wordt `bedrijven als bedoeld in artikel 4.51a, derde lid, `vervangen door `bedrijven als bedoeld in de artikelen 4.47b, vierde lid, 4.51a, eerste lid, en 4.51b, eerste lid,.

ARTIKEL III

Het Besluit bouwwerken leefomgeving wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 7.9 komt te luiden:

Artikel 7.9 (asbestinventarisatieplicht)

1. De normadressaat beschikt over een asbestinventarisatierapport voor het gedeelte van het bouwwerk waar wordt gesloopt, als hij weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zich in het bouwwerk asbest of een asbesthoudend product bevindt.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op:
  - a. werkzaamheden die worden verricht in of aan een bouwwerk of gedeelte daarvan dat op of na 1 januari 1994 is gebouwd; en
  - b. het geheel of gedeeltelijk:
    - 1°. verwijderen van waterleidingbuizen, gasleidingbuizen, rioolleidingbuizen, telecombuizen en mantelbuizen, voor zover deze deel uitmaken van een ondergronds openbaar water-, gas-, elektra-, riool- of telecomleidingnet;
    - 2°. verwijderen van geklemde vloerplaten onder een verwarmingstoestel;
    - 3°. verwijderen van verwarmingstoestellen die als een geheel worden verwijderd ;
    - 4°. verwijderen van beglazingskit dat is verwerkt in de constructie van een kas; of
    - 5°. verwijderen van pakkingen uit:
      - i. een verbrandingsmotor;
      - ii. een verwarmingstoestel met een nominaal vermogen van ten hoogste 2.250 kW; of
      - iii. procesinstallaties of onderdelen van procesinstallaties, inclusief aan- en afvoerende leidingen;
    - 6°. verwijderen van rem- en frictiematerialen; of
    - 7°. in het kader van onderhoudswerkzaamheden en het oplossen van storingen verwijderen van gas- en elektrotechnische componenten die aanwezig zijn in:
      - i. het gastransportnet, bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder d, van de Gaswet, door of vanwege de netbeheerder, aangewezen krachtens artikel 2, achtste lid, of 5 van die wet; of
      - ii. het net, bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder i, van de Elektriciteitswet 1998, door of vanwege de netbeheerder, aangewezen op grond van artikel 10, negende lid, 13, eerste lid, of 14 van die wet.
3. Degene die een handeling laat verrichten waarop het eerste lid van toepassing is, verstrekt, voordat de handeling wordt verricht, een afschrift van het asbestinventarisatierapport aan degene die de handeling verricht.

B

Artikel 7.10 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het tweede lid, onderdeel b, komt te luiden:

b. het verwijderingshandelingen als bedoeld in artikel 7.20, vijfde lid, onder a, betreft.

2. Het vierde lid, onderdeel c, komt te luiden:

c. slopen dat alleen bestaat uit het in de uitoefening van een beroep of bedrijf geheel of gedeeltelijk:

1°. verwijderen van asbesthoudende waterleidingbuizen, gasleidingbuizen, rioolleidingbuizen, telecombuizen en mantelbuizen, voor zover deze deel uitmaken van een ondergronds openbaar water-, gas-, elektra-, riool- of telecomleidingnet;

°. verwijderen van asbesthoudende geklemde vloerplaten onder een verwarmingstoestel;

3°. verwijderen van asbesthoudende verwarmingstoestellen die als een geheel verwijderd worden;

4°. verwijderen van asbesthoudende beglazingskit dat is verwerkt in de constructie van een kas;

5°. verwijderen van asbesthoudende rem- en frictiematerialen;

6°. verwijderen van asbesthoudende pakkingen uit:

i. een verbrandingsmotor;

ii. een verwarmingstoestel met een nominaal vermogen van ten hoogste 2.250 kW; of

iii. procesinstallaties of onderdelen van procesinstallaties, inclusief aan- en afvoerende leidingen; en

7°. in het kader van onderhoudswerkzaamheden en het oplossen van storingen, verwijderen van gas- en elektrotechnische componenten die aanwezig zijn in:

i. het gastransportnet, bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder d, van de Gaswet, door of vanwege de netbeheerder, aangewezen krachtens artikel 2, achtste lid, of 5 van die wet; of

ii. het net, bedoeld in artikel 1, eerste lid 1, onder i, van de Elektriciteitswet 1998, door of vanwege de netbeheerder, aangewezen op grond van artikel 10, negende lid, 13, eerste lid, of 14 van die wet.

C

In artikel 7.11, vierde lid, wordt 'asbest' vervangen door 'een asbesttoepassing', wordt 'dat is ingedeeld in risicoklasse 2 of 2A als bedoeld in artikel 4.48 of 4.53a' vervangen door 'die de potentie heeft om te leiden tot een hoge blootstelling als bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid,'.

D

Artikel 7.12 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het tweede lid wordt 'asbest wordt' vervangen door 'asbesttoepassingen worden' en wordt 'dat is ingedeeld in risicoklasse 2 of 2A als bedoeld in artikel 4.48 of 4.53a' vervangen door 'die de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling als bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid,'.

2. In het vierde lid wordt 'asbest is' vervangen door 'asbesttoepassingen zijn' en wordt 'dat is ingedeeld in risicoklasse 2 of 2A als bedoeld in artikel 4.48 of 4.53a' vervangen door 'die de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling als bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid,'.

3. In het vijfde lid wordt 'asbest is' vervangen door 'asbesttoepassingen zijn' en wordt 'dat is ingedeeld in risicoklasse 2 of 2A als bedoeld in artikel 4.48 of 4.53a' vervangen

door 'die de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling als bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid,'.

E

Artikel 7.20 komt te luiden:

Artikel 7.20 (verwijderen asbest)

1. De volgende handelingen worden alleen verricht in de uitoefening van een beroep of bedrijf:

a. het geheel of gedeeltelijk afbreken of uit elkaar nemen van bouwwerken als in die bouwwerken asbest of een asbesthoudend product is verwerkt; of

b. het verwijderen van asbest of asbesthoudende producten uit bouwwerken.

2. Degene die een handeling als bedoeld in het eerste lid laat verrichten, zorgt ervoor dat deze wordt verricht door een bedrijf waarvan de werknemers aanvullende voorlichting en aanvullend onderricht hebben gekregen als bedoeld in de artikelen 4.45a, 4.45b en 4.48a, tweede lid, onder d, van het Arbeidsomstandighedenbesluit.

3. De in het eerste lid genoemde handelingen worden, als deze worden verricht aan asbesttoepassingen die de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling als bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit, alleen verricht door een bedrijf dat in het bezit is van een certificaat als bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid, van dat besluit.

4. Het derde lid is niet van toepassing als sprake is van handelingen als bedoeld in artikel 7.9, tweede lid.

5. Het eerste lid geldt niet voor het anders dan in de uitoefening van een beroep of bedrijf:

a. in zijn geheel verwijderen van geschroefde platen van asbestcement, niet zijnde dakleien, die niet sterk verweerd zijn, niet-gelijmde asbesthoudende vloertegels en niet-gelijmde asbesthoudende vloerbedekking uit een woning of uit een op het erf van die woning staand bijgebouw, voor zover de woning of het bijgebouw niet in de uitoefening van een beroep of bedrijf worden gebruikt of zijn bedoeld voor gebruik in dat kader, en de oppervlakte van de te verwijderen asbesthoudende platen, vloertegels of vloerbedekking gezamenlijk in totaal ten hoogste 35 m² bedraagt;

b. als een geheel verwijderen van verwarmingstoestellen; of

c. geheel of gedeeltelijk verwijderen van rem- en frictiematerialen.

6. Het laten verrichten van een handeling als bedoeld in het eerste lid geschiedt overeenkomstig het eerste tot en met het derde lid in verbinding met het vierde lid.

F

In artikel 7.21, aanhef, wordt 'artikel 7.9, tweede lid, onder d' vervangen door 'artikel 7.20, vijfde lid'.

G

Artikel 7.22 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt 'waarop artikel 7.20, eerste lid, van toepassing is' vervangen door 'als bedoeld in artikel 7.20, eerste lid,' en wordt 'de artikelen 4.51a, eerste, tweede en vijfde lid, en 4.53c' vervangen door 'de artikelen 4,47b, vierde en zesde lid, onder a, en 4.51a, eerste tot en met zesde lid, onder a, '.

2. In het tweede lid wordt 'een handeling laat verrichten waarop artikel 7.20, eerste lid, van toepassing is' vervangen door 'een handeling als bedoeld in artikel 7.20, eerste lid, laat verrichten' en wordt 'artikel 4.51a, derde en vijfde lid, ' vervangen door 'artikel 4.51b, eerste, tweede en vierde lid, onder a,'.

3. In het derde lid wordt 'artikel 7.20, eerste lid, ' vervangen door 'artikel 7.20, eerste lid, onder a en b,' en wordt 'de artikelen 4.51a, tweede lid, en 4.53c' vervangen door 'artikel 4.51a, tweede en vijfde lid,'.

4. In het vierde lid wordt 'artikel 7.20, eerste lid, 'vervangen door 'artikel 7.20, eerste lid, onder a en b,' en wordt 'volgt dat er ter plaatse nog visueel waarneembaar asbest aanwezig is' vervangen door 'volgt dat het te verwijderen asbest op de plaats van de handeling nog visueel waarneembaar is'.

ARTIKEL IV OVERGANGSBEPALING

1. Op werkzaamheden als bedoeld in artikel 4.54a, eerste lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit waarmee is begonnen voor de datum van inwerkingtreding van dit besluit, blijven bij voortzetting van die werkzaamheden, de bepalingen van toepassing die golden op de dag voorafgaand aan de datum van inwerkingtreding van dit besluit, tenzij:

- a. wordt gekozen voor toepassing van de bepalingen die na de datum van inwerkingtreding van dit besluit gelden; of
- b. genoemde werkzaamheden langer dan een jaar na de datum van inwerkingtreding van dit besluit duren.

2. In de situaties, bedoeld in het eerste lid, wordt gebruik gemaakt van een inventarisatierapport als bedoeld in artikel 4.54a, derde lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit en indien van toepassing, van een werkplan als bedoeld in artikel 4.50 van het Arbeidsomstandighedenbesluit, aangepast op basis van de bepalingen van dit besluit, zoals dit luidt met ingang van de datum van inwerkingtreding van dit besluit.

3. Indien de werkzaamheden, bedoeld in artikel 4.54a, eerste lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit starten op of na de inwerkingtreding van dit besluit, wordt daarbij gebruik gemaakt van een inventarisatierapport als bedoeld in artikel 4.54a, derde lid, van het Arbeidsomstandighedenbesluit dat is aangepast op basis van de bepalingen van dit besluit, zoals deze luiden met ingang van de datum van inwerkingtreding van dit besluit.

ARTIKEL V

Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

C.E.G. van Gennip

Nota van toelichting

1. Inleiding

Asbest is een gevaarlijke stof die verschillende vormen van kanker kan veroorzaken. Vanwege het gevaar is het bewerken, verwerken en in voorraad houden in Nederland sinds 1 juli 1993 verboden. Desondanks zijn er jaarlijks nog altijd een aanzienlijk aantal dodelijke slachtoffers, omdat de ziekten zich meestal pas vele jaren na blootstelling openbaren.¹

Asbest is vóór 1993 in grote hoeveelheden toegepast en dus nog op vele plaatsen aanwezig in de maatschappij. Om de risico's van asbest te minimaliseren, moet asbest zoveel mogelijk uit de samenleving worden verwijderd. Bij die verwijdering is contact met asbest moeilijk geheel te vermijden en kunnen asbestvezels vrijkomen. Het risico op kanker hangt af van hoeveel asbestvezels worden ingeademd. Daarom is het van belang dat de verwijdering zorgvuldig gebeurt zodat er zo min mogelijk vezels vrijkomen. Er wordt maximaal ingezet op het beschermen van werknemers die het asbest verwijderen. Daartoe bevat het Arbeidsomstandighedenbesluit (hierna: Arbobesluit) strenge voorschriften over het verwijderen van asbest. De werkgever moet de risico's van het verwijderen van asbest bepalen en daarop afgestemde maatregelen nemen, conform de stand van de wetenschap.

De huidige regels zijn streng - en daarmee beschermend voor werknemers - en dat blijft ook zo. Bescherming van de veiligheid en gezondheid van werknemers is het belangrijkste doel van de regelgeving, dit blijft voorop staan. Er is echter een aantal knelpunten vastgesteld in het stelsel. Zo is er behoefte aan meer eenduidige regels en worden er belemmeringen voor innovatie ervaren. De maatregelen die in de praktijk genomen worden zijn niet altijd in overeenstemming met het daadwerkelijke risico. Ook is het soms duur om asbest te saneren in verband met de maatregelen die genomen moeten worden, zonder dat dit leidt tot betere gezondheidsbescherming van werknemers in de branche. Dit kan leiden tot onnodig hoge kosten en ondergraaft het draagvlak voor het stelsel. Eisen die door betrokkenen als onnodig worden ervaren kunnen leiden tot meer illegale (en onveilige) saneringen, illegale asbestdumping en milieuvervuiling. Bovendien dragen de hoge kosten niet bij aan het zoveel mogelijk verwijderen van asbest uit onze samenleving. Naar aanleiding van de internetconsultatie van het ontwerpbesluit moet hierbij wel opgemerkt worden dat kostenbesparing op zichzelf niet het doel van deze aanpassing van de regelgeving is, het gaat om een betere balans tussen maatregelen en risico.

Het onderhavige besluit bevat wijzigingen in het Arbobesluit en daarmee verband houdende wijzigingen in het Asbestverwijderingsbesluit 2005 (hierna: AVB) en het Besluit bouwwerken leefomgeving (hierna: Bbl) die nodig zijn om een aantal van de gesignaleerde knelpunten aan te kunnen pakken.

2. Hoofdpijnen van het besluit

Op 27 september 2018 heeft de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een beleidsreactie aan de Tweede Kamer gezonden over het functioneren van het

---

¹ Gezondheidseffecten van asbest. Huidige en toekomstige omvang in Nederland, RIVM 2017-0194

asbeststelsel². Deze brief is een reactie op onderzoek van Tauw in 2017³, en mede gebaseerd op een beleidsmatige verkenning en diverse gesprekken die zijn gevoerd met sociale partners en andere partijen binnen en buiten de asbestbranche. In de beleidsreactie werd een aantal maatregelen aangekondigd die de gesignaleerde knelpunten in het asbeststelsel aanpakken: de maatregelen hebben als uitgangspunt een zorgvuldig asbestbeleid, waarbij wetenschappelijke inzichten over asbestrisico's en werkwijzen centraal staan, waarbij de regels eenduidig zijn en waarbij ruimte is voor innovatie.

Wijziging van de regelgeving is een onderdeel van deze maatregelen. Voor de in het onderhavige besluit opgenomen onderdelen is wijziging van de regelgeving de beste oplossing, omdat de oorzaken van de gesignaleerde knelpunten deels in de regelgeving zelf liggen. Er ligt een taak voor de overheid om de voorschriften meer risicogericht te maken, en negatieve prikkels voor het nemen van beheersmaatregelen en/of realiseren van innovatie in de regelgeving weg te nemen om de veiligheid van werknemers te vergroten. Het is natuurlijk ook mogelijk op andere manieren te bevorderen dat er meer risicogericht wordt gewerkt of dat er geïnoveerd wordt, maar zolang de regelgeving zelf belemmeringen bevat die dit tegengaan zullen die oplossingen verre van optimaal blijven. Naast het aanpassen van de regelgeving wordt door het ministerie tegelijkertijd ingezet op andere beleidsmaatregelen en instrumenten om de stand van de wetenschap te verduidelijken en om innovatieve methoden mogelijk te maken.

Bij de aanpassingen in de regelgeving kunnen drie hoofdcategorieën onderscheiden worden. Deze worden hieronder kort aangeduid en zullen verderop nader worden toegelicht. De verbeteringen worden bereikt door:

1) verankeren van de certificatieplicht voor het verwijderen van inherent gevaarlijke asbesttoepassingen, waardoor het nemen van beheersmaatregelen en het daarmee omlaag brengen van de blootstelling van werknemers tot onder de grenswaarde niet langer vanzelf leidt tot het vervallen van de certificatieplicht bij werk aan eenzelfde asbesttoepassing. Certificatie is een borgingsinstrument voor deskundigheid. Bij bepaalde asbesttoepassingen is het gewenst dat deskundigheid op deze manier geborgd is en ook blijft ook, en als het mogelijk is om door het nemen van (soms uitgebreide) maatregelen onder de grenswaarde te komen. Door het loskoppelen van de certificatieplicht van de risicoklassen wordt ook een in de regelgeving onbedoeld ingebouwde inherente ontmoediging voor innovatie en/of het nemen van beheersmaatregelen ter bescherming van de gezondheid van werknemers, weggenomen.

2) de regelgeving risicogerichter te maken: onder meer door:

- de eisen die aan eindbeoordeling worden gesteld te differentiëren;
- het instrument certificatie, als manier om deskundigheid bij het verwijderen van asbest te bevorderen en aan te tonen, gericht in te zetten op die activiteiten waarvoor dat ook echt nodig is; en
- in de regelgeving te verwijzen naar een op wetenschappelijke inzichten over risico's gebaseerd instrument.

---

² Kamerstukken II 2018/19, 25834, nr. 150.

³ Onderzoek functioneren certificatiestelsel asbest (Tauw), bijlage bij brief van 20 oktober 2017, Kamerstukken II 2017/18, 25834, nr. 130.

3) een aantal verbeteringen aan te brengen waardoor **sommige voorschriften eenduidiger en daardoor beter handhaafbaar** worden, waaronder harmonisatie van enkele bepalingen van het Arbobesluit met het AVB en het Bbl.

Deze aanpassingen dragen bij aan een verbetering van de bescherming van werknemers door:

- 1) het bevorderen van maatregelen tegen emissie van asbestvezels dichtbij de bron, waardoor gezondheidsrisico's afnemen.
- 2) meer inzicht in wat meer en wat minder gevaarlijk is. Daardoor zal er in de toekomst meer aandacht uitgaan naar het aanpakken van de meest gevaarlijke situaties, terwijl op dit moment de aandacht (en geld) vooral gaat naar de minder risicovolle werkzaamheden (Er wordt bijvoorbeeld juist veel gemeten in situaties waarbij de blootstelling zeer gering is).
- 3) te regelen dat werken in risicoklasse 1 niet langer leidt tot het wegvallen van de certificatieplicht voor de in potentie meer gevaarlijke toepassingen.
- 4) het toesnijden van de regels op de daadwerkelijke risico's en daarmee dus ook geen onnodige regels te stellen. Dit zorgt voor (behoud van) draagvlak voor de – strenge - asbestaanpak. Daarmee wordt voorkomen dat meer werk in de illegaliteit verdwijnt, waardoor er zeer risicovolle arbeid zou kunnen ontstaan.
- 5) het beter handhaafbaar maken van de regels. Dit leidt tot effectiever ingrijpen als onveilige werksituaties worden geconstateerd.

Hieronder wordt eerst het systeem en doel van de indeling in risicoklassen toegelicht en daarna worden de drie hoofdcategorieën van wijzigingen verder toegelicht. Een meer gedetailleerde beschrijving van de wijzigingen is, waar nodig, te vinden in de artikelsgewijze toelichting.

2.1 Risicoklasse- indeling; uitgangspunten

Bij de introductie van drie risicoklassen in de asbestvoorschriften van het Arbobesluit in 2006⁴ was het doel al om die regelgeving meer risicogericht te maken. Het uitgangspunt was dat in de laagste risicoklasse 1, minder zware eisen gesteld konden worden, in de hogere risicoklassen meer. Binnen de risicoklassen gold ook nog steeds het uitgangspunt dat werkgevers de bijbehorende maatregelen af zouden stemmen op de daadwerkelijke risico's. Als er geen metingen waren, waren worst-case aannames de basis. Dit is later ook verwerkt in een ontwikkeld instrument: SMArt (hetgeen stond voor StoffenManager Asbest risicoindelings-techniek).

Maar uitgangspunt was ook dat door partijen in het veld door middel van metingen aangetoond zou kunnen worden dat de risico's beheerst waren en indeling in een lagere risicoklasse op zijn plaats was.

De indeling in risicoklassen heeft goed gewerkt door te realiseren dat er in risicoklasse 1 minder strenge eisen gelden en in de hogere risicoklassen een strenger regime moet worden toegepast. Dit verschil is in de praktijk bepalend voor de maatregelen die genomen worden. Ook heeft dit gestimuleerd tot meting van de blootstelling. Tegelijkertijd moet vastgesteld worden dat het werken met risicoklassen in de perceptie van partijen "in de plaats" komt van het daadwerkelijke afstemmen van maatregelen op de risico's.

---

⁴ Stb. 2006, 348

Er worden daarmee door partijen in de asbestsector maar twee beheersregimes gehanteerd: risicoklasse 1 of risicoklasse 2 of 2A⁵. Dit gaat voorbij aan de verantwoordelijkheid/verplichting van de werkgever om de risico's te inventariseren, evalueren en daarop afgestemde maatregelen te nemen. De uitgesproken focus op de risicoklasse-indeling zorgt ervoor dat een blootstelling onder 2.000 vezels per kubieke meter wordt ervaren als "laag" en alles erboven als "hoog". Er zit echter een zeer groot verschil in risico tussen een blootstelling van 2001 vezels/m³ en een blootstelling van miljoenen vezels/m³.

Het overgrote deel van de metingen die worden gedaan is er voornamelijk op gericht om te laten zien dat op een bepaalde projectlocatie de concentratie asbestvezels onder de grenswaarde komt (en daarom het risicoklasse 1 regime gevolgd mag worden). Dit heeft echter niet of nauwelijks geleid tot een "vertaling" van de metingen op projectlocatie naar terugschaling in risicoklasse op landelijk niveau. Daardoor bleef de aanname a priori bij veel werkzaamheden een indeling in risicoklasse 2. Om deze standaardwaarde aan te passen, worden op projectlocatie vervolgens steeds opnieuw - soms vergelijkbare - metingen verricht, steeds opnieuw voor rekening van de opdrachtgever.

De wijzigingen in onderhavig besluit zetten de in 2006 in gang gezette richting verder door: de meeste in dit besluit opgenomen wijzigingen hebben als doel verdere differentiatie mogelijk te maken en de feitelijke risico's (nog) meer bepalend te laten zijn voor de te nemen maatregelen. Daarbij blijven de risicoklassen bestaan en blijven de grenswaarden voor de risicoklasse-indeling onveranderd.

De verplichting voor de werkgever om de blootstelling tot onder de grenswaarden te brengen blijft het uitgangspunt. Dit uitgangspunt krijgt door deze wijzigingen meer nadruk en de werkgever worden hiertoe ook meer handvatten en concrete aanwijzingen geboden.

2.2 Verankeren van de certificatieplicht voor inherent gevaarlijke asbesttoepassingen

Het Arbobesluit geeft in hoofdstuk 4, afdeling 5, paragraaf 6, voorschriften over certificatie bij het werken met asbest. Deze geven onder andere aan dat:

- asbestinventarisatie (behoudens uitzonderingen) door een gecertificeerd asbestinventarisatiebedrijf moet plaatsvinden (artikel 4.54a, vierde lid);
- het (deels) afbreken van gebouwen waar asbest in is verwerkt, of het verwijderen van asbest hieruit, moet plaatsvinden door een gecertificeerd asbestverwijderingsbedrijf (artikel 4.54d, eerste lid);
- deze werkzaamheden moeten plaatsvinden door of onder voortdurend toezicht van personen met een certificaat voor het toezichthouden op werken met asbest (artikel 4.54d, vierde (voorheen vijfde) lid) of door personen met een certificaat voor het verwijderen van asbest (artikel 4.54d, zesde (voorheen zevende) lid).

In het vervolg van deze nota van toelichting wordt met het woord 'certificatieplicht' bedoeld op de voorschriften voor certificatie voor asbestverwijdering, die zijn opgenomen in artikel 4.54d, tenzij specifiek anders aangegeven.

Dit geldt dus zowel voor het procescertificaat als voor de persoonslicenties voor asbestverwijderen die zijn opgenomen in het vierde en zesde lid van artikel 4.54d.

De meeste wijzigingen op het gebied van certificatie die in het vervolg van deze toelichting worden beschreven gelden dus niet voor de plicht tot inventarisatie door een gecertificeerd asbestinventarisatiebedrijf. Deze plicht blijft gelden voor alle

---

⁵ Risicoklasse 2A was tot dusver een verbijzondering van risicoklasse 2 indien sprake is van aanwezigheid van amfibole asbestvezels. Als dit onderscheid niet specifiek relevant is wordt in deze nota van toelichting in het vervolg 'risicoklasse 2' gebruikt voor risicoklasse 2 of 2A.

werkzaamheden met asbest (behoudens enkele goed gedefinieerde uitzonderingen, zoals ook tot dusver al het geval was).

Tot dusver gold de certificatieplicht voor asbestverwijdering (op grond van artikel 4.54d, eerste lid, van het Arbobesluit) alleen voor werkzaamheden in risicoklasse 2 of 2A.

In het onderhavige besluit vervalt deze automatische koppeling met de risicoklasse en wordt de plicht tot certificatie gekoppeld aan het type asbesttoepassing dat verwijderd moet worden. Of certificatie dus verplicht is, wordt daarmee niet meer afhankelijk van het aantal vezels in de lucht tijdens een specifieke asbestverwijdering op die bepaalde plek. De verplichting wordt gekoppeld aan asbesttoepassingen waarvan in het algemeen gesproken verwacht mag worden dat deze de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling aan asbestvezels.

Dit is een veel "statischer" en dus robuuster criterium omdat het aanwezige asbest bepaalt of er gecertificeerd verwijderd moet worden en dit niet afhangt van de vraag of op die plaats door een bepaalde asbestverwijderaar al dan niet tijdens de verwijdering een blootstellingsniveau (net) boven of (net) onder de grenswaarde wordt bereikt. Daarmee wordt de certificatieplicht dus duidelijk "verankerd" voor asbesttoepassingen die inherent gevaarlijker zijn omdat zij de potentie hebben tot hoge blootstelling. Daarmee is vooraf al duidelijk wat de eisen voor een bepaald type asbestverwijdering zijn en hoeft hier minder discussie over plaats te vinden. Door de eis van certificering los te koppelen van de risicoklasse wordt tevens een inherente tegenstrijdigheid in de regelgeving opgelost. Die hield in dat als bepaalde werkzaamheden in risicoklasse 1 kwamen door het nemen van beheersmaatregelen waarvoor bepaalde deskundigheid nodig is, deze eis van deskundigheid daarmee juist verviel.

Bovendien werden door de koppeling van certificatie aan risicoklasse gecertificeerde bedrijven niet gestimuleerd om de blootstelling van werknemers zo laag mogelijk te houden of om open te staan voor innovaties. Door de certificatieplicht niet langer te koppelen aan de grens tussen risicoklasse 1 en 2 worden ook gecertificeerde bedrijven niet meer door de regelgeving 'ontmoedigd' om blootstelling onder grenswaarde na te streven, omdat (voor toepassingen met potentie tot hoge blootstelling) de certificatieplicht blijft gelden, ook in risicoklasse 1.

Deze wijziging zal moeten leiden tot een cultuuromslag waarbij beheersmaatregelen meer worden toegepast, omdat de hiervoor genoemde nadelige gevolgen wegvallen. Enkele reacties op de internetconsultatie ten aanzien van het ontwerpbesluit bevestigden dat innovatieve werkmethoden, waarmee de blootstelling verlaagd kan worden, op dit moment vaak niet worden ingezet.

De certificatieplicht wordt nu gekoppeld aan bepaalde soorten asbesttoepassingen, specifiek asbesttoepassingen die de potentie hebben te leiden tot een hoge blootstelling. Zo is vooraf, al in de inventarisatiefase, duidelijk of de verwijdering van de asbesttoepassing certificatieplichtig is of niet. De specifieke aanpak of methode van de verwijdering kan dan nog invloed hebben op de verwachte blootstelling (en dus de risicoklasse en de maatregelen die bij de risicoklasse horen), maar dit kan niet meer leiden tot vervallen van de certificatieplicht.

De omschrijving "de potentie hebben om te leiden tot hoge blootstelling" geeft aan dat het niet zo is dat bij verwijdering van deze asbesttoepassingen in alle gevallen hoge blootstelling plaatsvindt. Bij de meeste asbesttoepassingen is het mogelijk om, door zorgvuldig te werken en beheersmaatregelen te nemen, de blootstelling beperkt te houden; dit is ook verplicht op grond van de regelgeving. Tot dusverre was echter zoals gezegd het effect van het nemen van beheersmaatregelen dat wanneer daardoor

inschaling in risicoklasse 1 plaatsvond, de eis van certificatie als borgingsinstrument verviel. Dat is niet in alle gevallen gewenst: als er gewerkt wordt met toepassingen waaraan inherent gevaren verbonden zijn (dus toepassingen met de potentie tot hoge blootstelling) is het wenselijk dat de certificatieplicht wél geldt en blijft gelden. De inherente gevaren rechtvaardigen specifieke eisen aan deskundigheid, bijvoorbeeld voor het treffen van uitgebreide beheersmaatregelen.

Asbesttoepassingen waarvoor geen certificatieplicht gaat gelden, zijn die toepassingen waarvan duidelijk is dat bij verwijderingswerkzaamheden de blootstelling aan asbestvezels in het algemeen beperkt blijft. Zelfs wanneer zich bij deze toepassingen incidenten zouden voordoen, bijvoorbeeld door menselijke fouten, onzorgvuldige uitvoer, of andere gedragselementen zal dit niet leiden tot extreem hoge blootstellingen. Bij het maken van deze indeling is een voorzichtige keuze gemaakt. Dit betekent niet dat bij verwijdering van deze toepassingen de hoogte van de blootstelling nooit tot risicoklasse 2 kan leiden. Niet alleen de feitelijke omstandigheden van de asbesttoepassing bepalen namelijk de mate van blootstelling, ook de manier van verwijderen is hiervoor relevant. Echter, het verwijderen zal niet leiden tot de hoge blootstellingen zoals die optreden bij het verwijderen van de toepassingen die in de groep zijn ingedeeld waarvoor de certificatieplicht wel gaat gelden.

Indien de blootstelling in risicoklasse 2 uitkomt, blijven in dat geval uiteraard ook de bepalingen met betrekking tot risicoklasse 2 gelden.

Duidelijk moet zijn dat er niets veranderd is aan het inzicht dat asbest een gevaarlijke stof is. Daarom moeten ook bij het werken met dit soort asbesttoepassingen zowel werkgever als werknemers deskundigheid hebben⁶ en aan de strenge eisen voldoen die specifiek en te allen tijde gelden bij het verwijderen van asbest⁷. Tevens moeten werknemers voldoende voorlichting en onderricht krijgen⁸. Het in aanvulling daarop aantonen van de deskundigheid door middel van certificatie, met alle bijbehorende verplichtingen, wordt in die gevallen echter niet nodig geacht.

Wel blijft de plicht bestaan om het asbest, voorafgaand aan de verwijdering, door een gecertificeerd bedrijf te laten inventariseren.

Voor een antwoord op de vraag hoe onderscheid gemaakt kan worden tussen een groep asbesttoepassingen waarvoor certificatie aangewezen is en een groep waarvoor dit minder noodzakelijk is, is advies uitgebracht door TNO.⁹

TNO beschrijft daarin dat op basis van met name verschillen in hechtgebondenheid, onderscheid tussen twee groepen kan worden gemaakt. In de ene groep (die wordt aangeduid met "de potentie tot hoge blootstelling hebbend") gaat het om toepassingen die niet- of slecht gebonden asbest bevatten, die over het algemeen hogere

---

⁶ De werkgever moet risico's inventariseren en maatregelen nemen om die zoveel mogelijk te voorkomen, dit vloeit voort uit artikel 5 van de Arbowet en artikel 4.2 van het Arbobesluit. Hij laat zich daartoe bijstaan door deskundige werknemers (artikel 13 Arbowet) en voor bepaalde taken, waaronder het toetsen van de RI&E, door arbokerndeskundigen (artikel 14 Arbowet) Hij moet zorgen dat werknemers over een zodanige basiskennis beschikken, dat zij voldoende in staat zijn de daaraan verbonden gevaren te onderkennen en te voorkomen (artikel 4.1.c, onder k, van het Arbobesluit) en specifieke deskundigheid hebben in verband met gebruik en onderhoud van arbeidsmiddelen (art. 7.6 van het Arbobesluit)

⁷ Hoofdstuk 4, Afdeling 5 van het Arbobesluit.

⁸ zie artikel 8 van de Arbowet, artikel 4.10d en 4.45a en 4.45b van het Arbobesluit

⁹ Aanknopingspunten voor differentiatie in risico's van werkzaamheden met asbest ten behoeve van beheersregimes, TNO 2019 R11239, TNO 2019 en verduidelijkende samenvatting Memorandum Nieuwe aanpak risico's bij werkzaamheden asbest, TNO, 2021, in te zien op <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/11/09/aanpassingen-asbestregelgeving>

concentraties asbest bevatten, en waar bij asbestverwijdering (veel) hogere vezelaantallen worden gemeten. Daardoor is ook de kans op onverwacht hoge blootstellingen (bijvoorbeeld als gevolg van een incident of onachtzaamheid) hoger dan bij de andere groep. Daarnaast zullen voor die groep met de potentie tot hoge blootstelling vaker specialistische beheersmaatregelen genomen moeten worden.

Al deze factoren rechtvaardigen dat voor deze groep asbesttoepassingen borging van de deskundigheid door middel van een bedrijfscertificaat voor het proces van asbestverwijdering en een persoonscertificaat voor de personen die asbest verwijderen of die daarop toezicht houden wordt gevraagd. Én dat die eisen inzake certificatie ook blijven gelden indien door het nemen van (innovatieve) beheersmaatregelen, op een bepaalde locatie tijdens het verwijderen van asbest een concentratie van asbestvezels onder de grenswaarden wordt bereikt.

Aan verschillende onafhankelijke experts op relevante deelterreinen (asbesttoepassingen, blootstelling en/of gezondheidseffecten) is gevraagd een reactie te geven op het advies in het TNO-rapport ter voorbereiding van de te maken beleidskeuzes. Dit heeft geleid tot een vijftal beschouwingen over het TNO rapport, waarin een aantal aandachtspunten wordt aangereikt¹⁰. Verschillende, vaak meerdere malen aangereikte aandachtspunten zijn van invloed geweest op de keuzes die verwerkt zijn in dit wijzigingsbesluit en tegelijkertijd verwerkt worden in de daarop gebaseerde wijziging van de Arbeidsomstandighedenregeling (hierna: Arboregeling). Dit heeft onder meer geleid tot het maken van nader onderscheid binnen de hoofdproductgroep asbestcement, waarbij voor bepaalde subcategorieën is besloten deze wel te beschouwen als "met de potentie tot hoge blootstelling". Ook voor geweven/geperste toepassingen is een nader onderscheid uitgewerkt en is een specifieke uitzondering benoemd van een toepassing die juist niet beschouwd wordt als "met de potentie tot hoge blootstelling". Dit is verder uitgewerkt in de Arboregeling.

In de Arboregeling is een lijst opgenomen met asbesttoepassingen die beschouwd worden als asbesttoepassingen "met de potentie tot hoge blootstelling aan asbestvezels" en die als zodanig bij ministeriële regeling zijn aangewezen op grond van artikel 4.54d, eerste lid, van het Arbobesluit (waarvoor de certificatieplicht dus geldt).

Het gaat om:

- asbesthoudende lijm;
- asbestcementtoepassingen in een binnenruimte, tenzij ze losliggen of geklemd zijn;
- dakbedekkingen van asbestcement, dakbeschot en asbestcement leien;
- overige asbestcementtoepassingen in een buitensituatie indien zij sterk verweerd zijn;
- geweven of geperste asbesttoepassingen, met uitzondering van meszekeringen, en pakkingen uit procesinstallaties of onderdelen van procesinstallaties;
- lichtgebonden asbesttoepassingen; en
- niet-gebonden asbesttoepassingen.

Deze lijst wordt, met voorbeelden van belangrijke specifieke toepassingen, in de Arboregeling verder toegelicht. Mocht het noodzakelijk blijken, dan kan deze lijst, zo nodig op korte termijn worden aangepast. In voorkomende gevallen zal zo'n aanpassing in afstemming met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) plaatsvinden.

---

¹⁰ De reviews en een reactie van TNO hierop zijn in te zien op <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2020/11/09/aanpassingen-asbestregelgeving>

De hiervoor genoemde asbesttoepassingen, die de potentie hebben te leiden tot een hoge blootstelling en waarvoor dus bij verwijdering certificatie is vereist worden kortweg ook wel aangeduid als 'B-toepassingen'. De asbesttoepassingen waarvoor dit niet geldt worden kortweg aangeduid met de term 'A-toepassingen'.

In het kader van de asbestinventarisatie (die verplicht blijft) stelt de gecertificeerde asbestinventariseerder met behulp van de ministeriële regeling vast of de asbesttoepassing die geïnventariseerd wordt onder het criterium valt en daarmee of de verwijdering van de betreffende asbesttoepassing onder certificatie dient plaats te vinden. De indeling in hoofdgroepen en de beoordeling aan de hand van de nadere beschrijving in de Arboregeling die de certificatieplicht bepaalt, is door de inventariseerder of de saneerder niet aan te passen: men kan niet 'afschalen' om een verwijdering zonder certificaat uit te mogen voeren.

Belangrijk is, mede naar aanleiding van de genoemde reviews, om op te merken dat bij deze wijziging het uitgangspunt dat de risico's bepalend moeten zijn voor de te nemen beheersmaatregelen, niet wordt verlaten. Dat uitgangspunt krijgt door dit wijzigingsbesluit zelfs meer nadruk. De risicoklassen 1 en 2 blijven bestaan en de grenswaarden voor de klasse-indeling blijven onveranderd. De aanduiding 'asbesttoepassingen die de potentie hebben te leiden tot een hoge blootstelling' is alleen een bepalend criterium voor de certificatieplicht. Het vervangt op geen enkele wijze de risicobeoordeling die voor iedere verwijdering van asbest verplicht is en waarop vervolgens een risicoklasse wordt bepaald. De grenswaarde was en blijft de norm waaraan het aantal asbestvezels in de lucht die de werknemer kan inademen getoetst moet worden.

De grenswaarden geven aan wat de maximale hoeveelheid asbestvezels in de lucht is waaraan een werknemer mag blootstaan (als tijdgewogen gemiddelde over 8 uur per dag). Voor asbestvezels ligt de grenswaarde op 2.000 vezels/m³ zowel voor chrysotiel als amfibolen (zie artikel 4.46 van het Arbobesluit). Bij asbest vormt deze grenswaarde tevens de "grens" tussen risicoklasse 1 en risicoklasse 2. Komt bij een specifieke asbestverwijdering het blootstellingsniveau niet boven de grenswaarden, dan betreft het werkzaamheden in risicoklasse 1. Hier gelden alle maatregelen in paragraaf 3 van Afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbobesluit¹¹. In risicoklasse 2, dus boven de grenswaarden, gelden nog aanvullende maatregelen (paragraaf 4 van Afdeling 5)¹². Deze eisen gelden al en blijven ook gelden en worden op een aantal punten uitgebreid¹³.

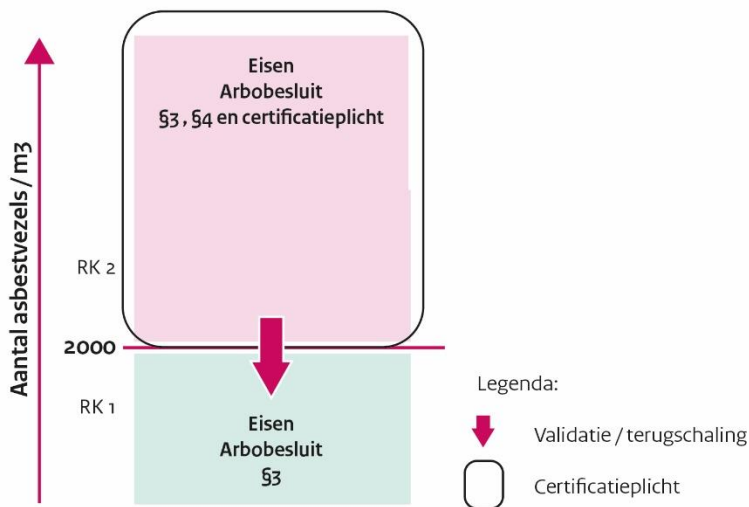
Voor het verwijderen van asbest in risicoklasse 2 blijven dus meer en strengere regels gelden dan in risicoklasse 1. Onderstaande afbeeldingen geven ter verduidelijking de bestaande en de nieuwe situatie weer.

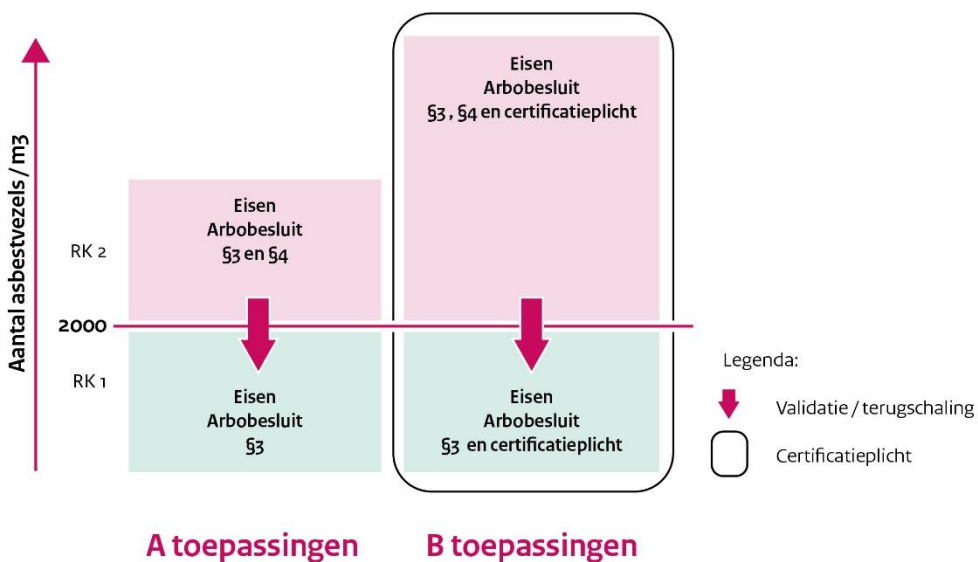
¹¹ Dat zijn onder andere preventieve maatregelen nemen, gesloten afval afvoeren, voorlichting, onderricht, blootstelling bepalen, rustpauzes, vooraf melden en maatregelen bij (incidentele) overschrijding van de grenswaarde.

¹² Onder andere moeten dan in risicoklasse 2, dus wanneer de grenswaarde wordt overschreden, persoonlijke beschermingsmiddelen worden gebruikt, vezelemissie worden voorkomen (bijvoorbeeld door het bouwen van een containment), moet een werkplan worden opgesteld, arbeidsgezondheidskundig onderzoek worden aangeboden en een onafhankelijke eindbeoordeling en registratie van werknemers plaatsvinden.

¹³ Onder meer op het gebied van specifieke voorlichting en onderricht, om specifieke kennis die nodig is voor asbestverwijdering in risicoklasse 2 voor alle bedrijven te verankeren in het Arbobesluit. Zie daarvoor de artikelsgewijze toelichting, met name bij artikel 4.48a, tweede lid, onderdeel d.

Afbeelding 1: Deze afbeelding geeft de bestaande situatie weer met de risicoklassen (rk 1 en rk 2) met bijbehorende eisen en de mogelijkheid tot terugschaling van risicoklasse 2 naar 1, waarbij dan de certificatieplicht vervalt.

Afbeelding 2: In bovenstaande afbeelding waarin de nieuwe situatie wordt weergegeven, wordt met de A en B toepassingen verwezen naar respectievelijk de toepassingen die niet worden aangemerkt als "met potentie tot hoge blootstelling" (A) en de toepassingen die wel worden aangemerkt als "met potentie tot hoge blootstelling" en als zodanig bij ministeriële regeling aangewezen (B). Het geeft aan dat de bestaande risicoklassen (rk 1 en rk 2) met bijbehorende eisen blijven bestaan en dat terugschaling hierin mogelijk blijft. De certificatieplicht wordt van toepassing op alle B toepassingen, dus ook die in risicoklasse 1. Een lijst van B toepassingen wordt opgenomen in de Arboregeling.

Net zoals bij andere kankerverwekkende stoffen geldt ook bij asbest dat, los van de grenswaarde, de blootstelling moet worden geminimaliseerd. Dit principe vindt, meer dan voorheen, uitwerking in het nieuwe beoordelingsinstrument SMART-nieuwe stijl (afgekort: SMART-ns) wat het huidige SMArt gaat vervangen, zie hierover paragraaf 2.3.2).

Ook niet-gecertificeerde bedrijven die asbest verwijderen moeten dat dus doen conform de verplichtingen die bij de risicoklassen horen, conform de stand van de wetenschap. Het opstellen van een Arbocatalogus is een goede manier om bij te dragen aan de invulling van deze verplichtingen. Ook voor werkzaamheden in risicoklasse 1 kunnen Arbocatalogi heel waardevol zijn. Arbocatalogi geven duidelijkheid voor de branche en kunnen discussie met de Nederlandse Arbeidsinspectie voorkomen. SZW moedigt relevante brancheorganisaties aan tot het opstellen en implementeren van Arbocatalogi.

Op de gekozen aanpak voor de inzet van certificatie zijn in de internetconsultatie ten aanzien van het ontwerpbesluit verschillende gezichtspunten naar voren gebracht, zoals omschreven in hoofdstuk 9. Aanvullend daarop is het nodig om op deze plek enkele zaken te verduidelijken:

Naar aanleiding van de internetconsultatie, waar op basis van een enkel onderzoek¹⁴ werd geconcludeerd dat certificatie niet bijdraagt aan een lagere blootstelling, dient opgemerkt te worden dat certificatie geen garantie geeft dat er deskundig wordt gewerkt. Evenmin kan worden geconcludeerd dat niet-gecertificeerde bedrijven niet deskundig te werk gaan. Desalniettemin geeft certificatie een extra borging. Daarbij dient naar aanleiding van de internetconsultatie ook te worden opgemerkt dat bij sommige projecten meer gevaren spelen dan alleen asbest en dat dan uiteraard ook andere deskundigheid vereist is. In enkele specifieke situaties is er, onder andere om die reden, ook een uitzondering opgenomen voor het inzetten van een gecertificeerd bedrijf (via uitzondering op asbestinventarisatie).

De certificatieplicht moet gezien worden als een aanvulling op de strenge eisen in de regelgeving zoals hierboven omschreven. Tijdens de internetconsultatie werd door enkele partijen voorgesteld om alle asbestverwijdering onder de certificatieplicht te laten vallen tenzij dat in specifieke, in de regelgeving genoemde, gevallen niet nodig wordt geacht. Hier is niet voor gekozen want er moet niet de indruk worden gewekt dat asbesttoepassingen die niet worden aangemerkt als de potentie hebbend te leiden tot een hoge blootstelling dus niet gevaarlijk zouden kunnen zijn. Uitgangspunt is dat alle asbesttoepassingen gevaarlijk kunnen zijn en verwijdering ervan deskundigheid vereisen en dat voor sommige toepassingen extra borging door middel van certificatie vereist is omdat die toepassingen potentieel tot extreem hoge blootstellingen kunnen leiden en bekend moet zijn hoe de blootstelling zoveel mogelijk beperkt kan worden.

De vaststelling of de verwijdering van een asbestbron certificatieplichtig is vindt voorafgaand plaats aan de daadwerkelijke risico-inschatting. Vervolgens bepalen onder andere ook de werkmethoden en getroffen beheersmaatregelen het blootstellingsniveau en daaruit volgend de risicoklasse, op basis waarvan bijbehorende bepalingen uit de regelgeving gelden.

---

¹⁴ "Fase 2, Blootstellingsonderzoek asbestdaken", Arcadis (2020). Het onderzoek was overigens niet bedoeld voor conclusies over het instrument certificatie.

Ten slotte is tijdens de internetconsultatie opgemerkt dat er een ongelijk speelveld zou ontstaan voor werkzaamheden in risicoklasse 2 tussen gecertificeerde en niet-gecertificeerde bedrijven. Certificatie heeft als doel om deskundigheid extra te borgen. Daarom moeten gecertificeerde bedrijven aan meer regels voldoen en staan zij onder controle van certificerende instellingen. Er is dus per definitie een verschil tussen gecertificeerde en niet gecertificeerde bedrijven, ook in het tot dusverre geldende systeem. De wijzigingen hebben tot gevolg dat een deel van de asbesttoepassingen expliciet alleen door gecertificeerde bedrijven mogen worden verwijderd; daardoor is er voor die toepassingen minder concurrentie met niet-gecertificeerde bedrijven. Indien werkzaamheden door beide partijen mogen worden uitgevoerd (wat voorheen voor de werkzaamheden in risicoklasse 1 gold) zijn er per definitie verschillen. Het staat opdrachtgevers vrij om ook gecertificeerde bedrijven te kiezen voor het verwijderen van asbesttoepassingen die niet de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling

2.3 Risicodifferentiatie en risicogerichter maken van de regelgeving

Een aantal andere wijzigingen is gericht op het verder differentiëren naar risico. Dit geldt met name voor de wijzigingen op het gebied van de eindbeoordeling (zie paragraaf 2.3.1). Daarnaast gaat het om in de regelgeving aanwijzen van een nieuw instrument SMART-ns (zie paragraaf 2.3.2) en nog om enkele overige wijzigingen (zie paragraaf 2.3.3).

2.3.1 Eindbeoordeling

De eindbeoordeling heeft als doel vast te stellen of de schoonmaak na asbestverwijdering goed is afgerond en of de ruimte na de asbestverwijdering betreden kan worden zonder dat verdere bijzondere beschermingsmaatregelen genomen hoeven te worden. Tot dusverre was alleen in risicoklasse 2 een eindbeoordeling door een onafhankelijke eindinspectie-instelling verplicht, altijd bestaande uit een visuele inspectie, gevolgd door luchtmetingen, indien het een binnenruimte betrof.

De eisen inzake de eindbeoordeling worden op de volgende manier meer afgestemd op het te verwachten risico.

Ten eerste wordt gekozen voor het uitgangspunt dat wanneer het doel van de eindbeoordeling bereikt kan worden door alleen een visuele inspectie uit te voeren, dit de voorkeur heeft boven het aanvullend verplichten tot het uitvoeren van luchtmetingen. Dat wil zeggen dat luchtmetingen alleen voorgeschreven zouden moeten worden wanneer er een reële kans is op overschrijdingen van de waarde waarop wordt getoetst. Op basis van het uitgangspunt dat de asbestvezels tijdens de asbestverwijdering door ventilatie en/of afzuiging worden weggezogen, mag volgens het TNO-rapport verwacht worden dat als tijdens de asbestverwijdering sprake is van een vezelconcentratie in de ruimte van minder dan 10.000 asbestvezels/m³, er geen of nauwelijks nog vezels meer in de lucht zullen zijn tijdens de eindbeoordeling.

Het doen van luchtmetingen na de visuele inspectie heeft dan geen toegevoegde waarde meer. Daarom is deze waarde als criterium gekozen voor het al dan niet vereisen van een luchtmeting. Het criterium van 10.000 vezels/m³ (dat is opgenomen in artikel 4.51a, derde lid, van het Arbobesluit) wordt door TNO gezien als een conservatieve (beschermende) keuze, die zich daarbij baseerde op modelmatige overwegingen. Dit is nadien bevestigd door metingen die TNO in experimentele opzet heeft uitgevoerd.¹⁵ Bij de vaststelling van deze waarde is ook rekening gehouden met aspecten zoals de grootte en complexiteit van het containment.

---

¹⁵ Opzet en resultaten van experimenteel onderzoek met asbesthoudend materiaal (asbestcement golfplaten, pakkingen en amosietplaat) (TNO, 2021).

Het is niet uitgesloten dat in de toekomst op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten zal blijken dat luchtmetingen in meer situaties geen toegevoegde waarde hebben. In dat geval kan het criterium worden herzien volgens de stand van de wetenschap.

Voor de duidelijkheid wordt hier vermeld dat in een buitensituatie ook tot dusver al geen luchtmetingen plaatsvonden, omdat deze in een buitensituatie geen toegevoegde waarde hebben. Dit blijft onveranderd.

Ten tweede zal, met dezelfde argumentatie, ook voor de bestaande, strengere - scherpere - amfiboolspecifieke toetswaarde¹⁶ bij de eindmeting na sanering van amfibool asbest gaan gelden dat deze verscherpte luchtmeting alleen wordt ingezet als verwacht mag worden dat tijdens de asbestverwijdering meer dan 10.000 amfibole vezels/m³ te verwachten zijn. Bij minder dan 10.000 amfibole vezels/m³ tijdens de asbestverwijdering zijn geen of nauwelijks amfibole vezels in de lucht ná de asbestverwijdering te verwachten, zeker niet boven de toetswaarde. Ook hier geldt dat niet uitgesloten is dat in de toekomst op basis van nieuwe wetenschappelijke inzichten het criterium moet worden herzien.

Als er bij de eindbeoordeling luchtmetingen worden verricht, wordt een getalsmatige norm gebruikt om te bepalen of de ruimte kan worden vrijgegeven. Dit is de zogenaamde toetswaarde.

De toetswaarde die gehanteerd wordt bij het doen van luchtmetingen bij de eindbeoordeling na verwijderen van amfibool asbest is 2.000 asbestvezels/m³. Dit verandert niet.

Deze term 'toetswaarde' dient overigens niet verward te worden met de term 'grenswaarde' (die geldt als norm voor een maximale blootstelling tijdens asbestverwijdering, gemiddeld over 8 uur per dag). De toetswaarde heeft meer het karakter van een momentopname.

In de regelgeving was tot dusver voor de strengere amfiboolspecifieke toetswaarde een aantal uitzonderingen opgenomen (in het nu vervallen artikel 4.53c, tweede lid, van het Arbobesluit en het oude artikel 4.30 van de Arboregeling). Deze uitzonderingen waren opgenomen omdat er geen specifieke gegevens waren over te verwachten aantallen amfibole asbestvezels. Het instrument SMARt hanteerde daarom sterk 'worst-case' uitgangspunten, terwijl de eindmeting met de strengere toetswaarde bedoeld was voor die toepassingen waarbij hogere concentraties amfibolen aan de orde zouden kunnen zijn. Relevant bij deze afweging was dat de strengere toetswaarde in de praktijk noopt tot toepassen van een andere, meer kostbare meetmethode, Scanning Electron Microscope (SEM).

Inmiddels zijn er meer meetgegevens beschikbaar en wordt SMARt ook vervangen door een meer risicogericht instrument (SMART-ns). De genoemde uitzonderingen zijn daarom niet meer nodig. Asbestverwijderingen die leiden tot blootstellingen hoger dan 10.000 amfibole asbestvezels/m³ krijgen een eindmeting met een lagere toetswaarde van 2.000 asbestvezels/m³ zoals hiervoor beschreven. Voor de meeste asbestverwijderingswerkzaamheden die onder de genoemde uitzonderingen vielen, zal dit naar verwachting niet aan de orde zijn; daar zal dan alleen nog een visuele inspectie aan de orde zijn zoals hiervoor beschreven.

Ten slotte wordt het aantal situaties waarin een eindbeoordeling verplicht is, uitgebreid doordat bij asbestverwijdering in risicoklasse 1 in een binnenruimte de verplichting

wordt ingevoerd om een onafhankelijke visuele eindbeoordeling te laten doen door een daartoe geaccrediteerde inspectie-instelling, maar alleen voor die asbesttoepassingen die de potentie hebben om te leiden tot hoge blootstelling (zoals hiervoor toegelicht en zoals tegelijkertijd wordt bepaald in de Arboregeling). Voor die toepassingen, waarbij onzorgvuldig werken eerder tot verspreiding van asbestvezels zal leiden, wordt de extra garantie van een onafhankelijke eindbeoordeling na de asbestverwijdering, van toegevoegde waarde geacht.

Het doel van de eindbeoordeling is niet het beoordelen of de asbestsanering op een juiste manier heeft plaatsgevonden maar of de ruimte na afloop van de sanering en aansluitende schoonmaak weer veilig kan worden betreden. De visuele eindbeoordeling is bij uitstek geschikt om de schoonmaak van de ruimte na afloop van de asbestsanering te beoordelen. Eventuele positieve bijeffecten van een eindbeoordeling op de mate van vezelemisatie tijdens de asbestverwijdering worden behouden door een onafhankelijke visuele eindbeoordeling te laten verrichten, zonder luchtmetingen voor te schrijven in gevallen dat deze niets bijdragen aan de veiligheid van werknemers of veiligheid van het gebruik van de ruimte na verwijdering van asbest. Hiermee wordt het risico op blootstelling aan overgebleven asbestvezels voor werknemers die verdere werkzaamheden in dezelfde ruimte verrichten, nadat daar asbest is verwijderd, tot het minimum beperkt. De verplichting tot een onafhankelijke visuele inspectie wordt uitgebreid waardoor deze verplichting juist bij meer saneringen van toepassing is dan voorheen.

Na verwijdering van asbesttoepassingen die niet zijn aangemerkt als de potentie hebbend te leiden tot een hoge blootstelling en die zijn ingedeeld in risicoklasse 1 blijven de voorheen geldende voorschriften van toepassing. In die gevallen wordt geen onafhankelijke eindbeoordeling voorgeschreven. Voor deze groep blijft de verplichting gelden die voorheen gold voor alle risicoklasse 1-werkzaamheden: een visuele beoordeling om vast te stellen dat het asbest is verwijderd door de werkgever zelf.

2.3.2. Aanwijzing instrument SMART-ns

Het onderhavige besluit introduceert in het Arbobesluit een door de minister aan te wijzen instrument. Hiervoor wordt een instrument aangewezen met twee functies. Ten eerste wordt hiermee de stand van de wetenschap en de professionele dienstverlening verduidelijkt ten aanzien van de door de werkgever te treffen maatregelen. Hiervoor is gekozen, omdat is vastgesteld dat in de asbestsector veel discussies zijn over welke maatregelen genomen dienen te worden op basis van de stand van de wetenschap. Dit leidt ook geregeld tot juridische procedures. Het aanwijzen van een instrument door de minister verschaft hierover de gewenste duidelijkheid.

Ten tweede kan met behulp van dit instrument het blootstellingsniveau worden vastgesteld, waarbij, gelet op de stand van de wetenschap, gebruik is gemaakt van meetgegevens.

In de Arboregeling wordt voor beide functies het instrument SMART-ns aangewezen. SMART-ns is een nieuw instrument (IT-tool), ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). Het is een meer risicogericht instrument dan het tot dusverre gebruikte instrument SMARt dat feitelijk alleen de van toepassing zijnde risicoklasse aangeeft: SMART-ns zal nauwkeuriger het verwachte blootstellingsniveau vaststellen en te nemen maatregelen aangeven en minder 'worst-case'-aannames bevatten en steeds de actuele stand van de wetenschap weergeven zoals vastgesteld door TNO. Bij de onderhavige wijziging is het nodig dat SMART-ns

beschikbaar is als flankerend beleid. Het maakt de verwachte blootstellingsniveaus inzichtelijk en dit is noodzakelijk voor een werkgever om aan de regelgeving te kunnen voldoen (zonder vanaf de eerste dag uitgebreide metingen tijdens het verwijderen van asbest te hoeven verrichten).

In hoofdstuk 6 wordt dieper ingegaan op de rolverdeling van de betrokken partijen bij ontwikkeling en gebruik van SMART-ns.

2.3.3 Overige wijzigingen

Er zijn nog drie overige wijzigingen die voortvloeien uit het streven de regelgeving meer risicogericht te maken.

Ten eerste wordt, hoewel een asbestinventarisatie de verplichte basis blijft voor een asbestverwijdering, de verplichting om de risicoklasse te bepalen niet meer bij de inventariseerder gelegd. Er wordt - omdat de risicoklasse mede afhangt van de te volgen werkwijze, die door de asbestverwijderaar wordt bepaald - meer aangesloten bij het algemene uitgangspunt dat de werkgever de risico's in kaart moet brengen in het kader van de RI&E-verplichting (artikel 4.2 van het Arbobesluit). Het uitgangspunt dat de inventariseerder alle feitelijke gegevens over het asbest (zoals aard, positie, hoeveelheid asbest, staat van het asbesthoudende product en mate van verwerking), ter plekke vaststelt verandert niet. SMART-ns is hierbij helpend en leidend.

Ten tweede wordt de uitzondering op de mogelijkheid om ontheffing of vrijstelling te verlenen op de bepalingen in afdeling 5, van hoofdstuk 4 van het Arbobesluit, opgeheven voor die bepalingen waarvoor daar, op grond van het internationale recht, een mogelijkheid toe bestaat. Dit maakt het in de toekomst mogelijk om - indien nodig en verantwoord - bijvoorbeeld in het kader van een pilot, (evt. tijdelijk) onder voorwaarden af te wijken van bepaalde voorschriften, indien dit in het algemeen belang wordt geacht en veilig kan gebeuren, zulks onder verantwoordelijkheid van de Minister van SZW ter beoordeling aan de Nederlandse Arbeidsinspectie.

Ten slotte zijn de bestaande uitzonderingen op de inventarisatieplicht zoals geformuleerd in artikel 4.54b van het Arbobesluit voor een aantal situaties uitgebreid. Bij deze situaties is sprake van werkzaamheden met een bekend (beperkt) risico en/of met een routinematig karakter (dat wil zeggen dat een inventarisatie altijd tot dezelfde uitkomst leidt) of sprake is van een ander prioritair gezondheidsrisico.

Daarom is het Arbobesluit ten aanzien van het uitzonderen van de betreffende werkzaamheden aangepast en worden dezelfde wijzigingen doorgevoerd in de opsomming van uitzonderingen op de inventarisatieplicht in het AVB (artikel 4) en het Bbl, (artikel 7.9, tweede lid).

Door de relatie met artikel 4.54d, tweede lid, van het Arbobesluit, betekent de uitbreiding van de uitzonderingen op de verplichting om te laten inventariseren door een gecertificeerd bedrijf dat ook het verwijderen van het asbest bij de genoemde werkzaamheden niet meer door een gecertificeerd bedrijf hoeft te worden gedaan.

2.4 Eenduidiger en/of beter handhaafbaar maken

Er worden enkele wijzigingen doorgevoerd die gericht zijn op het eenduidiger en beter handhaafbaar maken van bepaalde voorschriften in het Arbobesluit. Deze worden in algemene zin toegelicht in hoofdstuk 7, Toezicht en handhaving. Verder worden zij toegelicht onder de betreffende artikelen in de artikelsgewijze toelichting.

Tevens worden het AVB en het Bbl verduidelijkt ten aanzien van de verplichtingen voor particulieren die zelf asbest mogen verwijderen. Dit zelf verwijderen van asbest door

particulieren was en blijft voor enkele gespecificeerde asbesttoepassingen bij wijze van uitzondering toegestaan. Er wordt nu meer expliciet gemaakt dat behalve bij deze uitzonderingen het verwijderen van asbest is voorbehouden aan bedrijven. Dit wordt nader toegelicht in hoofdstuk 4 van het algemene deel van deze nota van toelichting, en bij de betreffende artikelen in de artikelsgewijze toelichting.

3. Verhouding tot hoger recht

De artikelen van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbobesluit vloeien voor een groot deel voort uit de implementatie van Europese richtlijnen ter bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest op het werk. Voor de beroepsmatige blootstelling aan asbest is daarbij het meest relevant Richtlijn 2009/148/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 november 2009 betreffende de bescherming van werknemers tegen de risico's van blootstelling aan asbest op het werk waarin de eerdere richtlijnen op dit gebied zijn gecodificeerd. Bij aanpassing van het Arbobesluit moet uiteraard steeds gezien worden hoe de gewenste aanpassingen zich verhouden tot de verplichtingen uit hoofde van de EU-regelgeving om te voorkomen dat een eerdere noodzakelijke implementatie door een latere wijziging ondergraven zou worden. Daarom is in het kader van de onderhavige wijziging van het Arbobesluit een analyse gemaakt waarin is aangegeven hoe de nieuwe artikelen zich verhouden tot de richtlijnbevestigingen. Daaruit blijkt dat de voorgenomen wijzigingen passen binnen het Europese recht en gezien kunnen worden als invulling van de betreffende richtlijn.

De Europese Commissie heeft aangekondigd¹⁷ de Richtlijn 2009/148/EG te gaan herzien, te beginnen met het uitbrengen van een wijzigingsvoorstel in het derde kwartaal van 2022, waarna een procedure van co-decisie van Raad en Europees parlement van start zal gaan. Het gaat daarbij in ieder geval om het herzien van de Europese grenswaarde voor asbest. Nederland heeft op dit moment de laagste (strengste) grenswaarde van de EU en heeft meerdere malen op een verlaging van de Europese grenswaarde aangedrongen. Het van kracht worden van een gewijzigde richtlijn en implementatie daarvan zal naar verwachting nog enkele jaren duren. Dit vormt dus geen onderdeel van onderhavige regelgevingswijzigingen.

Tijdens de internetconsultatie van het ontwerpbesluit is opgemerkt dat er in de regelgevingswijzigingen geen rekening is gehouden met een eventuele verlaging van de Europese grenswaarde. Gezien de naar verwachting lange termijn en inhoudelijk onzekere uitkomst van de procedure is dat ook niet mogelijk. Overigens zal, doordat in de regelgevingswijzigingen de certificatieplicht niet langer afhankelijk is van de grenswaarde, de impact van eventuele wijzigingen van de grenswaarde juist kleiner dan voorheen worden.

Op grond van het Arbobesluit kan van sommige voorschriften of verboden een ontheffing worden verleend. Dit is geregeld in afdeling 2 van hoofdstuk 9 van het Arbobesluit. Ten aanzien van de asbestregelgeving (afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbobesluit) gold op grond van artikel 9.19, onderdeel d, van het Arbobesluit dat daarvan géén vrijstelling of ontheffing kon worden verleend. Dit artikel wordt aangepast, zodat wel ontheffing of vrijstelling kan worden verleend voor sommige bepalingen, indien dat nodig en verantwoord is.

---

¹⁷ COM(2021) 645, Commission work programme 2022 "Making Europe stronger together"

Er kan geen vrijstelling of ontheffing worden verleend van de voorschriften die voortvloeien uit EU-richtlijnen en IAO-verdragen. Dit zijn immers minimumvoorschriften, waarvan per definitie geen vrijstelling of ontheffing kan worden verleend. Een uitzondering kan worden gemaakt voor (bepalingen van) EU-richtlijnen en IAO-verdragen die uitdrukkelijk bepalen dat van (delen van) een dergelijke internationale regeling vrijstelling of ontheffing mogelijk is, of die ruimte laten voor nationale invulling.

4. Verhouding tot nationale regelgeving

Arbeidsomstandighedenwet

Het Arbobesluit is gebaseerd op de Arbeidsomstandighedenwet (hierna: Arbowet). Het uitgangspunt van de Arbowet is dat werkgevers primair verantwoordelijk zijn voor de arbeidsomstandigheden van hun werknemers. Iedere werkgever moet op grond van artikel 3 van de Arbowet zorgen voor de veiligheid en gezondheid van zijn werknemers en daartoe een beleid voeren dat gericht is op zo goed mogelijke arbeidsomstandigheden. Daarbij moet hij, gelet op de stand van de wetenschap en de professionele dienstverlening, het werk zo organiseren dat daarvan geen nadelige invloed van het werk uitgaat op de veiligheid en de gezondheid van de werknemer, tenzij dit redelijkerwijs niet kan worden gevergd. Het Arbobesluit bevat hier nadere invulling van die verplichtingen. De onderhavige wijziging van het Arbobesluit past daar ook in.

Arbeidsomstandighedenregeling

De Arboregeling bevat in paragraaf 4.7 van hoofdstuk 4 bijzondere voorschriften voor asbest. De Arboregeling wordt tegelijk met het Arbobesluit onder meer aangepast op de volgende punten:

- 1) vervallen van de "uitzonderingen in geval van eindmeting". Deze uitzonderingen zijn niet meer nodig, zoals is toegelicht in paragraaf 2.3.1 van het algemene deel van deze nota van toelichting;
- 2) opnemen van een artikel waarin het beoordelingsinstrument voor vaststelling van het blootstellingsniveau, en het instrument voor weergave van de stand van de wetenschap en de professionele dienstverlening wordt aangewezen. Dit is toegelicht in paragraaf 2.3.2 van het algemene deel van deze nota van toelichting;
- 3) opnemen van een artikel waarin nader wordt aangegeven op welke wijze de gegevens aan de toezichthouder beschikbaar worden gesteld;
- 4) opnemen van een artikel waarin wordt bepaald welke asbesttoepassingen de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling, zoals bepaald in het nieuwe artikel 4.54d van het Arbobesluit en toegelicht in paragraaf 2.2 van het algemene deel van deze nota van toelichting.
- 5) opnemen van een artikel waarin nadere voorschriften worden gegeven voor de eindbeoordeling na asbestverwijderingswerkzaamheden;
- 6) verwijzen naar de meest actuele versie van de certificatieschema's.

Daarnaast worden enkele technische aanpassingen doorgevoerd.

Al deze wijzigingen zullen per artikel in de toelichting bij de Arboregeling nader worden toegelicht.

Certificatieschema's

Een aantal wijzigingen van het Arbobesluit en de Arboregeling heeft gevolgen voor het Certificatieschema voor de Procefcertificaten Asbestinventarisatie en Asbestverwijdering

en het Certificatieschema voor de Persoonscertificaten Deskundig Asbest Verwijderaar niveau 1 en niveau 2 (DAV-1 en DAV-2) en Deskundig Toezichthouder Asbestverwijdering (DTA). Deze certificatieschema's moeten uiteraard aansluiten bij de inhoud van Arbobesluit en Arboregeling en zullen op die punten aangepast moeten zijn bij de inwerkingtreding van dit wijzigingsbesluit. Het gaat dan onder andere om technische verwijzingen naar de risicoklassen en verwijzing naar het te gebruiken instrument (SMART-ns). Dit betekent ook dat de betreffende artikelen van de Arboregeling hierop worden aangepast.

Asbestverwijderingsbesluit 2005

Het AVB bevat ook voorschriften voor asbestinventarisatie en asbestverwijdering. Waar het Arbobesluit deze voorschriften geeft ten aanzien van de werkgever en de werknemer, bevat het AVB de verplichtingen voor de opdrachtgever van de asbestverwijdering en voor de particuliere eigenaar van een object die zelf asbest wil verwijderen. Deze bepalingen in het Arbobesluit en het AVB moeten uiteraard op elkaar aansluiten en er mag geen discrepantie tussen beide besluiten zijn. Daarom hebben de wijzigingen in het Arbobesluit die gericht zijn op bovenbeschreven doelen ook geleid tot enkele technische wijzigingen in het AVB. Het AVB regelt in artikel 3 de verplichting tot het (laten) inventariseren van asbest en in artikel 4 de uitzonderingen op die inventarisatieplicht. In het Arbobesluit is in artikel 4.54b ook een lijst met uitzonderingen opgenomen van werkzaamheden waarvoor de verplichting tot het inschakelen van een gecertificeerd asbestinventarisatiebedrijf niet geldt. Het is wenselijk dat de uitzonderingen op de inventarisatieplicht voor bedrijven in beide besluiten identiek zijn. Daartoe worden beide opsommingen met deze wijzigingen ook geharmoniseerd.

Het AVB bevat ook bepalingen over het Landelijk Asbest Volgsysteem (LAVS). De verplichting tot het gebruik van het LAVS blijft gekoppeld aan de certificatieplicht voor asbestverwijdering, omdat bepaald is dat de in artikel 4.54d genoemde toepassingen (met potentie tot hoge blootstelling) moeten worden ingevoerd in het LAVS. Asbestverwijderingen waarvoor certificatieplicht geldt, moeten worden opgenomen in het LAVS. Wanneer door nieuwe metingen volgens gevalideerde methoden de asbestverwijdering in een lagere risicoklasse kan plaatsvinden, blijft de certificatieplicht gelden en blijft daarmee opname in het LAVS verplicht.

In het AVB worden enkele verbeteringen aangebracht met het oog op de handhaafbaarheid van de regels voor particulieren die zelf asbest verwijderen. Dit betreft met name een onduidelijkheid in artikel 6 AVB waardoor de suggestie werd gewekt dat daarin genoemde handelingen met asbest door particulieren in meer situaties zou zijn toegestaan dan de omschreven uitzonderingen. In artikel 6 werden voorheen handelingen benoemd waarvoor de verplichting geldt dat deze worden uitgevoerd door een daartoe gecertificeerd bedrijf. Vervolgens werd in dit artikel een uitzondering van die verplichting verleend van handelingen waarvoor in artikel 4 een uitzondering was verleend om vooraf een asbestinventarisatie te laten uitvoeren. Daarbij ging het onder meer om het onder bepaalde voorwaarden verwijderen van asbesthoudende platen, vloerbedekking en vloerzeil tot maximaal 35 m². Voor handelingen die niet vallen onder de verplichting volgens artikel 6 dat deze worden uitgevoerd door een gecertificeerd bedrijf en ook niet onder de genoemde uitzonderingen voor de inventarisatieplicht, was tot dusverre in artikel 6 niet expliciet aangegeven dat deze moeten worden uitgevoerd door een bedrijf.

De wijziging van artikel 6 houdt in dat de opdrachtgever in acht moet nemen dat:

1. de genoemde handelingen met asbest alleen mogen worden uitgevoerd in het kader van beroep of bedrijf,
2. de werknemers aanvullende voorlichting en aanvullend onderricht hebben gekregen als bedoeld in de artikelen 4.45a en 4.45b en 4.48a, tweede lid, onder d, van het Arbobesluit en
3. dat handelingen aan asbesttoepassingen die de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling als bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid, van het Arbobesluit (en als zodanig worden aangewezen in de Arboregeling), slechts mogen worden verricht door een bedrijf dat in het bezit is van een certificaat als bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid, van het Arbobesluit.

In artikel 6, vijfde lid, worden van deze verplichtingen de verwijderingen uitgezonderd die anders dan in het kader van beroep of bedrijf mogen worden verricht. Het verduidelijken van de voorschriften omtrent wie welke handelingen mag verrichten heeft er tevens toe geleid dat in andere artikelen van het AVB een aanpassing wenselijk bleek. Zo is in artikel 3 niet meer opgenomen dat degene die anders dan in beroep en bedrijf asbest verwijdert eerst een asbestinventarisatie moet doen, aangezien voor het asbest dat een particulier zelf mag verwijderen toch al geen inventarisatieplicht geldt. In artikel 4 bleek het daarin gemaakte onderscheid tussen het wel of niet in het kader van beroep of bedrijf uitvoeren van de betreffende werkzaamheden niet meer relevant.

Vergelijkbare verbeteringen zijn aangebracht in het Bbl, waarop hierna wordt ingegaan.

Naar aanleiding van de HUF-toets die de Inspectie Leefomgeving en Transport (hierna ILT) heeft uitgevoerd vanwege deze wijzigingen (zie hoofdstuk 9) wordt hier toelichting gegeven op de normadressaten in het AVB. Zoals gezegd bevat het AVB de verplichtingen voor de opdrachtgever van de asbestverwijdering en voor de particuliere eigenaar van object die zelf asbest wil verwijderen.

Voor deze normadressaten geldt dat zij voor werkzaamheden waarbij asbest wordt verwijderd vooraf moeten zorgen voor een asbestinventarisatie, voor het verwijderen opdracht moeten geven aan een bedrijf dat over de nodige deskundigheid beschikt dan wel gecertificeerd is en dat zij zorg moeten dragen voor een eindbeoordeling dan wel visuele inspectie. Voor de particuliere eigenaar geldt dat bepaalde werkzaamheden zelf mogen worden uitgevoerd en dat daarvoor enkele artikelen gelden die voorwaarden stellen aan de uitvoering.

Daarnaast kent het AVB nog een tweetal normadressaten. Ten eerste is dat degene die de eindbeoordeling of visuele inspectie doet, deze is verplicht de resultaten op te nemen in het LAVS. Ten tweede is dat de beheerder van het LAVS waarvoor in het AVB bepalingen zijn opgenomen voor de instandhouding en werking.

Het AVB richt zich dus niet op degene die asbest verwijdert in het kader van beroep of bedrijf en de onderhavige wijziging verandert hier ook niets in.

Het voornemen van de Minister van IenW is echter bij een volgende wijziging voor een aantal cruciale bepalingen direct milieutoezicht mogelijk te maken door deze bepalingen ook van toepassing te maken bij uitvoer in beroep of bedrijf.

In de artikelsgewijze toelichting zal verder worden ingegaan op de verplichtingen voor de betreffende normadressaten.

Productenbesluit asbest

Het Productenbesluit asbest bevat het verbod om asbest of asbesthoudende producten

te vervaardigen, in Nederland in te voeren, voorhanden te hebben, aan een ander ter beschikking te stellen, toe te passen of te bewerken. Dit besluit wordt niet gewijzigd door de onderhavige wijziging. Wel werkt het Ministerie van IenW aan grondige herziening van dit besluit¹⁸. Eventuele consequenties voor het Arbobesluit worden bij die wijziging meegenomen en maken geen onderdeel uit van het onderhavige besluit, Bij deze herziening is tevens de genoemde wijziging van het AVB voorzien om direct milieutoezicht mogelijk te maken op degene die asbest verwijdert in het kader van beroep of bedrijf, voor zover het enkele cruciale bepalingen betreft.

Besluit bouwwerken en leefomgeving (Bbl)

Het Besluit bouwwerken leefomgeving (Stb. 2018, 291) is een van de vier AMvB's die uitvoering geven aan de Omgevingswet. Het besluit bevat, samen met het Besluit activiteiten leefomgeving, de algemene regels waaraan burgers en bedrijven zich moeten houden als ze bepaalde activiteiten verrichten in de fysieke leefomgeving. Dit besluit bevat regels over veiligheid, gezondheid, duurzaamheid en bruikbaarheid bij het (ver)bouwen van een bouwwerk, de staat van het bouwwerk, het gebruik van het bouwwerk en het uitvoeren van bouw- en sloopwerkzaamheden.

In het Besluit bouwwerken leefomgeving zijn de asbestregels over asbestinventarisatie, sloopmelding, start- en eindmeldingen, asbestverwijdering en eindbeoordeling uit onder andere het Bouwbesluit 2012 en het AVB betreffende bouwwerken en incidenten in één besluit samengebracht. De regels ten aanzien van objecten staan in het AVB. Er zijn ook bepalingen over handelingen met asbest die zowel voor (bepaalde) bouwwerken als (bepaalde) objecten relevant kunnen zijn; deze staan zowel in het Bbl als in het AVB. Daarnaast regelt het Bbl welke norm geldt voor het aantal asbestvezels in de lucht in voor personen toegankelijke ruimten in bouwwerken.

Het Bbl regelt de verplichte sloopmelding bij het verwijderen van asbest en enkele uitzonderingen hierop en bepaalt hoe een sloopmelding gedaan moet worden. Dit was afhankelijk van de risicoklasse waarin een asbestverwijdering plaatsvond. Door dit wijzigingsbesluit is dat veranderd vanwege de wijziging in het Arbobesluit. De verplichting tot het doen van een sloopmelding langs elektronische weg is voortaan afhankelijk van de vraag of sprake is van een asbesttoepassing die potentie heeft tot een hoge blootstelling als bedoeld in het Arbobesluit en nader uitgewerkt in de Arboregeling (zoals hiervoor uitgebreid toegelicht onder paragraaf 2.2). De norm voor het aantal asbestvezels in de lucht in bouwwerken in artikel 6.25 staat hier los van en is niet gewijzigd.

Verder vinden enige andere technische wijzigingen plaats in het Bbl naar aanleiding van de wijzigingen in het Arbobesluit. Qua vorm en inhoud sluiten die aan bij de wijzigingen van het AVB. Ook voor wat betreft de verbeteringen die in het AVB zijn aangebracht met het oog op de handhaving van de regels voor particulieren die zelf asbest verwijderen, zoals hiervoor toegelicht onder "Asbestverwijderingsbesluit 2005", geldt dat vergelijkbare wijzigingen zijn opgenomen in het Bbl.

Wijziging Bouwbesluit 2012

Deze zelfde wijziging als van het Besluit bouwwerken leefomgeving geldt mutatis mutandis met materieel dezelfde inhoud voor het Bouwbesluit 2012 tot aan het tijdstip

---

¹⁸ Informatie over het asbestfonds en ontwikkelingen in de regelgeving voor asbest, 11 mei 2020, Kamerstukken II 2019/20, 25834 nr. 169

dat de Omgevingswet in werking treedt. De wijziging van het Bouwbesluit 2012 zal dan voorafgaand aan die wet in werking treden. In beide gevallen is de beide Kamers der Staten-Generaal de mogelijkheid geboden om zich bij dezelfde voorhangprocedure uit te spreken over het ontwerpbesluit voordat het aan de Afdeling advisering van de Raad van State zal worden voorgelegd en vervolgens zal worden vastgesteld. Voor zover het ontwerpbesluit betrekking zou hebben op wijziging van het Bouwbesluit 2012 is dit dan gebeurd in het kader van de wettelijk voorgeschreven voorhangprocedure die is opgenomen in artikel 2, zevende lid, van de Woningwet.

Voorgenomen wijzigingen Arbobesluit 2^e tranche

In de brief met de beleidsreactie over het functioneren van het asbeststelsel¹⁹ is aangekondigd dat de eisen uit de huidige certificatieschema's die gericht zijn op bescherming van werknemers tegen blootstelling aan asbest (en dus gaan over emissiebeheersing en werkwijzen) uit de schema's zullen worden gehaald en opgenomen zullen worden in de regelgeving, beleidsregels of handhavingsrichtlijn. Het doel daarvan is de schema's meer als deskundigheids- en kwaliteitsbevorderend instrument te gebruiken en de verantwoordelijkheid voor de basisregels voor veilig werken duidelijker bij de wetgever leggen. Deze wijzigingen zullen in een volgende wijziging van het Arbobesluit en/of andere toepasselijke regelgeving worden opgenomen. Aan de voorbereiding van deze wijzigingen is begonnen. De verdere uitwerking hiervan zal plaatsvinden nadat het onderhavige besluit is gepubliceerd.

5. Gevolgen (m.u.v. financiële gevolgen)

Het loskoppelen van de certificatieplicht van de risicoklasse-indeling zal leiden tot een beter klimaat voor het ontwikkelen en toepassen van innovatieve methoden waarmee de blootstelling van werknemers aan asbestvezels verminderd kan worden. Er wordt hiermee immers een bestaande negatief werkende prikkel weggenomen. De oude systematiek ontmoedigde immers werkgevers om de blootstelling aan asbestvezels voor werknemers zo laag mogelijk te krijgen.

Ook gecertificeerde bedrijven hebben baat bij de wijziging van de regelgeving op dit gebied. Wanneer bij de asbestverwijdering de uitvoering van de werkzaamheden leidt tot een blootstelling onder de grenswaarden, geldt risicoklasse 1 en hoeven minder maatregelen te worden genomen, maar blijft de certificatieplicht van kracht (bij de asbesttoepassingen die de potentie hebben om te leiden tot hoge blootstelling). Door het aanpassen van de voor gecertificeerde bedrijven ontmoedigende systematiek mag een positief effect verwacht worden op de bereidheid en de inzet van deze bedrijven om de blootstelling van werknemers te verlagen, eventueel door het toepassen van innovatieve werkwijzen.

Voor opdrachtgevers betekent de wijziging dat zij bij de asbesttoepassingen die niet worden aangewezen als "met de potentie tot hoge blootstelling" meer vrijheid hebben bij het maken van een keuze of zij de werkzaamheden laten verrichten door een gecertificeerd asbestverwijderingsbedrijf, of door bijvoorbeeld eigen (specifiek) deskundige medewerkers.

Een onafhankelijke eindbeoordeling kan een positief effect hebben op de kwaliteit van de (schoonmaak na) asbestverwijdering. Met de eisen die het gewijzigde Arbobesluit stelt

---

¹⁹ Kamerstukken II 2018/19, 25834, nr. 150.

aan de eindbeoordeling na asbestverwijdering wordt hierin ook meer differentiatie mogelijk gemaakt. Hiermee wordt het instrument eindbeoordeling efficiënter ingezet. Er is alleen nog een luchtmeting verplicht in situaties waar die echt een meerwaarde heeft. Voor een deel van de asbestverwijderingen waar voorheen een luchtmeting werd voorgeschreven, kan nu volstaan worden met eindbeoordeling in de vorm van een onafhankelijke visuele inspectie. Daarmee wordt voldoende gewaarborgd dat de ruimte na de asbestverwijdering weer veilig kan worden betreden.

Voor de bedrijven die de eindbeoordelingen uitvoeren kan dit betekenen dat zij minder opdrachten tot het verrichten van luchtmetingen zullen verkrijgen en dat de omzet uit het gebruik van kostbare SEM-apparatuur (die bij bepaalde eindmetingen na asbestverwijdering nodig is, maar ook voor andersoortige metingen gebruikt wordt) af zal nemen. Wel zullen zij vaker gevraagd worden voor het verrichten van visuele inspecties.

Differentiatie vindt ook plaats door middel van inzet van het beoordelingsinstrument SMART-ns. SMART-ns stijl kan, meer dan het huidige SMART, een gedetailleerde blootstellingsschatting genereren zodat de juiste maatregelen ter bescherming van werknemers worden ingezet. Hierdoor kunnen onnodige maatregelen achterwege blijven en worden de regels eenvoudiger om na te leven. Daarnaast kan SMART-ns ook gebruikt worden om, indien nodig, op andere vlakken dan de blootstellingsschatting de stand van de wetenschap toe te lichten en te verduidelijken. Hierdoor kunnen discussies en onduidelijkheden daarover worden voorkomen of snel worden opgelost.

Ook het harmoniseren van de uitzonderingen op de inventarisatieplicht in het Arbobesluit (artikel 4.54b) met de uitzonderingen in artikel 4 van het AVB en artikel 7.9 van het Bbl draagt bij aan meer eenduidigheid en betere handhaafbaarheid. Met hetzelfde doel zijn enkele andere aanpassingen in de formulering doorgevoerd.

De verduidelijking van enkele artikelen en het maatwerk in de te nemen maatregelen, met behulp van SMART-ns zullen ervoor zorgen dat het eenvoudiger wordt de regelgeving na te leven en de juiste maatregelen te treffen, zodat er meer focus komt op beperking van de blootstelling van werknemers aan asbestvezels. Eenduidige, proportionele en duidelijk gecommuniceerde regels zijn ook makkelijker te handhaven. Handhavingsaspecten worden nader toegelicht in hoofdstuk 7 van het algemeen deel van deze nota van toelichting.

6. Uitvoering

De wijziging van twee beheersregimes (één horend bij risicoklasse 1, één horend bij risicoklasse 2/2A) naar meer maatwerk in de te nemen maatregelen bij een asbestverwijdering leidt per definitie tot meer complexiteit. De uitvoering van deze maatregelen vindt voornamelijk plaats door de werkgever, op basis van de verplichtingen die bij of krachtens de Arbowet zijn gesteld. Om er voor te zorgen dat de uitvoering desondanks niet ingewikkelder wordt, deze wijzigingen op een goede manier te introduceren bij de doelgroep én naleving te vergemakkelijken, wordt SMART-ns ingevoerd. SMART-ns geeft op een overzichtelijke manier aan welke eisen aan de werkgever worden gesteld in welk scenario, zowel op basis van de wet- en regelgeving als op basis van de stand van de wetenschap. Niet alleen kan met SMART-ns een gedetailleerde schatting worden gemaakt van de blootstelling die men bij specifiek bepaalde werkzaamheden kan verwachten, het instrument houdt ook rekening met omstandigheden en het soort asbesttoepassing. Het instrument geeft ook overzichtelijk

weer welke maatregelen daarbij volgens de regelgeving en de meest recente wetenschappelijke inzichten genomen moeten worden.

Het instrument SMART-ns wordt op dit moment doorontwikkeld en moet opgeleverd, getest en toegankelijk zijn op het moment dat deze wijzigingen in werking treden om een goede uitwerking van de wijzigingen in de praktijk te vergemakkelijken.

Tijdens de ontwikkeling van SMART-ns wordt zo veel mogelijk de gebruiksvriendelijkheid van het oude SMARt gehandhaafd. SMART-ns is echter geen aanpassing van een bestaand instrument, maar een nieuw instrument met nieuwe functionaliteiten: in het bijzonder de inbouw van het door TNO ontwikkelde blootstellingsmodel AREAT (Asbestos Removal Exposure Assessment Tool)²⁰. De Minister van SZW heeft, los van de vraag hoe het beheer wordt ingericht, volledige zeggenschap over de inhoud van SMART-ns na wetenschappelijk advies van TNO. TNO beheert in beginsel eigenstandig het blootstellingsmodel AREAT, maar doorvoering van eventuele nieuwe kalibraties zullen altijd met instemming van de Minister van SZW plaatsvinden.

Deze rolverdeling wordt vastgelegd in een convenant met TNO en tevens in een tripartiet convenant met TNO en de functioneel beheerder van het nieuwe systeem. Taken van de functioneel beheerder zijn onder meer het organiseren van de helpdesk, verzamelen van terugkerende vragen en eventuele wijzigingsvoorstellen ten aanzien van de functionaliteit en financiële administratie onder een concessieovereenkomst tussen het Ministerie van SZW en de functioneel beheerder. Als onderdeel daarvan wordt geregeld dat de functioneel beheerder geen financieel gewin uit SMART-ns mag halen. De functioneel beheerder heeft tevens geen inhoudelijke inbreng bij aanpassingen en neemt geen inhoudelijke beslissingen.

SMART-ns is, in verhouding tot het huidige SMART, minder gebaseerd op worst-case scenario's. Desondanks zal het blootstellingsmodel AREAT altijd een conservatieve schatting geven van het blootstellingsniveau. In de internetconsultatie van het ontwerpbesluit waren er zowel partijen die zorgen hadden dat het model te lage blootstellingsniveaus aangeeft als partijen die zorgen hadden dat het model te hoge blootstellingsniveaus geeft. De zorgen zijn gedeeltelijk gebaseerd op een gebrek aan vertrouwen in de representativiteit van validatiemetingen. Dergelijke validatiemetingen hebben door de wijze waarop zij in het model AREAT gebruikt worden echter een zeer kleine invloed op de uitkomst. Het model AREAT zelf is een factor 17 conservatiever dan het beeld dat ontstaat door het daadwerkelijk uitvoeren van gerichte metingen. Dit is een wetenschappelijk verantwoorde factor en daarmee kan AREAT volgens TNO als "reasonably worst-case" worden aangemerkt. AREAT wordt verder na invoering aangevuld met metingen, uitgevoerd in de praktijk, waardoor de betrouwbaarheid telkens toeneemt.

Naast de schatting door middel van AREAT kent SMART-ns nog twee routes om het blootstellingsniveau te bepalen, namelijk door het kiezen van een veilige werkwijze of door het toevoegen van een projectvalidatie.

SMART-ns heeft ook een educatieve functie. Het instrument geeft hulpteksten en toelichting. Het kan zo misverstanden die in de uitvoerings- en handavingspraktijk bestaan wegnemen en volgens de stand van de wetenschap weergeven welke invulling van bepaalde verplichtingen gewenst is, op maat afgestemd op de situatie van een

---

²⁰ Het blootstellingsmodel AREAT is gepubliceerd in een wetenschappelijk peer reviewed tijdschrift. R. Franken (e.a.) *The Development and Calibration of a Mechanistic Asbestos Removal Exposure Assessment Tool (AREAT)*, *Annals of Work Exposure and Health*, 65 (65), 789-804 (2021).

bepaalde asbestverwijdering. SMART-ns kan ook maatregelen adviseren die niet verplicht zijn gesteld vanuit de Arboregelgeving. Ook geeft SMART-ns inzicht in de factoren die van invloed zijn op de mate van blootstelling aan asbestvezels. SMART-ns stuurt erop dat waar mogelijk een werkwijze wordt gekozen waarmee het blootstellingsniveau onder de grenswaarde komt.

SMART-ns zal behalve het blootstellingsmodel AREAT ook veilige werkwijzen weergeven die door het Validatie- en Innovatiepunt (VIP) zijn beoordeeld. In het voorjaar van 2020 is het VIP opgericht door het Ministerie van SZW. Het VIP is onafhankelijk en de administratie is belegd bij het RIVM.

Het VIP heeft tot taak het beoordelen van verzoeken tot landelijke validatie van nieuwe en/of innovatieve verwijderingsmethoden wanneer een werkgever, opdrachtgever, of productontwikkelaar meent dat door inzet van een werkwijze of beheersmaatregel in een lagere risicoklasse gewerkt kan worden. Op basis van die beoordeling adviseert het VIP over de opname van die werkwijzen in SMART-ns met het bijbehorende blootstellingsniveau, zodat alle verwijderaars volgens deze veilige werkwijze asbest kunnen verwijderen.

Het invullen van SMART-ns is met deze wijzigingen de gedeelde verantwoordelijkheid van de inventariseerder en de asbestverwijderaar. De inventariseerder is verantwoordelijk voor feitelijke rapportage van de te verwijderen asbesttoepassingen en geeft een suggestie voor de verwijderingsmethode. De asbestverwijderaar dient uit te gaan van de in het inventarisatierapport opgegeven gegevens over de asbesttoepassing en kan die gegevens niet aanpassen. Hij kan naar eigen inzicht wél variabelen zoals de verwijderingsmethode aanpassen. Met deze werkwijze wordt ook beter geïmplementeerd dat de verantwoordelijkheid voor veilig omgaan met asbest bij de werkgever (in casu de asbestverwijderaar) ligt en niet bij de inventariseerder. De inrichting van SMART-ns is zodanig dat de verwijderaar kan aangeven hoe de verwijdering plaatsvindt, uiteraard met inachtneming van de wettelijke bepaling om de blootstelling zoveel mogelijk te beperken. Het wordt niet wenselijk geacht de verwijderingsmethode dwingend voor te schrijven middels SMART-ns omdat de specifieke situatie tijdens de verwijdering alleen ter plekke door het asbestverwijderingsbedrijf kan worden beoordeeld.

Om de introductie van SMART-ns goed te laten verlopen wordt een plan uitgevoerd ter implementatie van het nieuwe instrument met als onderdeel daarvan training.

De onderhavige wijzigingen hebben ook gevolgen voor de invoer van gegevens in het Landelijk asbestvolgsysteem (LAVS).

Het LAVS is een digitaal instrument dat wordt beheerd door Rijkswaterstaat. Primaire opdrachtgever is het Ministerie van IenW en het bestaan ervan is verankerd in de Wet milieubeheer. Het LAVS heeft als primaire doelen de verbetering van naleving van regelgeving en het vergemakkelijken van toezicht op en controle van werkzaamheden met hogere risico's in de asbestketen.

Om deze doelen te bereiken kan het LAVS het hele verloop van de asbestketen volgen, hetgeen regelgeving beslaat die veel breder is dan alleen arbeidsomstandigheden. Alle inventarisatierapporten worden geüpload in het LAVS en kunnen daarmee door de toezichthouders worden geraadpleegd en gebruikt worden bij handhaving. Niet alle asbestverwijderingen worden gevolgd door het LAVS, alleen gecertificeerde bedrijven hebben toegang tot het LAVS. Alle werkzaamheden waarvoor een certificatieplicht geldt worden dus verder gevolgd door het LAVS. Dit sluit aan bij het uitgangspunt van het LAVS dat het LAVS bestaat om een beeld te houden op de hogere risico's in de

asbestketen. De startmelding wordt gedaan via het LAVS, er wordt een vrijgavecertificaat geüpload na de eindbeoordeling en de afvoer van het asbesthoudend materiaal naar een erkende verwerker wordt geadmistreerd in het LAVS. Dit gold al en blijft gelden. Werkzaamheden waarvoor geen certificatieplicht geldt, maar die wel worden uitgevoerd door een gecertificeerd bedrijf kunnen ook worden geregistreerd in het LAVS. Ook deze praktijk verandert niet. "Werkzaamheden waarvoor een certificatieplicht geldt" kwam voorheen overeen met "werkzaamheden in risicoklasse 2". Met onderhavig besluit valt dat niet langer samen, zoals toegelicht in paragraaf 2.2. De facto zullen alle asbesttoepassingen die de potentie hebben te leiden tot een hoge blootstelling, zoals uitgewerkt in de Arboregeling (B-toepassingen) na de inventarisatiefase in het LAVS gevolgd worden. A-toepassingen die worden verwijderd door gecertificeerde bedrijven kunnen ook verder gevolgd worden in het LAVS indien zij daarin worden opgenomen. Opdrachtgevers kunnen dit bijvoorbeeld afspreken met de gecertificeerde verwijderaar van het asbest.

Met het volgen van de asbesttoepassingen die de potentie hebben tot een hoge blootstelling worden de hogere risico's gevolgd, conform de doelen van het LAVS. Dit is een geschikter criterium dan risicoklasse om aan te duiden of er sprake is van een hoog-risico omdat het afhangt van de inherente gevaren van de asbesttoepassing en de emissiepotentie. Dit blijft in de verdere keten (ook bij vervoer en afvoer van het asbesthoudende materiaal) een relevant criterium, in tegenstelling tot de risicoklasse die vooral bepaald wordt door de omstandigheden en beheersmaatregelen ter plekke tijdens de verwijdering – factoren die verderop in de keten niet relevant meer zijn. Beperking van de blootstelling tijdens verwijdering van een asbesttoepassing met de potentie tot een hoge blootstelling is wenselijk, maar het is wel de bedoeling een dergelijke inherent gevaarlijke toepassing op zijn verdere reis door de asbestketen, tot aan de afvoer, in het LAVS te kunnen blijven volgen.

Hiermee vermindert in eerste instantie het aandeel van het totaal aantal asbestverwijderingen dat volledig in het LAVS gevolg wordt ten opzichte van de huidige situatie. Echter blijft het aandeel voortaan wel constant, in tegenstelling tot de situatie voordien. Ter illustratie: stel dat in de oude situatie een landelijke validatie van verwijdering van asbestcement met een nieuwe methode plaats zou vinden met indeling in risicoklasse 1 van veel of alle verwijderingen van asbestcement tot gevolg, dan zouden deze saneringen niet langer gevolgd hoeven te worden in het LAVS. In de nieuwe situatie blijft een toepassing certificatieplichtig en daarmee opgenomen in LAVS, ook (en juist) als door extra maatregelen de blootstelling tijdens de verwijderingswerkzaamheden wordt beperkt. Het LAVS wordt daarmee ook robuuster als volgsysteem.

In verband met de gewijzigde regelgeving zijn er twee redenen om het LAVS aan te passen. De eerste reden is dat de inventariseerder in het LAVS moet kunnen invoeren of een te verwijderen asbesttoepassing certificatieplichtig is. De tweede reden komt eruit voort dat de risicoklasse en de werkmethode niet langer definitief bepaald worden als onderdeel van het inventarisatierapport (zie paragraaf 2.3.3 van deze toelichting). De asbestverwijderaars krijgt hier een rol in en moet in het LAVS in staat worden gesteld de definitieve risicoklasse en werkmethode aan de meldingen aan de toezichthouders en het bevoegd gezag toe te voegen. De definitieve risicoklasse en werkmethoden kunnen hetzelfde zijn als in het inventarisatierapport of veranderd zijn als gevolg van eventuele aanpassingen in SMART-ns door de saneerder. De eerste reden hangt samen met de overgangperiode tot de nieuwe regelgeving, in het bijzonder de toevoeging van SMART-

ns uitdraaien aan bestaande inventarisatierapporten (zie paragraaf 2.3.2 en hoofdstuk 11 van het algemene deel van deze nota toelichting). Deze veranderingen in het LAVS worden voorbereid in samenwerking tussen het Ministerie van SZW en Rijkswaterstaat, de LAVS-beheerder.

Deze aanpassingen hebben geen ingrijpende gevolgen voor de gebruiksvriendelijkheid van LAVS.

7. Toezicht en handhaving

Het toezicht op de naleving van de bepalingen in de Arboregeling wordt grotendeels uitgevoerd door de Nederlandse Arbeidsinspectie. Daarnaast voeren certificerende instellingen (CI's) controles uit op de certificaathouders. Binnen de asbestsector vullen de controles door de CI's en het toezicht dat de Nederlandse Arbeidsinspectie houdt, elkaar aan. In die zin levert certificatie een 'extra controle' op de asbestbedrijven/certificaathouders op. De CI's zien als kwaliteitscontroleerende organisaties toe op de certificaathouders, zij controleren het nakomen van de certificatie-eisen en sanctioneren niet-naleving door in het uiterste geval schorsing of intrekking van het certificaat. CI's moeten beschikken over een accreditatie door de Raad van Accreditatie (RvA) en zijn verplicht zich elk jaar te onderwerpen aan audits van de RvA.

De Nederlandse Arbeidsinspectie ziet toe op de uitvoering van de taken door de CI's. Bovendien handhaaft Nederlandse Arbeidsinspectie rechtstreeks op overtredingen van de arboregeling door bedrijven die asbest inventariseren en verwijderen. De Nederlandse Arbeidsinspectie heeft hiertoe een gespecialiseerd programma asbest. Inspecteurs houden risicogericht toezicht. Deze praktijk zal niet ingrijpend veranderen door deze wijzigingen. Het sanctiestelsel en de boetehoogte blijven ongewijzigd.

Verankeren certificatieplicht aan inherent gevaarlijke asbesttoepassingen

De koppeling van de certificatieplicht voor asbestverwijdering aan asbesttoepassingen met potentie tot hoge blootstelling zorgt ervoor dat certificerende instellingen zich bij hun controles zullen richten op dié toepassingen. Het instrument certificatie wordt daarmee gericht ingezet en wordt effectiever.

Het toezicht door de Nederlandse Arbeidsinspectie verandert door deze wijziging in principe niet fundamenteel. De Nederlandse Arbeidsinspectie houdt risicogericht toezicht op alle asbestsaneringen, zowel gecertificeerd als niet-gecertificeerd; zowel in risicoklasse 1 als risicoklasse 2. Dit blijft zo.

Ook het aantal asbestverwijderingshandelingen zal gelijk blijven. Wel wordt het totaal aantal bedrijven dat een (bepaalde) asbesttoepassing mag verwijderen, groter. De Nederlandse Arbeidsinspectie heeft laten weten dat vanuit het uitgangspunt "risicogericht toezicht" inspecties overwegend bij gecertificeerde bedrijven zullen plaatsvinden: deze bedrijven mogen de in potentie meest risicovolle saneringen (B-toepassingen) uitvoeren. De Nederlandse Arbeidsinspectie geeft echter aan het wenselijk te vinden ook zicht op de "nieuwe" groep bedrijven te krijgen en houden. Daarmee wordt bedoeld dat dan bij deze voor asbestverwijdering nieuwe groep bedrijven specifiek naar het omgaan met de risico's van asbest gekeken gaat worden. Hierbij speelt een rol dat de certificerende instellingen vanwege de meer gerichte inzet hun controle niet uit zullen oefenen op bedrijven die (alleen) A-toepassingen verwijderen.

Daartoe wordt de op het asbestwerkveld in te zetten capaciteit van de Nederlandse Arbeidsinspectie uitgebreid. Dit zorgt ervoor dat de Nederlandse Arbeidsinspectie

specifiek op het beheersen van de risico's van asbest kan letten zowel bij de gecertificeerde bedrijven die de meer risicovolle B- toepassingen mogen verwijderen, als bij bedrijven die alleen type A-toepassingen verwijderen.

Daarnaast wordt voor de Nederlandse Arbeidsinspectie ten aanzien van een aantal voorschriften de handhaving vergemakkelijkt. Die worden hieronder behandeld.

Risicogestuurd instrument SMART-nieuwe stijl en vaststellen van de blootstelling

De nalevingsbereidheid wordt naar verwachting verbeterd door de introductie van SMART-ns, omdat de maatregelen die moeten worden genomen toegesneden zijn op de betreffende asbestverwijdering en geen onnodige maatregelen worden vereist. SMART-ns kan daarnaast een rol spelen om onduidelijkheden en discussies over de stand van de wetenschap te voorkomen of snel op te lossen. Hier is de handhavingspraktijk bij geholpen. SMART-ns maakt minder gebruik van worst-case aannames en neemt daardoor de noodzaak tot het doen van projectvalidaties grotendeels weg, waardoor minder projectvalidaties verwacht worden. Dat maakt handhaving makkelijker omdat het handhaven op de onderbouwing van een projectvalidatie complex kan zijn. Het zelf meten van de concentratie asbestvezels in de lucht mag ook, maar de regelgeving geeft nu duidelijk aan dat de metingen dan wel specifiek moeten zijn voor de werkwijze en situatie ter plekke en dat de methode uitgevoerd moet worden of de uitvoering van de methode getoetst moet worden door een persoon met aantoonbare deskundigheid. Gebruikmaken van nog een andere methode voor beoordelen van het blootstellingsniveau is niet langer toegestaan. Ook dit zal de handhaving vergemakkelijken, omdat er minder discussie en procedures over andere methoden ontstaan. Wel is in artikel 9.19 een uitzondering opgenomen op de onmogelijkheid om ontheffing of vrijstelling te verlenen. Denkbaar is dat in uitzonderlijke gevallen, zoals het optreden van een calamiteit, een ontheffing of vrijstelling wordt verleend.

Het nemen van maatregelen mag wel op een andere manier dan de manier die SMART-ns aangeeft worden gedaan, mits een gelijkwaardige wijze van uitvoering wordt gehanteerd. Maar dan moet de werkgever daartoe in ieder geval de verschillende wijzen van uitvoering vooraf vergelijken en die gelijkwaardigheid aantonen. Deze vergelijking tussen de verschillende wijzen van uitvoering moet bij een inspectie dan ook direct beschikbaar zijn.

Overige wijzigingen ter versterking van de handhavingsmogelijkheden.

De volgende wijzigingen zijn veelal opgenomen naar aanleiding van in overleg met de Nederlandse Arbeidsinspectie gesignaleerde knelpunten uit de handhavingspraktijk en zullen bijdragen om die knelpunten op te lossen. (De genoemde artikelen betreffen artikelen in het Arbobesluit, tenzij anders aangegeven.)

De artikelsgewijze toelichting geeft op al deze wijzigingen afzonderlijk een nadere toelichting.

- Wanneer een asbestverwijderaar de maatregelen die worden genomen onderbouwt met metingen, moeten die meetgegevens ter plaatse en op een duidelijke manier inzichtelijk zijn voor de inspecteur (4.47, vijfde en zesde lid).
- Een verduidelijking dat men een eventueel containment niet mag afbreken voordat er een vrijgave is op basis van een (onafhankelijke) eindbeoordeling (4.47b, tweede lid en 4.51a, eerste lid).
- Een verduidelijking dat het in artikel 4.48a, vijfde lid, opgenomen uitgangspunt (niet eerst/apart asbest verwijderen wanneer dat tot groter gevaar zou leiden voor

veiligheid en gezondheid van werknemers) ook bij eindbeoordeling het uitgangspunt moet zijn. (4.47b, derde lid; 4.51a, vierde lid, en 4.51 b, tweede lid).

- Expliciteren en verduidelijken van de plichten van de werkgever in relatie tot eindbeoordeling: de plicht tot het eerst doeltreffend schoonmaken van de werkplek, inclusief arbeidsmiddelen (4.47b, eerste lid).
- Opnemen van de mogelijkheid om bij ministeriële regeling nadere regels te stellen aan het werkplan. Hiervan kan gebruik gemaakt worden als dat nodig blijkt uit de handhavingspraktijk. (4.50, zesde lid).
- Verduidelijking van aanpak bij inventarisatie van asbest in een bouwwerk of object (4.54a, eerste lid, onder a).
- Harmonisatie van de uitzonderingen op de inventarisatieplicht in het AVB (artikel 4), het Bbl (artikel 7.9) en het Arbobesluit (4.54b).
- Verduidelijking van de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever voor eindbeoordeling en inventarisatie (9.6).
- Aanpassing van meerdere artikelen van het AVB en het Bbl gericht op verduidelijking van de verplichtingen van particulieren, zoals omschreven in hoofdstuk 4. Dit draagt met name bij aan verbetering van de handhavingsmogelijkheden van de Omgevingsdiensten.

8. Financiële gevolgen

In dit hoofdstuk is de impact op administratieve lasten en nalevingskosten/maatschappelijke kosten die worden voorzien thematisch weergegeven. De effecten zijn in kaart gebracht door Panteia in het rapport *Impact Wijzigingen Arbobesluit Asbest*²¹. Meer achtergrondinformatie bij dit hoofdstuk is te vinden in dat rapport. Voor een aantal onderwerpen heeft Panteia een kwantificatie kunnen geven. Wanneer in dit hoofdstuk cijfers staan vermeld zijn die afkomstig uit dit rapport. Voor andere onderdelen bleek kwantificatie niet mogelijk en worden de financiële gevolgen geduoid zonder begeleidende cijfers.

Certificatieplicht

De aanpassing van de certificatieplicht heeft een aantal gevolgen, maar per saldo worden hier op de korte termijn geen grote financiële effecten van verwacht.

- De verplichting tot het gecertificeerd verwijderen voor werkzaamheden in risicoklasse 2 vervalt bij het verwijderen van asbesttoepassingen die niet de potentie hebben te leiden tot een hoge blootstelling. De praktijk zal moeten uitwijzen of en zo ja, in hoeverre opdrachtgevers waar mogelijk gebruik gaan maken van niet-gecertificeerde bedrijven en wat daarvan de eventuele gevolgen zijn op de kosten van asbestsaneringen. Op korte termijn worden geen grote financiële gevolgen verwacht van deze wijziging.
- De herformulering van de certificatieplicht heeft ook tot gevolg dat certificatie als eis wordt ingevoerd bij verwijdering van asbesttoepassingen met potentie tot hoge blootstelling die in risicoklasse 1 worden uitgevoerd. Voorheen werd voor verwijderingen in risicoklasse 1 geen certificatie vereist. Dit zal een zeer beperkte daadwerkelijke kostenstijging ten gevolg hebben ten opzichte van de oude situatie omdat deze toepassingen nu standaard in risicoklasse 2 zijn ingedeeld (in het huidige instrument SMARt) en slechts in enkele gevallen in risicoklasse 1 kunnen worden uitgevoerd (bijvoorbeeld na projectvalidaties). Ook na eventuele afschaling naar risicoklasse 1 als gevolg van een projectvalidatie

---

²¹ Dit rapport is te vinden op www.internetconsultatie.nl/asbestregelgeving

worden veel werkzaamheden momenteel alsnog door een gecertificeerd bedrijf uitgevoerd.

- De herformulering van de certificatieplicht heeft tevens gevolgen voor de opname van asbestverwijderingen in het LAVS, hetgeen is gekoppeld aan de certificatieplicht. Het aandeel van werkzaamheden die in het LAVS zullen worden opgenomen zullen maar beperkt veranderen. Er werd verwacht dat het netto effect niet groot zal zijn. Panteia heeft mede om deze reden deze wijziging achterwege gelaten in de analyse.
- Er is naar aanleiding van de internetconsultatie van het ontwerpbesluit en dus na het rapport van Panteia een klein aantal wijzigingen doorgevoerd in de indeling van asbesttoepassingen, zoals het opnemen van asbesthoudende lijm in de lijst van asbesttoepassingen met een potentie tot een hoge blootstelling, hetgeen effect heeft op de certificatieverplichting. Omdat Panteia aangaf dat de praktijk moet uitwijzen welke verschuivingen hier gaan optreden is er niet voor gekozen om op deze beperkte aanpassingen een aanvullende analyse te laten uitvoeren.

Eindbeoordeling

De eindbeoordeling is op verschillende aspecten gewijzigd wat per saldo een duidelijk kwantificeerbare verlichting in de nalevingskosten oplevert.

- De verplichting tot luchtmetingen bij de eindbeoordeling na saneringen in risicoklasse 2 (waarbij de concentratie tijdens sanering tussen de 2.000-10.000 vezels/m³ is) is vervallen: in die gevallen hoeft alleen nog een visuele inspectie te worden uitgevoerd. Dat levert bij die saneringen een duidelijke verlaging van de kosten op.
- De strengere eindbeoordeling (aan een toetswaarde van 2.000 vezels/m³) voor amfibolen waarbij de concentratie tijdens sanering tussen de 2.000-10.000 amfibole vezels/m³ is en de totale concentratie (inclusief chrysotielvezels) > 10.000 vervalst: in die gevallen mag een toetswaarde van 10.000 gebruikt worden en kan dus een goedkopere meetmethode worden ingezet. Dit levert een besparing op (NB: bij minder dan 10.000 vezels totaal vervalst de luchtmeting in zijn geheel; dit is al bij het bovenstaande punt meegenomen).
- Er wordt een onafhankelijke visuele inspectie door een geaccrediteerde inspectie-instelling ingevoerd (in plaats van een beoordeling door de asbestverwijderaar zelf) voor asbesttoepassingen met potentie tot hoge blootstelling die in risicoklasse 1 in een binnenruimte worden uitgevoerd. Ten opzichte van de huidige praktijk zal dit maar beperkt voorkomen omdat verwijdering van deze asbesttoepassingen op dit moment vrijwel alleen in risicoklasse 2 worden uitgevoerd. Ten opzichte van een toekomstscenario waarin dit niet zou worden aangepast kan er echter wel sprake zijn van een kostenstijging omdat door inzet van veilige werkwijzen (die onder andere gestimuleerd worden door instelling van het Validatie- en InnovatiePunt (VIP), risicoklasse 1 in de toekomst vaker binnen bereik zal komen, ook voor deze toepassingen met potentie tot hoge blootstelling. Voorheen betekende uitvoering in risicoklasse 1 dat een eindbeoordeling door een geaccrediteerde inspectie-instelling niet langer werd vereist. Nu blijft deze verplichting gelden, waardoor een lastenverzwaring verwacht wordt.
- Panteia heeft de gevolgen berekend van het vervallen van de uitzonderingen op de eindbeoordeling aan een (lagere) toetswaarde van 2.000 vezels/m³ voor amfibolen: Men geeft aan dat een lastenverzwaring alleen te verwachten is voor die saneringen die in de regelgeving tot nu toe vielen onder een uitzondering, maar waarvoor in de nieuwe situatie een blootstellingsschatting van meer dan 10.000 v/m³ (tijdens saneren) wordt verwacht. Naar verwachting zal dit alleen aan de orde zijn bij een deel van de saneringen van standbuizen met > 2% amfibool die niet volledig in beton gestort zijn; en niet bij de andere uitzonderingen.

Nadat deze berekening is gemaakt, is als onderdeel van de onderhavige wijziging een nieuw zevende lid aan artikel 4.51a van het besluit toegevoegd. Daarin is de mogelijkheid opgenomen om dergelijke uitzonderingen opnieuw in te voeren bij ministeriële regeling. Dit omdat in de praktijk moet blijken hoeveel van deze voorheen bestaande uitzonderingen in SMART-ns daadwerkelijk onder de 10.000 vezels/m³ blijven. Indien noodzakelijk kunnen de betreffende uitzonderingen hiermee opnieuw worden ingevoerd. Hierdoor kan de kostendaling zoals Panteia deze heeft berekend, anders uitvallen. Het zal vermoedelijk leiden tot een grotere lastendaling op het onderdeel eindbeoordeling dan in het rapport van Panteia is opgenomen.

De bovenstaande wijzigingen in de regelgeving omtrent de eindbeoordeling leveren een stijging van de nalevingskosten op van € 4.600.000 op jaarbasis. De lastendaling is echter groter, namelijk € 18.200.000 op jaarbasis, waardoor er naar verwachting per saldo op jaarbasis een daling van de vooraf kwantificeerbare nalevingskosten optreedt van € 13.600.000.

Een uitsplitsing van de voorziene financiële gevolgen per maatregel is te vinden in het rapport van Panteia.

Uitzonderingen inventarisatieplicht

Harmonisatie van de uitzonderingen op de plicht tot inventarisatie en gecertificeerd verwijderen in het Arbobesluit en het AVB levert een verlichting op omdat er geen conflicterende eisen meer gesteld worden. Dit gevolg kan niet gekwantificeerd worden. Door harmonisatie van de uitzonderingen op de plicht tot inventarisatie en gecertificeerd verwijderen in het Arbobesluit en het AVB vervalt daarnaast onder andere de plicht tot inventariseren en gecertificeerd verwijderen van asbest uit bepaalde ondergrondse buizen. Ook in het Bbl worden deze uitzonderingen overgenomen, voor zover het uitzonderingen betreft die onderdeel kunnen uitmaken van een bouwwerk. Daarnaast worden extra uitzonderingen op de plicht tot inventarisatie en daarbij de plicht tot gecertificeerd verwijderen (telecombuizen, asbest uit elektrische installaties van netbeheerders) geïntroduceerd. Voor gasleidingen bedraagt de verwachte vermindering van de nalevingskosten als gevolg hiervan tussen € 25.000 en € 50.000 per jaar. Voor telecomleidingen wordt een lastenverlichting verwacht van circa € 137.500 per jaar. Voor de netbeheerders van elektriciteitsnetten is een lastenverlichting geraamd van € 1.250.000 per jaar. Per saldo bedraagt de geraamde maximale lastenverlichting voor de nieuwe uitzonderingen op de inventarisatieplicht ongeveer € 1.437.500 per jaar.

Aanwijzing van SMART-ns

Introductie en wettelijke verwijzing naar het instrument SMART-ns dat duidelijk de stand van de wetenschap aangeeft geeft duidelijkheid over de stand van de wetenschap waar de werkgever die anders zelf moest onderzoeken. Er wordt verwacht dat het gebruik van SMART-ns na verloop van tijd minder discussie met zich meebrengt over de risicoklasse en de te hanteren saneringsmethode. Ook zullen er minder juridische procedures volgen omdat partijen het oneens blijven. Kwantificatie van deze lastenverlichting is echter niet mogelijk.

Doordat SMART-ns, bij ontbreken van specifieke meetgegevens minder worst case aannames maakt, maar onderbouwde schattingen zal doen met een gekalibreerd model, zullen bepaalde werkzaamheden die nu nog in risicoklasse 2 vielen, in risicoklasse 1 gaan vallen. Hierdoor zullen deze werkzaamheden tegen duidelijk lagere nalevingskosten kunnen worden uitgevoerd omdat de voorschriften in paragraaf 4 van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbobesluit alleen gelden in risicoklasse 2. Verwacht wordt ook dat

door de introductie van SMART-ns minder projectvalidaties nodig zullen zijn. Hoeveel minder is echter lastig te bepalen. De verwachte lastenverlichting vanuit deze wijziging is dan ook vooralsnog niet te kwantificeren.

Naar aanleiding van een reactie in de internetconsultatie van het ontwerpbesluit wordt hier nog toegevoegd dat SMART-ns niet gezien kan worden als nalevingskostenverhogend voor bedrijven, aangezien SMART-ns zich richt op vaststelling van een blootstellingsniveau en weergeven van wettelijke verplichtingen en verplichtingen volgend uit de stand van de wetenschap omtrent de verwijdering van asbest. Dit zijn allemaal bestaande verplichtingen voor de werkgever. Deze kunnen door gebruik van SMART-ns worden vergemakkelijkt, maar worden er niet door veroorzaakt.

Meetgegevens inzichtelijk op de werkplek

De wijziging van artikel 4.47, vijfde en zesde lid, van het Arbobesluit en daarop gebaseerde uitwerking in de Arboregeling gaan over de beschikbaarheid van meetgegevens die voor de vaststelling van het niveau van blootstelling aan asbestvezels gebruikt worden op de werkplek. Meetgegevens moeten inzichtelijk zijn op de werkplek zodanig dat relatie tussen werkzaamheden en meetgegevens inzichtelijk is. Dit is een extra verplichting die naar verwachting geen financiële gevolgen heeft. Artikel 4.50, tweede lid, van het Arbobesluit stelt al verplicht dat de (meet)gegevens vanuit de asbestinventarisatie in het werkplan moeten worden opgenomen. Het werkplan moet op de arbeidsplaats aanwezig zijn.

Conclusie financiële gevolgen

Op basis van de kwantificeerbare gevolgen die Panteia in kaart heeft gebracht kan in zijn totaliteit een lastenverlichting voor het betrokken bedrijfsleven van per saldo ruim €15.000.000 op jaarbasis worden verwacht. Deze lastenverlichting is structureel. Daarnaast worden niet-kwantificeerbare effecten verwacht zoals hiervoor omschreven. De omvang hiervan laat zich lastig inschatten maar dit zal eerder tot een verlichting dan een verzwaring leiden. Er is geen sprake van specifieke eenmalige lastenverlichtingen of lastenverzwaringen, waarbij moet worden opgemerkt dat wanneer regels veranderen, er altijd sprake zal zijn van enige kosten, bijvoorbeeld voor kennisneming van de nieuwe regelgeving.

Financiële gevolgen voor de overheid

Voor de rijksoverheid zijn er eenmalige kosten voor aanpassing van het LAVS in verband met de wijzigingen. Deze zullen naar verwachting maximaal € 800.000 bedragen. Daarnaast zijn er eenmalige kosten voor de bouw van SMART-ns, en lage structurele kosten in verband met het beheer van SMART-ns, maar deze vloeien niet direct voort uit deze wijziging van regelgeving.

Daarnaast vindt een uitbreiding van de capaciteit van de Nederlandse Arbeidsinspectie plaats die samenhangt met de keuze om certificatieplicht te koppelen aan de in potentie meer risicovolle toepassingen. Met deze uitbreiding kan de Nederlandse Arbeidsinspectie vinger aan de pols houden wat betreft de verwijdering van (minder risicovolle) asbesttoepassingen door niet-gecertificeerde bedrijven. Daarmee is € 500.000 per jaar gemoeid.

Voor overige overheden worden geen grote financiële gevolgen verwacht.

In de internetconsultatie van het ontwerpbesluit is door Omgevingsdiensten wel aandacht gevraagd voor het "uit LAVS vallen" van A-toepassingen. Dit zou gepaard gaan met extra lasten voor onder andere Omgevingsdiensten. Hierbij wordt echter voorbijgegaan aan het feit dat tot dusverre ook bepaalde asbestverwijderingen niet in het LAVS hoeven te worden opgenomen, namelijk de asbestverwijderingen in risicoklasse 1. Door ontwikkelingen als validatie van werkmethoden via het VIP wordt deze groep geleidelijk steeds groter. Door de koppeling van de certificatieplicht aan B-toepassingen wordt het systeem dus robuuster (zie hoofdstuk 6). Het LAVS richt zich op de meest risicovolle asbestverwijderingen. Toezicht op de overige asbestverwijderingen blijft mogelijk onder meer op basis van verschillende verplichte meldingen en het inventarisatierapport, die wordt ingevoerd in het LAVS, ongeacht of het een A of B-toepassing betreft.

9. Advies en consultatie

Adviescollege toetsing regeldruk

Het ATR heeft op 24 februari 2021 advies uitgebracht over het ontwerpbesluit en de ontwerpregeling. Het ATR heeft de gevolgen voor de regeldruk beoordeeld aan de hand van een toetsingskader waarin gekeken wordt naar nut en noodzaak, minder belastende alternatieven, werkbaarheid en de berekening van de regeldrukgevolgen.

Nut en noodzaak

Het ATR acht de wijzigingen noodzakelijk omdat de huidige regelgeving een aantal knelpunten kent. Onderzoeken en gesprekken met betrokken bedrijven en organisaties bevestigen deze knelpunten. De wijzigingen zijn ook nodig om de regelgeving te laten aansluiten bij de huidige stand van de wetenschap. Het ATR ziet geen aanleiding tot het maken van opmerkingen.

Minder belastende alternatieven

Het ATR is van mening dat het wijzigingsbesluit en de regeling de regels vereenvoudigen binnen de mogelijkheden die de huidige stand van de wetenschap biedt. Onnodige handelingen worden geschrapt. Gegeven de grenzen van de stand van de wetenschap ziet het ATR geen minder belastende alternatieven.

Werkbaarheid

Het ATR ziet geen aanleiding tot het maken van opmerkingen over de werkbaarheid. De wijzigingen zijn bedoeld om knelpunten weg te nemen, overbodige maatregelen weg te nemen en voorschriften eenvoudiger te maken. Gezien de aard van de wijzigingen is voldoende aannemelijk dat ze voor de betrokken bedrijven en organisaties werkbaar zijn.

Berekening regeldrukgevolgen

De toelichting en onderliggend onderzoeksrapport van Panteia brengen de regeldrukgevolgen op handelingenniveau voor bedrijven en organisaties in beeld. Het ATR ziet geen aanleidingen tot het maken van opmerkingen.

Dictum

Het ATR heeft geoordeeld dat de motivering op de vier onderdelen van het toetsingskader toereikend is. Het besluit en de regeling verdienen bijzondere waardering. Zij zijn naar de mening van het college een zeer goed voorbeeld van hoe op

een zorgvuldige wijze op basis van recente wetenschappelijke inzichten minder regeldruk voor het bedrijfsleven is te realiseren, hetgeen zonder meer navolging verdient.

Uitvoerings- en Handhaafbaarheidstoets (U&H-toets) Nederlandse Arbeidsinspectie

De Nederlandse Arbeidsinspectie (destijds nog Inspectie SZW) heeft een Uitvoerings- en Handhaafbaarheidstoets uitgevoerd op basis van het ontwerpbesluit en de ontwerpregelgeving die ook voor internetconsultatie zijn aangeboden. Daarover heeft zij bericht op 6 mei en 20 september 2021.

Het voorstel werd uitvoerbaar en handhaafbaar bevonden. De Nederlandse Arbeidsinspectie gaf daarbij een aantal aandachtspunten mee, in het bijzonder voor de praktische implementatie van de wijzigingen.

Er wordt aandacht gevraagd voor het organiseren van training en instructie voor de branche en met name ook voor de niet-gecertificeerde bedrijven die werkzaamheden mogen gaan verrichten, waartoe zij tot op heden niet bevoegd waren. Hieronder valt ook instructie over het instrument SMART-ns. Vanzelfsprekend maken deze punten onderdeel uit van de implementatie van de regelgeving.

Verder wees de Nederlandse Arbeidsinspectie op het werken volgens werkmethode in die gevallen waar geen werkplan verplicht is. Dit heeft geleid tot een meer expliciete verplichting in artikel 4.45, tweede lid, onderdeel d, van het Arbobesluit waarin is opgenomen dat (ook in risicoklasse 1) de werkmethode overeen moet komen met de werkmethode waarvoor het risico is beoordeeld. Dit maakt het makkelijker om te handhaven in situaties waarbij wel een risicobeoordeling is gedaan, maar deze niet overeenkomt met de daadwerkelijk gehanteerde werkmethode.

Ook vroeg de Nederlandse Arbeidsinspectie aandacht voor een verschuiving in het type bedrijven die na de inwerkingtreding van deze wijzigingen plaats zal vinden in de handhavingspraktijk. Er zal bij asbesttoepassingen waar de potentie tot het vrijkomen van asbestvezels laag is, meer dan nu het geval is, ruimte ontstaan voor bedrijven die over de juiste deskundigheid beschikken, asbest te verwijderen buiten het gecertificeerde domein. Dit heeft ook gevolgen voor het toezicht, waar in hoofdstuk 7 op is ingegaan.

Daarnaast stelde de Nederlandse Arbeidsinspectie concrete aanvullende vragen en maakte opmerkingen. Deze zijn besproken met medewerkers van de Nederlandse Arbeidsinspectie. Deze besprekingen hebben (mede) geleid tot diverse aanvullende aanpassingen in regelgeving. Zo wordt nu onder meer direct naar de betreffende NEN norm verwezen in het artikel over de eindbeoordeling in de Arboregeling. Ook is de verwijzing naar het visueel toetsen op overschrijden van de norm 100 mg/kilogram bij een eindbeoordeling na asbestverwijdering in de buitenlucht geschrapt. Tenslotte is op veel punten de artikelsgewijze toelichting aangevuld.

Consultatie Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)

VNG is in een vroeg stadium (augustus 2020), voorafgaand aan de internetconsultatie, geconsulteerd over de voorgenomen wijzigingen van het Arbobesluit, de Arboregeling, het AVB en het Bouwbesluit 2012 (voorganger van het Bbl). In haar reactie van 12 oktober 2020 riep VNG in het algemeen op tot een brede aanpak van het asbeststelsel,

met name ingegeven door de rol van gemeenten in de regels voor de leefomgeving. Wat betreft de concreet ter consultatie voorgelegde conceptwijzigingen gaf VNG in het algemeen aan dat zij zich kan vinden in de beweging richting risicogericht werken, en gaf zij verder geen concrete reactie op de voorgestelde aanpassingen. VNG heeft overigens ook gereageerd op de internetconsultatie van de conceptwijzigingen, zie daarvoor het verslag van de internetconsultatie.

Consultatie VNG, Omgevingsdiensten NL (OD-NL) en ILT met betrekking tot na de internetconsultatie ingevoegde wijzigingen AVB en Bbl

In de internetconsultatie zijn door OD-NL opmerkingen gemaakt over de formulering van de bepalingen die gaan over het zelf mogen saneren door particulieren. Naar aanleiding daarvan zijn, naast de aanvankelijk alleen juridisch technische aanpassingen van het AVB en Bbl, verdere wijzigingen in deze besluiten voor het leefmilieu aangebracht. Daarmee is beoogd te verduidelijken wat een particulier zelf mag verwijderen en daarbij zijn ook de verplichtingen voor de opdrachtgever verduidelijkt. Hoewel het geen inhoudelijke wijzigingen betreft, heeft dit een vrij grote redactionele aanpassing geleverd. Daarom is aan OD-NL, VNG en ILT alsnog gevraagd om een reactie te geven op de gewijzigde formuleringen.

De ILT heeft daarop een HUF-toets uitgevoerd op de aanvullende wijzigingen van het AVB. De ILT heeft aangegeven dat deze onvoldoende handhaafbaar en uitvoerbaar zijn. Daarbij zijn als redenen genoemd dat begrippen worden geïntroduceerd die niet zijn gedefinieerd in het AVB en dat (ook in het huidige AVB) onduidelijk is wie de normadressaat is van diverse bepalingen. De ILT merkt op dat de normadressaat is gedefinieerd via een stelsel van verwijzingen naar andere wetgeving die meerdere uitzonderingen en onduidelijke omschrijvingen bevat. De ILT mist een verbinding met de REACH verordening. De ILT mist ook een meldplicht voor asbestverwijdering in objecten, waarop de ILT toezicht houdt. Een dergelijke meldplicht geldt voor de verwijdering van asbest uit bouwwerken. Tenslotte wijst de ILT op de noodzaak voldoende te communiceren over de wijzigingen.

Hoewel de ILT niet heeft gespecificeerd welke begrippen niet duidelijk worden gevonden, is het in het algemeen voorstelbaar dat begrippen niet duidelijk worden gevonden bij lezing van alleen het AVB. In de arboregeling inzake asbest zijn de voorschriften opgenomen voor werkgever en werknemer, zijnde degenen die vanuit beroep of bedrijf asbest verwijderen. Van belang is dat ook tot dusver in het AVB wordt verwezen naar het Arbobesluit en dat de onderhavige wijziging in principe daarin geen verandering brengt. Wel worden vanwege de wijzigingen in het Arbobesluit enkele begrippen gewijzigd, waarvoor het Arbobesluit leidend is voor de exacte betekenis.

Via een uitgebreide algemene en artikelsgewijze toelichting bij het onderhavige besluit van de in het Arbobesluit geïntroduceerde begrippen wordt wél duidelijkheid gegeven over de betreffende voorschriften. Dit geldt bijvoorbeeld voor de bij het AVB niet uitgebreid toegelichte "asbesttoepassingen die de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling" in artikel 6, waarbij wordt verwezen naar artikel 4.54d van het Arbobesluit. In het Arbobesluit wordt geregeld dat het gaat om toepassingen die als zodanig bij ministeriële regeling zijn aangewezen. Dat aanwijzen gebeurt in de Arboregeling. Ter verbetering van de handhaafbaarheid is de toelichting op geïntroduceerde begrippen en de normadressaten bij het onderhavige besluit uitgebreid.

Daarmee wordt het besluit door de regering ook vanuit milieutoezicht handhaafbaar en uitvoerbaar geacht.

Via het implementatietraject zal aandacht worden gegeven aan communicatie over de wijzigingen, waarbij ook de uitleg van begrippen een belangrijke rol speelt. Op deze wijze wordt bewerkstelligd dat de begrippen duidelijk worden en daarmee wordt de handhaafbaarheid juist verbeterd, zoals beoogd met de onderhavige wijziging. Die verbetering was nodig, omdat zoals aangegeven door OD-NL niet duidelijk was welke toepassingen door particulieren zelf mochten worden uitgevoerd. Dit is nu duidelijk omschreven. Ook is nu verduidelijkt aan welke eisen een opdrachtgever moet voldoen als geen sprake is van een certificeringsplichtige asbestverwijdering.

In hoofdstuk 4 van het algemene deel van deze nota van toelichting is onder het opschrift Asbestverwijderingsbesluit 2005 reeds ingegaan op de normadressaat. De onderhavige wijziging brengt geen verandering in normadressaat van het AVB. Het AVB richt zich met name op de opdrachtgever (die ook een particulier kan zijn) en de particulier die zelf asbest verwijdert. Naar aanleiding van de reactie van ILT is bij de artikelsgewijze toelichting nader ingegaan op de beoogde normadressaten van de bepalingen.

De door de ILT gevraagde koppeling met de REACH verordening maakt geen onderdeel uit van dit besluit. Deze wordt met name gerealiseerd via de voorgenomen herziening van het Productenbesluit asbest, waarvoor vanuit het Ministerie van I en W een apart aanpassingstraject is gestart. In het AVB is een koppeling met REACH niet aan de orde. REACH voorziet namelijk in een verbod op de vervaardiging, het in de handel brengen en het gebruik van asbestvezels en van voorwerpen en mengsels waaraan deze vezels opzettelijk zijn toegevoegd. Daarnaast voorziet REACH in het mogen blijven gebruiken van voorwerpen waaraan asbestvezels opzettelijk zijn toegevoegd, indien deze voor 1 januari 2005 geïnstalleerd of in gebruik waren. Zodra asbest wordt verwijderd - waarop het AVB ziet - houdt dit gebruik op. Voor het afvoeren van afvalstoffen die ontstaan bij het verwijderen van asbest, moet vervolgens worden voldaan aan de daarvoor betreffende afvalstoffenregelgeving.

Een meldplicht voor objecten zoals door de ILT is genoemd, is niet voorzien in onderhavige wijziging en staat daar ook inhoudelijk los van. Bij een volgende wijziging van het AVB zal een afweging worden gemaakt of en wanneer zou moeten en kunnen worden voorzien in een meldplicht voor de verwijdering van asbest in objecten.

Vanuit de VNG is een informele reactie ontvangen op de wijziging van het AVB. De VNG pleit voor een integrale herziening van bestaande asbestregelgeving in verschillende domeinen. Dit maakt geen onderdeel uit van het onderhavige besluit. Daarnaast stelt VNG dat wanneer niet-gecertificeerde bedrijven een asbestverwijdering mogen doen, de kans op verspreiding van asbestdeeltjes in de omgeving groter is en dat melding langs elektronische weg daarom nodig is.

Een dergelijke melding was, door de koppeling aan de risicoklasse, echter voorheen ook alleen voorbehouden aan gecertificeerde bedrijven. Vanaf het ingaan van deze wijzigingen werken niet-gecertificeerde bedrijven alleen nog maar met inherent minder risicovolle toepassingen waardoor, zelfs als ze minder zorgvuldig werken, de emissie van asbestvezels niet zeer hoog zal zijn.

De VNG vroeg verder om verduidelijking op het punt van hulpdiensten. De reactie van de VNG heeft er onder meer toe geleid dat in de toelichting is opgenomen dat ook

hulpdiensten, zoals de brandweer, kunnen worden gerekend tot degene die handelingen met asbest kunnen verrichten in de uitoefening van beroep of bedrijf. Dit zal met name aan de orde zijn als er asbest wordt opgeruimd dat vrijkomt bij incidenten.

De reactie van OD-NL op de na de internetconsultatie voorgestelde wijzigingen van AVB en Bbl houdt onder meer in dat OD-NL behoefte heeft aan het overnemen van een aantal verplichtingen vanuit het certificatieschema naar het AVB. Dit vormt geen onderdeel van onderhavig besluit, maar wordt wel meegenomen in de analyse voor de voorgenomen wijzigingen met betrekking tot de inhoud van de certificatieschema's die momenteel in voorbereiding zijn (zie hoofdstuk 4, opschrift wijzigingen 2^e tranche). Dit geldt ook voor enkele opmerkingen met betrekking tot de bestaande uitzonderingen op de asbestinventarisatieplicht in artikel 4 van het AVB. Voor enkele overige ingebrachte punten wordt verwezen naar het verslag van de internetconsultatie, waarin OD-NL ook vergelijkbare inbreng heeft geleverd. OD-NL gaf ook aan dat het voorgenomen gebruik van de termen "hechtgebonden" en "eenvoudig" in het vijfde lid van artikel 6 van het AVB, niet voldoende duidelijkheid biedt in de situatie van asbestverwijdering door een particulier; de formuleringen zijn daarop aangepast. Ook is de toelichting op diverse punten aangepast, bijvoorbeeld wat betreft het niet van toepassing zijn van de uitzondering voor particulieren uit het vijfde lid van artikel 6 van het AVB op asbesthoudende plafondplaten (van een ander materiaal dan asbestcement).

Internetconsultatie

Van 9 februari tot en met 23 maart 2021 liep de internetconsultatie voor het ontwerpbesluit. Ook was de ontwerpregelgeving van de betreffende bepalingen in de Arboregeling daarbij opgenomen.

Aan de in artikel 23.4, eerste lid, van de Omgevingswet opgenomen verplichting om ieder langs elektronische weg in de gelegenheid te stellen gedurende een periode van ten minste vier weken opmerkingen te maken ten aanzien van de wijziging van het Besluit bouwwerken leefomgeving, is voldaan door de aanbidding van het ontwerpbesluit voor internetconsultatie van 9 februari tot 23 maart 2021.

Op de internetconsultatie zijn 27 openbare reacties binnengekomen. Daarnaast zijn er 3 niet openbare reacties ingediend. De reacties zijn afkomstig van verschillende belanghebbenden. Het merendeel van de reacties is afkomstig van belangenverenigingen van onder andere asbestsaneringsbedrijven, asbestlaboratoria, agrarische bedrijven, woningcorporaties, opdrachtgevers van asbestverwijderingen, afbouw- en bouwbedrijven, werknemers en asbestslachtoffers. Daarnaast hebben een aantal particuliere bedrijven en instellingen, individuele personen en enkele overheidsorganisaties hun visie gegeven.

De consultatie heeft een aantal zeer nuttige reacties opgeleverd op basis waarvan de concept-regelgeving of de toelichting op een groot aantal punten is aangepast of verduidelijkt. Soms gaat dat om kleinere aanpassingen of aanscherpingen van bestaande tekst. Deze worden niet allemaal in dit verslag benoemd. In dit verslag worden de ingediende reacties op hoofdlijnen benoemd, dan wel punten die door meerdere partijen zijn ingediend, en wordt aangegeven tot welke grotere wijzigingen in het ontwerpbesluit dit heeft geleid. Op reacties die geen verband houden

met het ontwerpbesluit dat ter consultatie voorlag wordt niet ingegaan. Dit geldt onder meer voor veel detailinbreng op het LAVS en de milieuregelgeving.

Algemeen

De ingediende reacties verschilden wezenlijk. In de meeste reacties is steun terug te vinden voor het principe van een meer risicogerichte benadering, al zijn er uiteenlopende visies op wat dit betekent voor de praktijk en bijvoorbeeld voor de vraag voor welke werkzaamheden certificatie vereist zou moeten worden. Een aantal reacties wijst op de noodzaak om (meer) behoedzaam te werk te gaan bij het aanpassen van (details in) regelgeving. Er zijn ook partijen die juist verwachten dat het uitgangspunt dat onnodige kosten worden vermeden, niet genoeg aandacht krijgt of die daar forsere en/of snellere stappen in zouden willen zien. Enkele partijen vragen aandacht voor een meer integrale benadering van de asbestproblematiek en/of pleiten in het algemeen voor een nog verder gaande hervorming van het stelsel. Uit de reacties blijkt soms ook dat er nog onduidelijkheden in het ontwerpbesluit zitten en dat er een misverstand kan bestaan over het doel van de wijzigingsvoorstellen. Hieronder wordt op deze hoofdpunten verder ingegaan.

Doel van de wijziging

In de brief over de meerjarenaanpak die in september 2018 aan de Kamer is gestuurd, is een aantal substantiële maatregelen aangekondigd om het asbeststelsel te verbeteren. De transitie richt zich op een stelsel waarbij wetenschappelijke inzichten over asbestrisico's en gevalideerde werkwijzen centraal staan, ruimte is voor innovatie en waarbij regels eenduidig zijn. Dit maakt het nodig essentiële wijzigingen in de regelgeving door te voeren.

In hoofdstuk 1 van het algemene deel van deze nota van toelichting op het ontwerpbesluit is aangegeven met welk doel de wijzigingen in de regelgeving worden aangebracht. Dit hoofdstuk is na de internetconsultatie aangescherpt, omdat in de reacties op de consultatie hierover toch een misverstand bleek te bestaan. Dat misverstand houdt in dat kostenbesparing het doel van de aanpassing zou zijn en dat daartoe gestreefd wordt naar vergaande versoepeling. Dat is nadrukkelijk niet het geval. Het doel van de wijzigingen – en breder, van de beleidsvoornemens in de meerjarenaanpak – is niet kostenbesparing, maar een zorgvuldig asbestbeleid waarin de werkelijke risico's centraal staan.

Dat betekent ook dat daar waar er op een verantwoorde manier ruimte is om goedkoper en efficiënter asbest te verwijderen, die ook wordt gegeven. Bijvoorbeeld door het mogelijk te maken een innovatieve werkmethode door het Validatie- en Innovatiepunt asbest te laten beoordelen. Dit komt het draagvlak voor en daarmee ook de effectiviteit van de regelgeving ten goede.

Asbest wordt net zoveel als voorheen beschouwd als een gevaarlijke stof. Helaas is emissie van asbestvezels niet compleet te voorkomen. Immers, het is nodig om asbest uiteindelijk uit de samenleving te verwijderen, juist om de risico's minimaal te houden. Bij het verwijderen van asbest is contact met asbest moeilijk geheel te vermijden. Wel wordt er maximaal ingezet op het beschermen van die werknemers die het werk uitvoeren. Daarbij is met name van belang om hoge en/of langdurige blootstelling zoveel

mogelijk te beperken en de nodige beheersmaatregelen te treffen. De opgenomen wijzigingen passen daarbij.

In de consultatie wordt door de voorzitter van twee stichtingen die zich richten op kennisdelen en netwerken over asbest, felle kritiek geuit dat de gezondheid van werknemers onvoldoende in ogenschouw wordt genomen en dat nieuwe asbestslachtoffers voor lief worden genomen of zelfs zijn ingecalculeerd. Hier is beslist geen sprake van en dit doet geen recht aan de regelgevingswijzigingen. Er wordt niet uitgegaan van een geaccepteerde toename van asbestslachtoffers. De regelgeving is en blijft streng, om de veiligheid en gezondheid van werknemers te beschermen.

De aanpassingen in het ontwerpbesluit dragen bij aan een verbetering van de bescherming van werknemers door:

- 1) het bevorderen van maatregelen tegen emissie van asbestvezels dicht bij de bron, waardoor gezondheidsrisico's afnemen.
- 2) meer inzicht in wat meer en wat minder gevaarlijk is. Daardoor zal er in de toekomst meer aandacht uitgaan naar het aanpakken van de meest gevaarlijke situaties, terwijl op dit moment de aandacht (en geld) vooral gaat naar de minder risicovolle werkzaamheden (Er wordt bijvoorbeeld juist veel gemeten in situaties waarbij de blootstelling zeer gering is).
- 3) te regelen dat werken in risicoklasse 1 niet langer leidt tot het wegvallen van certificatie voor de in potentie meer gevaarlijke toepassingen.
- 4) het toesnijden van de regels op de daadwerkelijke risico's en daarmee dus ook geen onnodige regels te stellen. Dit zorgt voor (behoud van) draagvlak voor de – strenge – asbestaanpak. Daarmee wordt voorkomen dat meer werk in de illegaliteit verdwijnt, waardoor er zeer risicovolle arbeid zou kunnen ontstaan.
- 5) het beter handhaafbaar maken van de regels. Dit leidt tot effectiever ingrijpen als onveilige werksituaties worden geconstateerd.

Hoofdstuk 2 van het algemene deel van deze nota van toelichting van het ontwerpbesluit is hierop aangepast. Daarmee wordt tevens verduidelijkt dat er als gevolg van deze wijziging geen toename van asbestslachtoffers verwacht kan worden.

De voorzitter van de twee stichtingen stelt tevens vraagtekens bij de wetenschappelijke inzichten van de overheid en verwijst daarbij naar een wetenschappelijk artikel dat onder meer aan zou geven dat de grenswaarde verlaagd moet worden tot 1.000 vezels/m³ in plaats van 2.000 vezels/m³. Dit artikel geeft echter zelf aan dat het zich baseert op (een versimpeling van) het advies van de Nederlandse Gezondheidsraad²². Ditzelfde advies vormt de onderbouwing voor de Nederlandse inzichten in risico's van asbest, waar onder meer de grenswaarden op gebaseerd zijn.

Ook geeft dezelfde respondent aan dat er geen rekening wordt gehouden met ("lage") repeterende blootstelling. Dit is onjuist, omdat de totale duur van de blootstelling is meegenomen in de grenswaarde. Op basis van de door de Gezondheidsraad voorgestelde concentraties is de beroepsmatige grenswaarde voor zowel chrysotiel als amfibool asbest vastgesteld op 2.000 asbestvezels/m³, uitgaande van 40 jaar

---

²² Asbest: Risico's van milieu- en beroepsmatige blootstelling. Gezondheidsraad, 2010.

blootstelling gedurende 5 dagen per week, gedurende acht uur per dag. Dit houdt dus rekening met zowel de hoogte van de blootstelling als ook de duur en frequentie van blootstelling. De risicogerichte benadering die met deze regelgevingswijzigingen wordt beoogd, sluit hierop aan.

Daarmee kan winst worden behaald in het voorkomen van hoge en/of lange/repeterende blootstelling, waardoor de kans op gezondheidsschade afneemt.

Door diverse indieners (naast de al genoemde respondent, ook een belangenvereniging van asbestsaneerders, een belangenvereniging van asbestlaboratoria, een belangenvereniging van asbestslachtoffers en een particuliere respondent) worden beoogde wijzigingen in de regelgeving beschreven als een versoepeling van het beleid. Dit is dus geen juiste beschrijving, het gaat om een verandering (met juist de nodige voordelen voor de werknemers). Wanneer het gaat om werkzaamheden met toepassingen met potentie tot hoge blootstelling wordt de regelgeving zelfs nog strenger.

Doordat het heel lang duurt voordat iemand die is blootgesteld aan asbest, asbestkanker krijgt (er is sprake van een lange latentietijd) hebben we nu nog te maken met asbestslachtoffers die zijn blootgesteld voor 1993, toen asbest veelvuldig werd toegepast en er sprake was van zeer hoge blootstelling in vergelijking met heden ten dage. De effecten van wijzigingen in het beleid op het aantal asbestslachtoffers zijn mede daardoor vrijwel niet vast te stellen. Er is geen aanleiding om aan te nemen dat het beleid van de laatste jaren tot nieuwe slachtoffers zal leiden. Desondanks is ervoor gekozen de knelpunten in de regelgeving weg te nemen om de regelgeving te verbeteren.

Het algemene deel van deze nota van toelichting is op diverse punten aangescherpt om de voorgaande aspecten beter tot uitdrukking te brengen.

Integrale benadering

Algemeen

Door een aantal indieners (Omgevingsdienst NL, VNG en de belangenverenigingen van woningcorporaties en van agrarische bedrijven) wordt aangegeven dat de regelgeving niet integraal is benaderd en dat er onvoldoende aandacht is geweest voor het milieu. Asbest is een zeer zorgwekkende stof (ZZS). Het ZZS-beleid richt zich op het voorkomen of beperken van zeer zorgwekkende stoffen in de leefomgeving. Asbest specifiek is al sinds 1994 niet meer toegestaan, daardoor blijven alleen de reductiemaatregelen over om tijdens voortgezet gebruik en verwijdering van asbest de blootstelling zo laag mogelijk te houden voor het milieu. Ook de arboregelgeving kent deze eis, maar dan ter bescherming van werknemers die het asbest verwijderen. De aangekondigde wijzigingen hebben mede als doel om nog meer te stimuleren om de emissie van asbestvezels tijdens verwijdering zo laag mogelijk te houden. Dit neemt niet weg dat er blootstelling kan optreden. Dit is helaas onvermijdelijk als asbest uiteindelijk uit de leefomgeving moet worden verwijderd. Om de samenhang te bewaken zijn de wijzigingen in het ontwerpbesluit van tevoren afgestemd met het Ministerie van IenW en het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) waarbij ook effecten voor het leefmilieu zijn afgewogen en een enkele keer zelfs keuzes vooral door de wens tot bescherming van het leefmilieu zijn ingegeven (zoals de keuze om asbestdaken als groep onder de certificatieplicht te laten vallen).

Dat laat uiteraard onverlet dat er, naast de wijzigingen in het ontwerpbesluit, nog meer aanpassingen in de asbestregelgeving nodig zouden kunnen zijn.

Door OD-NL en VNG wordt gepleit voor (veel) verder gaande wijzigingen op het gebied van met name de leefomgeving. Ook zijn deze indieners kritisch op onderdelen van het certificatiestelsel. Het certificatiestelsel is geen harde garantie op juiste uitvoer van saneringen. Daardoor kan het verschillende bestaande knelpunten die Omgevingsdiensten en gemeenten ervaren in toezicht en handhaving op de leefomgeving, ook niet oplossen. Daar is het certificatieschema overigens ook niet voor bedoeld.

De betrokken ministeries vinden het van belang een integrale aanpak op asbest te hebben en vinden dat er in de toekomst nog meer moet gebeuren. Daarover is ook regelmatig overleg. Dat neemt niet weg dat de wijzigingen die nu zijn opgenomen doorgang moeten vinden omdat daarmee een aantal knelpunten in de (arbo-)regelgeving wordt weggenomen.

Inmiddels wordt ook periodiek overleg gevoerd tussen niet alleen de betrokken ministeries, maar ook met alle relevante toezichthouders en de VNG. Vooralsnog is de uitkomst hiervan dat het Ministerie van IenW, in een komende wijziging van de asbestregelgeving voor het leefmilieu, enkele basiseisen die al gelden bij het verwijderen van asbest door een particulier, ook van toepassing gaat maken voor verwijdering van asbest door bedrijven. Daarmee zullen deze eisen direct handhaafbaar worden voor de toezichthouders op de regelgeving met betrekking tot de leefomgeving, zodat zij daarvoor minder afhankelijk zijn van een indirecte aanpak via de controle van certificerende instellingen op de eisen in het certificatieschema (die daar niet in de eerste plaats voor bedoeld zijn).

Deze aanpassing zal worden meegenomen bij de aangekondigde aanpassing van het Productenbesluit i.v.m. de samenhang met REACH²³.

Specifiek

Hiernaast zijn door verschillende partijen uiteenlopende milieu-gerelateerde punten en wensen tot aanpassing (bijvoorbeeld op het gebied van het LAVS) ingebracht tijdens de internetconsultatie. Die zijn in overleg met de Ministeries van BZK en IenW besproken. Voor zover het ging over specifieke punten op het snijvlak tussen arboregelgeving en regelgeving voor de leefomgeving, die raakvlak hadden met de voorgenomen wijzigingen in het ter consultatie aangeboden ontwerpbesluit, zijn zij verwerkt, wat met name heeft geleid tot aanpassingen in de algemene en artikelsgewijze toelichting. Zo blijken er onduidelijkheden te bestaan in de verschillende meldingen die moeten worden gedaan in bijvoorbeeld het LAVS en de sloopmeldingen. Hierop is de het algemene deel van de nota van toelichting omtrent het gebruik van het LAVS in hoofdstuk 6 en hoofdstuk 8 uitgebreid, evenals de artikelsgewijze toelichting bij de artikelen 7.11 en 7.12 van het Bbl.

De branchevereniging van asbestlaboratoria en OD-NL gaven aan dat zij het liefst alle asbest gevolgd zouden zien worden in het LAVS. Ook twee belangenverenigingen van asbestsaneerders, stelden een uitbreiding voor van de in LAVS te volgen asbesttoepassingen. Voorheen werden ook niet alle asbestverwijderingen gevolgd in het

---

²³ Kamerstukken II 25 834 2021/22, nr. 186 en 187

LAVS. Het LAVS is in zijn aard gericht op de gecertificeerde verwijderaar en dat blijft ook zo. In hoofdstuk 6 van het algemene deel van de nota van toelichting is mede naar aanleiding van deze reacties deze keuze uitgebreider toegelicht.

OD-NL heeft aangegeven zorgen te hebben dat de administratieve lasten rondom de sloopmelding zullen toenemen doordat de asbestverwijderaars zelf de werkmethode in SMART-ns kunnen aanpassen. Dit punt is besproken met het Ministerie van BZK, aangezien dat het Bbl betreft. Op het moment dat de melding wordt gedaan wordt er gevraagd naar een beschrijving van de wijze waarop gesloopt gaat worden, maar dit hoeft niet heel gespecificeerd te zijn. Een aanpassing van de sloopmelding is dan ook alleen nodig wanneer er voor een compleet andere manier gekozen wordt. Na een sloopmelding volgt geen toestemming, een sloopmelding kan niet geweigerd worden; als er voldaan is aan alle regels kan (na aflopen van de termijn) worden begonnen met de sloop.

Op basis van de reactie van Omgevingsdienst NL op de internetconsultatie zijn in het onderhavige ontwerpbesluit enkele verbeteringen in het Asbestverwijderingsbesluit 2005 (AVB) en het Bbl opgenomen, met het oog op de handhaving van de regels voor particulieren die zelf asbest verwijderen. Dit betreft met name een bestaande onduidelijkheid in artikel 6 van het AVB waardoor de suggestie werd gewekt dat daarin genoemde handelingen met asbest door particulieren in meer situaties zouden zijn toegestaan dan de omschreven uitzonderingen. Deze reeds bestaande onduidelijkheid zou, na verwerken van de wijziging in de formulering van de certificatieplicht die voortvloeit uit de wijzigingen van het Arbobesluit, mogelijk groter worden en ertoe kunnen leiden dat de indruk zou ontstaan dat particulieren zelf alle A-toepassingen zouden mogen verwijderen. Daarom worden in het onderhavige ontwerpbesluit in het AVB aanpassingen doorgevoerd in met name de artikelen 4 en 6 van dat besluit, en worden vergelijkbare aanpassingen gedaan in het Bbl (artikel 7.20). Uiteraard is ook de nota van toelichting hierop aangepast.

Toezicht

In het ontwerpbesluit wordt de certificatieplicht gekoppeld aan het verwijderen van asbesttoepassingen die de potentie hebben tot hoge blootstelling en als zodanig bij ministeriële regeling zijn aangewezen. Deze groep toepassingen wordt voor het gemak ook wel "B-toepassingen" genoemd. De A-toepassingen zijn dan de toepassingen die niet onder deze beschrijving vallen. Certificatie is in de nieuwe regelgeving vereist voor alle B-toepassingen in plaats van op alle werkzaamheden in risicoklasse 2. Verschillende partijen (de belangenvereniging van asbestlaboratoria, drie belangenverenigingen van asbestsaneerders, en de voorzitter van twee stichtingen gericht op kennisdelen en netwerken over asbest) merken op dat het toezicht in de groep met A-toepassingen in risicoklasse 2 zal afnemen als gevolg van de wijzigingen. Dat wordt geweten aan het feit dat de certificerende instellingen alleen bedrijven die gecertificeerd zijn, controleren. Daar staat tegenover dat de controle door certificerende instellingen toeneemt op de groep met B-toepassingen in risicoklasse 1. Dit past bij de risicogerichte aanpak aangezien juist de B-toepassingen worden gezien als een hoog risico vanwege de potentie tot een hoge blootstelling.

(Hierbij dient opgemerkt te worden dat certificerende instellingen op een andere wijze "toezien" op de uitvoering van werkzaamheden dan de Nederlandse Arbeidsinspectie.

Certificerende instellingen controleren certificaathouders op de eisen in het certificatieschema. Dit is geen vervanging voor publiek toezicht en handhaving) Ook op gecertificeerde bedrijven wordt toezicht gehouden door de Nederlandse Arbeidsinspectie. Het publieke toezicht door de Nederlandse Arbeidsinspectie, op in principe alle bedrijven, wordt risicogericht uitgevoerd. Dat betekent niet dat er helemaal geen toezicht plaats hoeft te vinden op het verwijderen van asbesttoepassingen met een lager risico. Specifiek in deze situatie moet er rekening worden gehouden met het feit dat toepassingen met een lager risico nu verwijderd kunnen gaan worden door niet-gecertificeerde bedrijven die momenteel nog niet met asbest werken en zich exclusief op deze minder risicovolle toepassingen zullen richten. De Nederlandse Arbeidsinspectie heeft aangegeven het wenselijk te vinden ook zicht op deze voor asbestverwijdering "nieuwe" groep bedrijven te krijgen en houden. Dit heeft geleid tot een uitbreiding van de capaciteit van de Arbeidsinspectie voor het toezicht op asbest. In hoofdstuk 7 en 8 van het algemene deel van deze nota van toelichting is dit verder toegelicht.

Borging niet gecertificeerde toepassingen in risicoklasse 2

Over het algemeen wordt er steun uitgesproken voor het koppelen van de certificatieplicht aan het type asbesttoepassing en daarmee voor het loskoppelen van de risicoklasse en de certificatieplicht.

Twee belangenverenigingen van asbestsaneerders en een belangenvereniging van asbestlaboratoria geven aan dat gecertificeerd verwijderen het uitgangspunt zou moeten zijn en daarop in de regelgeving uitzonderingen zouden kunnen worden gemaakt. Dit is anders dan in het onderhavige besluit waarbij juist de asbesttoepassingen die de potentie hebben te leiden tot een hoge blootstelling en daarmee gecertificeerd verwijderd moeten worden, worden aangewezen. Hiervoor is bewust gekozen omdat door het specifiek aanwijzen van asbesttoepassingen die de potentie hebben te leiden tot een hoge blootstelling de nadruk wordt gelegd op het inherente gevaar bij de verwijdering van deze toepassingen, waardoor duidelijk wordt dat hier extra eisen voor gelden.

Een vakbond gaf aan dat niet voldoende duidelijk was wat wordt bedoeld als (bijvoorbeeld in de nota van toelichting) wordt gesproken over "certificatieplicht". Voor deze bond is het belangrijk dat verplicht is en blijft dat de asbestinventarisatie voorafgaand aan asbestverwijdering, plaats dient te vinden door een gecertificeerd bedrijf. Dit is inderdaad het geval. Vastgesteld is dat dit onvoldoende in de nota van toelichting naar voren kwam; deze is daarom op verschillende plaatsen aangescherpt (onder andere in paragraaf 2.2 van het algemene deel van deze nota van toelichting, en in de artikelsgewijze toelichting bij de wijziging van artikel 4.54a van het Arbobesluit).

Deze vakbond geeft ook aan zorgen te hebben dat er onvoldoende borging van deskundigheid zal zijn bij A-toepassingen die in risicoklasse 2 worden verwijderd. Verschillende partijen delen deze zorg: zo geeft OD-NL aan dat onvoldoende duidelijk is over welk kennis- en vaardigheidsniveau de bedrijven die dit werk doen moeten beschikken. Een overkoepelende belangenvereniging van werkgevers, alsmede twee belangenverenigingen van asbestsaneerders stellen voor dat ook die groep (A-toepassingen in risicoklasse 2) onder de certificatieplicht zou moeten vallen.

Uitgangspunt in deze reacties lijkt te zijn dat werkzaamheden die zonder certificering plaatsvinden per definitie ondeskundig worden uitgevoerd. Hierbij dient erop te worden gewezen dat ook bij asbestsaneringen zonder certificatieplicht aan strenge regelgeving moet worden voldaan, met name in risicoklasse 2, maar zeker ook in risicoklasse 1. Deze regelgeving gericht op asbest komt boven op de eisen die gelden voor alle gevaarlijke stoffen en de aanvullende eisen die daarop weer gelden voor kankerverwekkende stoffen. Ondeskundige bedrijven zullen niet aan deze regels kunnen voldoen. Dit is reeds voldoende toegelicht in hoofdstuk 2 (paragraaf 2.2) van het algemene deel van deze nota van toelichting. Een fabrikant van een emissiebeperkend product waarmee asbest verwijderd kan worden bracht de tegenovergestelde zienswijze in dat bedrijven die zijn gespecialiseerd in bijvoorbeeld een bepaalde verwijderingsmethode meer deskundigheid kunnen hebben voor het werk dat ze doen dan een algemener certificaat voor asbestverwijdering kan waarborgen.

Naar aanleiding van de reacties over borging van deskundigheid in risicoklasse 2 is wel geconstateerd dat het omlaag brengen van de blootstelling in risicoklasse 2 in veel gevallen wel de benodigde vaardigheden vraagt, waarvoor een aanvulling op de al geldende vereisten op het gebied van voorlichting en onderricht uit artikel 4.45a en 4.45b van het Arbobesluit op zijn plaats zou zijn. Om deze reden wordt nu (in artikel 4.48a, tweede lid, onder d) een specifieke bepaling opgenomen waardoor alle bedrijven die in risicoklasse 2 werken passend onderricht aan werknemers moeten verzorgen om deze vaardigheden eigen te maken. Bovendien wordt verplicht om een bewijs van dit onderricht aan werknemers op de arbeidsplaats aanwezig te hebben. Dit komt tegemoet aan de genoemde zorgen over de borging in risicoklasse 2. Overigens is in onderhavig besluit ook artikel 4.50, derde lid, ten opzichte van de internetconsultatie nog gewijzigd, omdat het werkplan gekoppeld is aan risicoklasse 2 en niet aan het al dan niet gecertificeerd zijn van een bedrijf.

Ook bij de implementatie van de regelgeving zal er extra aandacht worden besteed aan bedrijven die A-toepassingen in risicoklasse 2 mogen gaan verwijderen. Dit ook op nadrukkelijke wens van de Nederlandse Arbeidsinspectie.

Indeling A- en B-toepassingen

Uit de reacties bleek dat het principe van de indeling in A- en B-toepassingen niet door iedereen goed werd begrepen. Alle bestaande toepassingen kunnen worden ingedeeld in een van de hoofdproductgroepen. Niet alle specifieke toepassingen worden in de toelichting en de Arboregeling genoemd, er worden slechts voorbeelden gegeven. Het is dus niet zo dat alle niet specifiek als voorbeeld genoemde toepassingen die "over" blijven in de A-groep vallen. Hierop is de artikelsgewijze toelichting bij artikel 4.54d, eerste lid, van het Arbobesluit, alsmede de artikelsgewijze toelichting bij het betreffende artikel in de Arboregeling dat de toepassingen als zodanig aanwijst, verduidelijkt. De vaststelling in welke groep een toepassing thuishoort kan op basis van feitelijkheden worden gedaan. Een asbestinventariseerder beschikt daarvoor over de juiste kennis. Een vakbond gaf in de reactie op de internetconsultatie aan dat een goede asbestinventarisatie de basis moet zijn en blijven, en signaleerde onduidelijkheid over hoe de indeling in type toepassingen bepaald zou worden. Ook OD-NL bracht in dat de rol van de inventariseerder hierin duidelijk moest worden vastgelegd. Mede naar aanleiding van deze reacties is in het tweede lid van artikel 4.54a nu specifiek

voorgeschreven dat de inventariseerder, als onderdeel van de asbestinventarisatie, moet vaststellen of er sprake is van een toepassing met de potentie tot hoge blootstelling die als zodanig bij ministeriële regeling is aangewezen (zoals beschreven in artikel 4.54d, eerste lid). Daarmee is meteen geregeld dat dit ook opgenomen moet zijn in het inventarisatierapport.

De certificatieplicht is gekoppeld aan de B-toepassingen omdat deze meer potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling. Voor A-toepassingen geldt, dat ook wanneer daarbij zaken verkeerd gaan of wanneer saneringen in risicoklasse 2 vallen, er geen extreem hoge blootstellingen zullen plaatsvinden. Deze toepassingen brengen dus inherent minder risico met zich mee. Dit principe was voor verschillende indieners van reacties op de internetconsultatie niet voldoende duidelijk; daarom zijn paragraaf 2.1 en 2.2 van het algemene deel van deze nota van toelichting daarop aangescherpt.

Tevens werd door verschillende indieners opgemerkt dat de blootstelling niet alleen van de toepassing, maar ook van de verwijderingsmethode afhankelijk is. Dit is een terechte opmerking, maar, zoals gezegd brengen A-toepassingen wel inherent minder risico met zich mee. Daarnaast is de blootstellingsinschatting, met daarin inbegrepen de toegepaste werkwijze, alsnog bepalend voor de risicoklasse waarin moet worden gewerkt met de daarbij behorende regels, zoals in risicoklasse 2 afscherming (in de praktijk vormgegeven door containment), adembescherming en de verplichting tot opstellen van een werkplan. Deze verplichtingen gelden ongeacht of een A of B-toepassing wordt verwijderd. In paragraaf 2.2 van het algemene deel van deze nota van toelichting is nu een zin opgenomen om dit beter te duiden.

Enkele partijen (waaronder twee belangenverenigingen van asbestsaneerders, de belangenvereniging van asbestlaboratoria, en OD-NL) hebben zorgen geuit over het advies van TNO over indeling van asbesttoepassingen met een potentie tot een hoge blootstelling. Het gaat er dan met name om of er wel meetgegevens aan ten grondslag liggen en of die data niet te veel afkomstig zijn uit validatiestudies (waardoor ze mogelijk een te rooskleurig beeld zouden geven). TNO heeft in het rapport aangegeven het advies te baseren op meetgegevens en daarbij alleen uit te gaan van meetgegevens waarbij voldoende achtergrondgegevens beschikbaar zijn en eigenschappen van het materiaal. Bij de voor het advies over de indeling van de toepassingen gebruikte meetgegevens is gekeken naar de data met de hoogste blootstellingsgegevens. Over het algemeen is dat niet het geval bij metingen die zijn gedaan ten behoeve van validatiestudies, waardoor deze relatief weinig invloed hebben op het uitgebrachte advies. Voor alle duidelijkheid: de indeling is dus niet specifiek gebaseerd op het blootstellingsmodel AREAT.

Een aantal partijen had opmerkingen over de indeling van asbestcement daken in de groep van B-toepassingen. Die indeling kent voorstanders, maar er zijn ook partijen die menen dat het niet terecht is om alle asbestcement daken onder certificatieplicht te laten vallen en die vinden dat alleen verweerde asbestcement daken in B zouden moeten worden geplaatst (provincie Overijssel en een belangenvereniging voor agrarische bedrijven). Anderzijds meent de belangenvereniging voor asbestlaboratoria dat niet alleen asbestcement daken, maar ook alle andere asbestcement toepassingen die zich buiten bevinden in de groep van B-toepassingen moet worden opgenomen. Zoals ook is opgenomen in de artikelsgewijze toelichting bij het relevante artikel van de

ontwerpregeling (Arboregeling) werd slechts 9% van de asbestcement daken buiten de laatste jaren beoordeeld als niet verweerd. Dit percentage zal de komende jaren alleen nog maar verder afnemen. Daarom is de behoedzame en integrale keuze gemaakt om asbestcement daken als asbesttoepassing met de potentie tot hoge blootstelling aan te merken. Asbestdaken vormen op dit moment namelijk de belangrijkste bron van verspreiding van asbestvezels naar het milieu. Een indeling op basis van verwerking zal naar verwachting weinig bijdragen aan de maatschappelijke wens tot een snelle verwijdering van asbestdaken, gezien het kleine percentage. Voor andere asbestcement toepassingen buiten werd ongeveer 54% beoordeeld als niet verweerd. Het aanmerken van al deze toepassingen als asbesttoepassingen met de potentie tot hoge blootstelling is daarom niet gerechtvaardigd en hier is wel de keuze gemaakt de indeling op basis van verwerking te laten maken. Er zijn zowel wetenschappelijke argumenten voor en tegen deze keuze in de indeling voor asbestcement toepassingen buiten en daken in het bijzonder, evenals belangen voor en tegen. Ook de ingediende reacties geven een verdeeld beeld. Om deze reden wordt de behoedzame keuze gehandhaafd.

Een vereniging van asbestslachtoffers geeft aan dat naast asbestdakbedekking ook gevelplaten in groep B moeten worden ingedeeld omdat veel van deze asbestcementplaten flink verweerd zijn. Dit sluit aan bij de voorgestelde indeling, waarbij asbestcement gevelplaten ook in de B-groep zijn ingedeeld indien ze sterk verweerd zijn.

Er werd opgemerkt dat de indeling op basis van de mate van verwerking te onduidelijk is. De definiëring van de mate van verwerking is onderdeel van het instrument SMART-ns en wordt verduidelijkt in de toelichting bij de Arboregeling. De indeling naar mate van verwerking wordt gemaakt door gecertificeerde inventariseerders. Navraag bij asbestinventariseerders heeft aangegeven dat inventariseerders met de gehanteerde termen uit de voeten zouden moeten kunnen.

Door verschillende partijen wordt aandacht gevraagd voor de indeling van een aantal specifieke asbesttoepassingen. Dit heeft geleid tot een aantal wijzigingen in de indeling ten opzichte van het ontwerpbesluit dat in internetconsultatie is gebracht, die hieronder worden beschreven.

De eerste toepassing betreft dakbeschot. De indeling hiervan bleek onduidelijk in de regelgeving, met name omdat deze toepassing zich binnen bevindt, maar meestal van buitenaf wordt verwijderd. Ook indien de toepassing zich van buiten laat verwijderen, dient voor de bepaling of de toepassing is ingedeeld in de A of de B groep te worden uitgegaan van de uitgangssituatie (hetgeen ook in het oorspronkelijke voorstel al tot een indeling als B-toepassing zou leiden). Om discussie te voorkomen over wat al dan niet de uitgangssituatie was, is er voor gekozen dakbeschot nu specifiek te noemen als ingedeeld in de toepassingen met potentie tot hoge blootstelling. Dit laat zich ook rechtvaardigen doordat het over het algemeen asbestcement platen betreft die dunner zijn dan de gemiddelde platen, die bovendien vochtgevoeliger zijn, bevestigd met spijkers en daardoor lastig te verwijderen zonder dat daarbij breuk optreedt. Dit punt was onder andere ingebracht door OD-NL.

Twee belangenverenigingen van asbestsaneerders, de belangenvereniging van asbestlaboratoria en een particulier bedrijf op het gebied van eindbeoordeling merkten op dat het verwijderen van asbesthoudende tegellijm, vanwege de manier van verwijderen, tot hoge blootstellingen leidt. Hierover is nadere informatie ingewonnen, onder andere bij TNO. Allereerst dient opgemerkt te worden dat het verwijderen van asbest met behulp van hoog-energetische technieken, zoals frezen en schuren, indien mogelijk, te allen tijde moet worden vermeden. Dit volgt ook rechtstreeks uit artikel 4.45, tweede lid, van het Arbobesluit. Daarbij dient ook (conform artikel 4.48, vierde lid) te worden afgewogen of het (volledig) verwijderen van de asbesttoepassing werknemers niet onnodig in gevaar brengt. Echter, in sommige gevallen is dit niet te voorkomen omdat de toepassing wel weg moet en zich anders niet laat verwijderen. Aangezien dit in de regel van toepassing is in het geval van bitumen lijmlagen of tegellijm, wordt er nu voor gekozen asbesthoudende lijm op te nemen als asbesttoepassingen met een potentie tot hoge blootstelling. Er moet worden opgemerkt dat dit een conservatieve (voorzichtige) keuze is aangezien er op dit moment in Nederland uitsluitend metingen beschikbaar zijn die geen hoge blootstellingswaarden laten zien. In het geval van bijvoorbeeld kit zijn ook andere verwijderingsmethoden goed toe te passen en deze toepassing blijft net als de overige elastische toepassingen in de groep met A-toepassingen.

De belangenvereniging van asbestlaboratoria en een individuele respondent vroegen aandacht voor verduidelijking over hoe om te gaan met verontreinigingen. "Verontreinigingen" is niet als specifieke hoofdproductgroep opgenomen. Restmateriaal, waarvan de oorsprong bekend is of door analyse kan worden vastgesteld, moet worden behandeld als de hoofdproductgroep waaronder het valt en betreft geen verontreiniging. De toelichting bij het betreffende artikel in de Arboregeling zal op dit punt verduidelijking geven.

Als laatste worden imitatiemarmor en siersteen als specifieke uitzondering benoemd op de asbestcementtoepassingen. Dit is géén inhoudelijke verandering, maar een verduidelijking naar aanleiding van een vraag van twee belangenverenigingen van asbestsaneerders. Imitatiemarmor en siersteen bevatten wel asbestcement, maar onderscheiden zich qua materiaal en matrix dusdanig van de asbestcementtoepassingen dat deze niet onder één noemer kunnen worden gebracht. Doordat de A-toepassingen niet specifiek werden benoemd in de regeling werd dit aangebrachte onderscheid niet duidelijk opgemerkt. Daarom wordt ervoor gekozen dit specifiek in de regelgeving te benoemen.

Een fabrikant van een emissiebeperkend product waarmee asbest verwijderd kan worden pleitte voor een aantal wijzigingen in de A-groep. Naar aanleiding daarvan is in artikel 4.54b "pakkingen uit procesinstallaties" uitgebreid naar "pakkingen uit procesinstallaties of uit onderdelen van procesinstallaties". Daardoor kunnen pakkingen ook decentraal worden verwijderd. Dit is ook doorgevoerd in het AVB en Bbl. Ook in de Arboregeling wordt, in het artikel waar asbesttoepassingen met potentie tot hoge blootstelling worden aangewezen, deze uitbreiding opgenomen.

Tevens werd gepleit om naast pakkingen in procesinstallaties ook afstandhouders in de A-groep op te nemen, omdat ook die toepassingen met behulp van hun product met

blootstellingen onder grenswaarde verwijderd kunnen worden. Hierop is nadere informatie ingewonnen bij TNO.

Het overgrote deel van de beschikbare relevante data over afstandhouders maakt onderdeel uit van dossiers die zijn opgesteld ter onderbouwing van de landelijke validatie die is beoordeeld en goedgekeurd door het Validatie en Innovatie Punt (VIP). Voor de toepassing pakkingen waren in vergelijking met afstandhouders meer gegevens uit diverse bronnen beschikbaar. De indeling in asbesttoepassingen is daarom op dit punt niet aangepast naar aanleiding van de internetconsultatie.

Dezelfde fabrikant stelde, net als een belangenvereniging voor industriële opdrachtgevers, voor om het artikel met betrekking tot uitzonderingen op de inventarisatie plicht over pakkingen te splitsen in twee onderdelen ten behoeve van de leesbaarheid, hetgeen is overgenomen. Ook werd gevraagd om te verduidelijken hoe 'procesinstallaties' moet worden gelezen. Dit sluit aan bij een al langer lopende discussie over de interpretatie van dit begrip, waarbij de toezichthouders onvoldoende duidelijkheid vonden in de bestaande formulering in de regelgeving. In het onderhavige besluit is, om duidelijkheid te scheppen, op relevante plaatsen de tekst aangepast naar "procesinstallaties inclusief aan- en afvoerende leidingen". Deze keuze is uitgebreid toegelicht in de artikelsgewijze toelichting bij de wijziging van artikel 4.54b.

Uit een aantal reacties blijkt dat het idee bestaat dat bij de totstandkoming van het ontwerpbesluit niet voldoende gewicht is toegekend aan de beschouwingen door externe deskundigen die het Ministerie van SZW heeft laten uitvoeren in reactie op het genoemde TNO-adviesrapport uit 2019. In paragraaf 2.2. van het algemene deel van deze nota van toelichting van het ontwerpbesluit is toegelicht dat deze beschouwingen wel degelijk in het stadium voorafgaand aan de internetconsultatie invloed hebben gehad op het ontwerpbesluit. Op de website van de rijksoverheid is nadere documentatie hierover terug te vinden onder de titel 'aanpassingen asbestregelgeving' publicatie 9 november 2020.

SMART-ns

Over het instrument SMART-ns werden ook een aantal vragen gesteld en opmerkingen geplaatst in de internetconsultatie.

Er werden in de consultatie door de belangenvereniging van woningcorporaties zorgen geuit dat het instrument SMART-ns te veel gebaseerd is op worst-case scenario's en daardoor blootstelling snel zal overschatten waardoor regels van toepassing zijn die misschien niet zouden gelden als de situatie bemeten zou worden. Anderzijds hadden twee belangenverenigingen van asbestsaneerders, de belangenvereniging van asbestlaboratoria en een particulier bedrijf op het gebied van eindmetingen, de zorg dat het te weinig bescherming zal bieden omdat het instrument juist niet worst-case genoeg zou zijn.

SMART-ns is, in verhouding tot het huidige SMART, minder gebaseerd op worst-case scenario's. Desondanks zal het blootstellingsmodel altijd een conservatieve waarde geven van de blootstelling. De inbreng heeft op dit punt niet tot een andere formulering geleid. Wel is hoofdstuk 6 van het algemene deel van deze nota van toelichting over de achtergrond van SMART-ns uitgebreid.

Er werden ook vraagtekens geplaatst bij de validiteit van de meetdata die ten grondslag ligt aan het model AREAT dat de blootstellingschattingen in SMART-ns maakt.

Deels komen deze zorgen voort uit onvoldoende inzicht in het model. Inmiddels is het model gepubliceerd in een wetenschappelijk tijdschrift. De referentie is in een voetnoot bij hoofdstuk 6 van het algemene deel van de nota van toelichting opgenomen.

Naast de schatting door middel van AREAT kent SMART-ns nog twee routes om de blootstelling te bepalen, namelijk door het kiezen van een veilige werkwijze of door het toevoegen van een projectvalidatie.

In de teksten die ter consultatie zijn voorgelegd over SMART-ns waren een aantal PM-punten opgenomen die blijkens enkele reacties tot verwarring hebben geleid. Deze aanduiding "PM" was louter ingevoegd om aan te geven dat deze tekst nog nader moest worden ingevuld. De domeinnaam bijvoorbeeld was op dat moment nog niet bekend (www.smartasbest.nl). Het betreffende artikel in de Arboregeling wordt nader aangevuld op deze punten.

In een reactie van de belangenverenigingen van asbestlaboratoria op de internetconsultatie is te lezen dat deze indiener uitgaat van een gerechtvaardigde bemoeienis van belanghebbenden met de inhoud van het "oude" instrument SMARt in het verleden. Dit is nooit het uitgangspunt geweest. Hier wordt de rol van belanghebbenden in het CCvD (Centraal College van Deskundigen) in het vaststellen van het certificatieschema, verward met de rol die de beheerder van SMARt had en waarvoor het CCvD geen rol had te vervullen. In de praktijk was dit onderscheid blijkbaar onvoldoende duidelijk. Dit is in de nieuwe situatie wel duidelijk geregeld. De Minister van SZW zal finaal zeggenschap hebben over de inhoud van het nieuwe instrument SMART-ns. Dat laat onverlet dat praktijkinbreng wel gewaardeerd zal worden.

Door twee belangenverenigingen van asbestsaneerders, de belangenvereniging van asbestlaboratoria en door een overkoepelende belangenvereniging van werkgevers is ingebracht dat TNO niet de stand van de wetenschap dan wel de werkwijze moet voorschrijven en door de belangenvereniging van asbestlaboratoria is ingebracht dat TNO niet onafhankelijk is. Dit zijn geen reacties op de ter consultatie voorgelegde regelgevingswijzigingen. Er zijn geen signalen om te twijfelen aan de onafhankelijkheid van TNO. Daarnaast is TNO als wetenschappelijke instelling de aangewezen partij om de kennis te hebben over de stand van de wetenschap en de Minister van SZW te adviseren. Dat wil niet zeggen dat SMART-ns de werkwijze voorschrijft; hiervoor bestaat regelgeving en hierbinnen heeft de saneerder ook een keuze. De verantwoordelijkheid van de werkgever om de blootstelling zo laag mogelijk te houden is al in de regelgeving verankerd in artikel 4.45. Bij de ontwikkeling van SMART-ns zal praktijkinbreng van het veld gevraagd worden en bij de ingebruikname zal hiertoe een gebruikersgroep worden ingesteld.

Door OD-NL en door de belangenvereniging van woningcorporaties wordt opgeroepen tot een meetonderzoeksprogramma door TNO, waarmee objectieve data verzameld kunnen worden, bijvoorbeeld voor validatie. Ook dit zijn geen reacties op de ter consultatie voorgelegde regelgevingswijzigingen. In principe is het niet aan de overheid om blootstellingsmetingen te verzamelen ten behoeve van terugschalingen in risicoklasse. Dat neemt niet weg dat TNO inderdaad budget heeft voor metingen, opdat een objectieve advisering en staven van uitspraken over blootstellingsniveaus mogelijk blijft.

Meetmethoden

Naast het gebruik van het instrument SMART-ns om de blootstelling vast te stellen waren in de internetconsultatieversie van het ontwerpbesluit in artikel 4.47 twee andere opties opgenomen om dat te doen. In onderdeel b wordt de werkgever de mogelijkheid gegeven om die meting zelf te verrichten of in opdracht te laten verrichten conform een voor dat doel geschikte genormaliseerde meetmethode. In onderdeel c werd aangegeven dat een andere methode kan worden benut, mits deze gelijkwaardige resultaten oplevert als gebruik van SMART-ns of de zelf verrichte metingen. Op dit artikel waren een aantal reacties tijdens de internetconsultatie. Dit heeft geleid tot een aantal wijzigingen.

Uit de reacties van drie belangenverenigingen van asbestsaneerders, de belangenvereniging van asbestlaboratoria, een individueel bedrijf op het gebied van eindbeoordelingen en een particuliere reactie bleek het voorgestelde onderdeel c te onduidelijk te zijn en te veel ruimte te geven voor onbedoeld gebruik. De bedoeling van dit onderdeel was dat het slechts onder voorwaarden kon worden gebruikt waarbij voorafgaand aan de uitvoering moest worden aangetoond dat het gelijkwaardig is aan de andere methoden. Aangezien het hier gaat om specifieke uitzonderingssituaties, omdat doorgaans de methoden in de onderdelen a en b kunnen worden toegepast, is ervoor gekozen om dit onderdeel niet op te nemen.

Twee belangenverenigingen van asbestsaneerders suggereerden dat de verplichting om op gezette tijden de blootstelling aan asbestvezels te meten kon vervallen bij gebruik van SMART-ns als methode om het blootstellingsniveau vast te stellen. Dit is echter een andere verplichting. De methoden in het tweede lid van artikel 4.47 gelden voor de manier waarop in het kader van een blootstellingsbeoordeling het aantal vezels waaraan werknemers blootgesteld zouden kunnen worden vastgesteld wordt. De verplichting te meten op gezette tijden tijdens het werk bestaat om te waarborgen dat het blootstellingsniveau dat voor de risicobeoordeling is vastgesteld ook in de praktijk ook gerealiseerd wordt. De artikelsgewijze toelichting bij de wijziging van artikel 4.47 is op dit punt aangevuld.

Een andere belangenvereniging van asbestsaneerders vraagt aandacht voor goede saneringsprotocollen die een bijdrage kunnen leveren aan de borging van kwaliteit en veiligheid. In reactie daarop is het goed om op te merken dat protocollen gericht op kwaliteit en veiligheid niet worden verboden door deze wijzigingen. Projectvalidaties, dat wil zeggen het bemeten van specifieke saneringssituaties om vast te stellen of werken in een lagere risicoklasse mogelijk is, behoren nog steeds tot de mogelijkheden, mits de bemeten situatie goed overeenkomt met de situatie waarin daadwerkelijk asbest wordt verwijderd volgens een methode en risicoklasse vastgesteld op basis van die metingen. Wanneer bedrijven op basis van protocollen standaard in risicoklasse 1 willen werken, kan het VIP beoordelen of en onder welke voorwaarden de werkmethode kunnen worden ingezet om verwijdering altijd in risicoklasse 1 uit te voeren.

In reactie op de internetconsultatie wordt onder meer door de belangenvereniging van asbestlaboratoria vermeld dat de saneerder door het kiezen van een werkmethode in SMART-ns kan beïnvloeden of er meer of minder vezels in de lucht zijn. De zorg is daarbij dat als de verwijderaar zegt volgens een bepaalde methode te (laten) werken, maar in werkelijkheid iets anders doet of laat doen, er meer dan de bepaalde hoeveelheid vezels in de lucht kunnen zijn tijdens de sanering. In dat geval zouden ook

niet de goede maatregelen worden genomen. Ook zijn er, onder andere door twee belangenverenigingen van asbestsaneerders, opmerkingen geplaatst bij het werken volgens werkplan, waarbij is gesignaleerd dat het leek alsof alleen volgens de aangegeven werkmethode hoeft te worden gewerkt in het geval dat SMART-ns gebruikt werd en niet als gebruik werd gemaakt van de onder onderdeel b genoemde methode. Het is nooit volledig te garanderen dat men altijd werkt volgens de zelfgekozen methode, want men kan altijd *a* zeggen en *b* doen. Toch is er, mede naar aanleiding van deze reacties, en tevens naar aanleiding van de U en H toets van de Nederlandse Arbeidsinspectie, voor gekozen hier een voorziening voor op te nemen in de regelgeving. Daartoe is in artikel 4.45, tweede lid, van het Arbobesluit nu expliciet opgenomen dat de werkmethode die op de werkplek gehanteerd wordt ook de werkmethode moet zijn die voor de vaststelling van de blootstelling (overeenkomstig de artikelen 4.2 en 4.47) is gehanteerd. Daardoor kan eenvoudiger worden gehandhaafd als de Arbeidsinspectie een dergelijk geval in de praktijk tegenkomt. Ook is een verduidelijking opgenomen in de artikelsgewijze toelichting bij de wijziging van artikel 4.50.

Eindbeoordeling

Op de tekstvoorstellen over de eindbeoordeling is een flink aantal reacties binnengekomen. Hierover bleken ook veel misverstanden te bestaan.

Het doel van de eindbeoordeling werd soms op een verkeerde manier geïnterpreteerd. De functie van de eindbeoordeling na asbestverwijdering is om onafhankelijk vast te laten stellen dat de ruimte van afloop weer veilig kan worden betreden. Het is dus niet (specifiek) bedoeld om de werkwijze tijdens sanering te beoordelen. Dit is nu uitgebreider toegelicht, onder meer in paragraaf 2.3.1 van het algemene deel van deze nota van toelichting.

Er werd, door bijvoorbeeld OD-NL en de belangenvereniging van asbestlaboratoria, in de consultatie gesuggereerd dat door het vervallen van een deel van de luchtmetingen de vezelemissie tijdens asbestverwijdering omhoog zou gaan. Echter, er wordt juist in meer gevallen een onafhankelijke eindbeoordeling (in de vorm van een visuele inspectie) vereist (artikel 4.47b, vierde lid). Met de uitbreiding van de visuele eindbeoordeling wordt een eventueel positief effect van een onafhankelijke eindbeoordeling op de vezelemissie tijdens verwijdering behouden en zelfs uitgebreid, zonder dat luchtmetingen vereist worden waar die geen toegevoegde waarde hebben voor de veiligheid van werknemers of voor de veiligheid van het toekomstig gebruik van de ruimte. Dit is nu expliciet genoemd en toegelicht in paragraaf 2.3.1 en hoofdstuk 5 van het algemene deel van deze nota van toelichting en tevens in de artikelsgewijze toelichting bij de wijziging van artikel 4.47b, vierde lid. In de situaties waarin de luchtmetingen vervallen kan ervan worden uitgegaan dat er ten tijde van de eindbeoordeling nauwelijks asbestvezels in de lucht zullen zijn Dit was al toegelicht in paragraaf 2.3.1 van het algemene deel van deze nota van toelichting. De vezels die er zijn worden gedurende de sanering door de kunstmatige ventilatie uit de afgeschermd ruimte waarin asbest wordt verwijderd gezogen en afgevangen in een filter. De belangenvereniging van asbestlaboratoria gaf in haar reactie aan dat niet duidelijk was wat het te beogen resultaat van de visuele inspectie moet zijn. Dit heeft geleid tot een aanpassing van de formulering van artikel 4.51a, vierde lid.

Tevens werden in deze reactie en in die van een particuliere eindbeoordelingsinstelling de toetswaarde en de grenswaarde door elkaar gehaald. Ook het zogenaamde MTR en VR werden hierbij genoemd.

De grenswaarde voor maximale blootstelling aan asbestvezels voor werknemers is en blijft 2.000 vezels per kubieke meter. De grenswaarde is de norm die geldt voor de blootstelling tijdens sanering, en deze is berekend voor een blootstelling gedurende 8 uur op een dag (een werkzaam leven lang). Ook het MTR en VR (principes uit het beleid voor het leefmilieu) zijn normen gebaseerd op langdurige blootstelling.

De toetswaarde is de norm die geldt voor de waarde voor de concentratie (direct) na afloop van de sanering en is daarmee veel meer een momentopname. Dit verschil is nu prominenter in het algemene deel van deze nota van toelichting aangegeven (in paragraaf 2.3.1)

Ook de toetswaarden worden getalsmatig niet aangepast. Bij de reactie van de belangenvereniging voor asbestlaboratoria op de internetconsultatie bleek verwarring over de amfiboolspecifieke toetswaarde (van 2.000 vezels/m³) bij een luchtmeting na verwijdering van amfibool asbest: er werd aangenomen dat deze gewijzigd zou worden, maar dit is niet het geval. Ook dit is nu duidelijk aangegeven in paragraaf 2.3.1 van het algemene deel van deze nota van toelichting.

In de consultatie zijn door de belangenvereniging van asbestlaboratoria vragen gesteld over het vervallen van luchtmetingen in die gevallen waarbij er tijdens saneringen meer dan 10.000 vezels/m³ vrijkomen, met name omdat hier alleen een modelberekening aan ten grondslag lag. Ook een niet-openbare reactie plaatste hier een kanttekening bij. De belangenvereniging voor asbestlaboratoria wees daarbij op eventuele risico's, als de concentratie asbestvezels niet snel genoeg zou dalen en als in hoeken van het containment de luchtverversing minder zou zijn. Ook in een reactie van twee belangenverenigingen van asbestsaneerders is de vraag opgeworpen of bij de introductie van deze waarde van 10.000 v/m³ wel rekening wordt gehouden met aspecten zoals complexiteit van het containment (afscherming van het werkgebied, voorzien van kunstmatige ventilatie), het aantal asbesttoepassingen daarin, het werktempo en het aantal personen.

De keuze is op basis van modelberekeningen onderbouwd en wordt gezien als conservatief (voorzichtig). Na de internetconsultatie is dit in experimenteel onderzoek door TNO nog bevestigd, waarbij is gebleken dat ook bij een lage ventilatievoud de concentratie vezels binnen afzienbare tijd zakt.²⁴ Deze reacties en deze bevindingen hebben geleid tot enkele aanvullingen in paragraaf 2.3.1 van het algemene deel van deze nota van toelichting.

Naar aanleiding van een niet-openbare reactie op de internetconsultatie is de accreditatie van de inspectie-instellingen op een andere manier ingebed in de regelgeving. Een niet-openbare reactie op de internetconsultatie benadrukte dat de eindbeoordeling onder accreditatie moet worden uitgevoerd en dat de inspectie-instelling daartoe geaccrediteerd moet zijn. Dit geldt ook voor de nieuw voorgestelde visuele inspectie in artikel 4.47b, vierde lid. Deze inbreng heeft er mede toe geleid dat in de artikelen 4.47b, 4.51a en 4.51b een grondslag is aangebracht voor het stellen van

---

²⁴ Opzet en resultaten van experimenteel onderzoek met asbesthoudend materiaal (asbestcement golfplaten, pakkingen en amosietplaat) (TNO, 2021).

nadere regels aan het bedrijf dat de eindbeoordeling uitvoert en aan de eindbeoordeling. Dat is ook nodig omdat met de regelgevingswijziging van het Arbobesluit geregeld is dat verwijderen van bepaalde (inherent minder gevaarlijke) asbesttoepassingen in risicoklasse 2 ook door niet gecertificeerde bedrijven kunnen worden uitgevoerd. Omdat het certificatieschema enkel voor gecertificeerde bedrijven geldt, moeten nadere voorschriften voor de eindbeoordeling in risicoklasse 2 dus niet (alleen) in het certificatieschema worden geregeld. In de Arboregeling wordt in een nieuw artikel met nadere voorschriften voor de eindbeoordeling nu rechtstreeks verwezen naar uitvoer onder accreditatie volgens de betreffende accreditatienorm en volgens de van toepassing zijnde NEN-norm. Dit sluit ook aan bij de inbreng van de belangenvereniging voor asbestlaboratoria die pleitte voor directe verwijzing naar deze normen in de Arboregeling zelf, in plaats van in het certificatieschema. Ook de Nederlandse Arbeidsinspectie heeft hier om verzocht in haar U en H toets. Een reactie van een fabrikant van een emissiebeperkend product waarmee asbest verwijderd kan worden pleitte echter juist voor het mogelijk maken van innovatie, waarbij eindbeoordelingen door geaccrediteerde inspectie-instellingen niet noodzakelijk zijn. In de toelichting bij het relevante artikel in de Arboregeling wordt de ratio achter deze keuze uitgebreid toegelicht. Hiermee is ook tegemoetgekomen aan de reactie van een overkoepelende belangenvereniging van werkgevers die aangaf aan dat het onduidelijk was wat moest worden verstaan onder 'een bedrijf dat daartoe adequaat is toegerust' in de artikelen over de eindbeoordeling.

In het ontwerpbesluit dat in internetconsultatie ging waren, in een poging de al bestaande eis te verduidelijken, in artikel 4.47b, tweede lid, de woorden "door de werkgever" toegevoegd. Dat de visuele inspectie in risicoklasse 1 plaats mag vinden door de werkgever zelf is al sinds jaar en dag de praktijk in risicoklasse 1; met het opnemen van de term "door de werkgever" werd slecht beoogd het verschil duidelijk te maken met de in het onderhavige besluit opgenomen nieuwe en extra verplichting dat een *onafhankelijke* visuele inspectie plaats moet vinden na sanering van B toepassingen in een binnenruimte. Verschillende reacties (van de voorzitter van twee stichtingen gericht op kennisdelen en netwerken over asbest, van een belangenorganisatie van asbestverwijderaars, en een niet-openbare reactie) gaven aan twijfels te hebben bij deze "versoepeling" in 4.47b, tweede lid, omdat men niet wenselijk vond dat de eindbeoordeling in risicoklasse 1 in de A-groep door de werkgever zelf mag worden uitgevoerd. Feitelijk wordt in het onderhavige besluit in artikel 4.47b echter geen versoepeling doorgevoerd, maar een verzwaring aangebracht van de eisen voor de B-toepassingen in een binnenruimte. Vanwege de verwarring is besloten "door de werkgever: niet in het tweede lid op te nemen. Aangezien de verplichting ook zonder dit op te nemen op de werkgever rust verandert dit niets aan de betekenis. Paragraaf 2.3.1 van het algemene deel van deze nota van toelichting, en de artikelsgewijze toelichting bij de wijziging van artikel 4.47b, zijn verduidelijkt om beter aan te geven wat de essentie is van de wijzigingen in artikel 4.47b.

Uitzonderingen inventarisatieplicht

Een individueel bedrijf, een belangenvereniging van asbestlaboratoria, de voorzitter van twee stichtingen, OD-NL, en een grote opdrachtgever vanuit de overheid hebben reacties ingediend over de bestaande uitzonderingen op de inventarisatieplicht. In de reacties wordt op punten zowel gepleit voor uitbreiding als voor inperking van de

bestaande uitzonderingen. In de meeste gevallen zijn dit geen reacties op het ter consultatie aangeboden ontwerpbesluit en -regeling. In een volgende wijziging van het Arbobesluit worden deze uitzonderingen in zijn geheel opnieuw bekeken op basis van het gereviseerde rapport 'Herkomst vrijstellingen inventarisatieplicht' (KLB 2018). Wel zijn naar aanleiding van inbreng van een particulier bedrijf, een belangenvereniging van opdrachtgevers van asbestverwijderingen en een fabrikant van een emissiebeperkend product waarmee asbest verwijderd kan worden enkele wijzigingen doorgevoerd in de formuleringen van de uitzonderingen die door het onderhavige besluit wel worden veranderd. Zo is de formulering over pakkingen in procesinstallaties ter verduidelijking in twee delen gesplitst, zoals eerder in dit verslag al beschreven.

10. Voorhang op grond van AVB en Bbl en voorpublicatie AVB

PM

11. Overgangsrecht en inwerkingtreding

De wijzigingen zullen bij inwerkingtreding vergaande gevolgen hebben op de wijze waarop een asbestverwijdering in de praktijk moeten worden aangepakt. Naleving van de differentiatie binnen risicoklasse (zoals verschillende eindbeoordelingen binnen risicoklasse 2 afhankelijk van het blootstellingsniveau) en het loskoppelen van de risicoklasse en de certificatieplicht zal vergemakkelijkt worden door de lancering van SMART-ns die de wettelijke verplichtingen rondom een bepaalde asbestverwijdering overzichtelijk weergeeft. Inwerkingtreding van deze wijziging zal pas kunnen plaatsvinden als SMART-ns operationeel is en de overgang in de praktijk gemakkelijk kan laten verlopen. Het is wenselijk dat al vóór de inwerkingtreding van dit besluit gebruik kan worden gemaakt van de informatie die door middel van SMART-ns kan worden verkregen, zodat het mogelijk is inzicht te krijgen in de gevolgen die het gebruik van SMART-ns zal hebben bij een in de nabije toekomst gepland project. Daarom zal het moment van inwerkingtreding nader worden ingevuld bij Koninklijk Besluit. Beoogd is drie maanden na publicatie van dit besluit. Bestaande SMART-ns risicoclassificaties in inventarisatierapporten moeten worden vervangen door uitdraaien die gemaakt zijn met SMART-ns. Dat zal pas verplicht zijn als er daadwerkelijk tot asbestverwijdering wordt overgegaan. Dus dat zal niet in alle gevallen noodzakelijk zijn. Op welke wijze de oude SMART-ns uitdraai kan worden vervangen door een nieuwe vanuit SMART-ns maakt onderdeel uit van de implementatie. Volgens het geldende certificatieschema zijn inventarisatierapporten drie jaar geldig. Uitgangspunt is echter wel dat een inventarisatierapport van toepassing moet zijn op de bestaande situatie en regelgeving. De bepaling in het certificatieschema zal dus voor inwerkingtreding van deze wijzigingen moeten worden genuanceerd.

Doordat er voldoende tijd zit tussen de ingebruikname van SMART-ns en de inwerkingtreding van de wijziging hebben partijen voldoende tijd om zich voor te bereiden op de nieuwe bepalingen. Daarom is bij de overgangsbepaling uitgegaan van de start van de asbestverwijdering. Het LAVS wordt aangepast aan de nieuwe situatie.

Asbestverwijderingen die al zijn gestart voor de inwerkingtreding van deze wijziging worden vanzelfsprekend op basis van de oude bepalingen uitgevoerd. Deze kunnen ook volgens die bepalingen worden voortgezet tot maximaal een jaar na de inwerkingtreding.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel I, onderdeel A (artikel 4.45 Preventieve maatregelen)

In het tweede lid is een nieuw onderdeel toegevoegd aan de opsomming van de verplichtingen om te voldoen aan het zo laag mogelijk houden van de concentratie asbestvezels in de lucht (zie het eerste lid). De toevoeging wordt gedaan om aan te geven dat de werkzaamheden die worden verricht dezelfde zijn als waarvan wordt beoordeeld wat de concentratie asbestvezels is die deze werkzaamheden tot gevolg hebben, zodat de risicobeoordeling valide is voor de situatie in de praktijk en dus de juiste maatregelen worden genomen. Deze beoordeling vindt plaats in het kader van de beoordeling die is beschreven in artikel 4.2 van het Arbobesluit en nader is uitgewerkt voor werkzaamheden met asbest in artikel 4.47.

Het expliciteren van dit uitgangspunt maakt het makkelijker om te handhaven in situaties waarbij wel een risicobeoordeling is gedaan, maar deze niet overeenkomt met de daadwerkelijk gehanteerde werkmethode.

Er is een vierde lid toegevoegd waarin wordt bepaald dat bij ministeriële regeling nadere regels gesteld kunnen worden met betrekking tot de maatregelen, bedoeld in het tweede lid, onderdelen a en e. Ten behoeve van het handhavingsbeleid kan het nodig zijn om deze algemeen geformuleerde regels nader te specificeren zodat er separaat op verschillende aspecten gehandhaafd kan worden en daarbij ook onderscheid te maken tussen de mate van beboetbaarheid.

Artikel I, onderdeel B (Artikel 4.45b Aanvullend onderricht)

Onderdeel c van het tweede lid wordt gewijzigd vanwege een spelfout.

Artikel I, onderdeel C (Artikel 4.47 Vaststellen van de blootstelling en monsterneming)

Dit artikel is gewijzigd om te regelen dat aan de basisverplichting, het bepalen van het blootstellingsniveau, op twee manieren voldaan kan worden, namelijk ofwel door gebruik van een door de minister aan te wijzen beoordelingsinstrument, dat is ontwikkeld op basis van eerdere meetgegevens, ofwel door het daadwerkelijk meten zelf. Hiermee wordt een al lang bestaande en geaccepteerde praktijk, namelijk dat er niet gemeten hoeft te worden als er gebruik gemaakt wordt van een goedgekeurd instrument gebaseerd op eerdere metingen, geformaliseerd. Daartoe is allereerst het opschrift 'Meten en monsterneming' vervangen door 'Vaststellen van de blootstelling en monsterneming'.

Om dezelfde reden is in het eerste lid de term 'gemeten' vervangen door 'vastgesteld'.

In het eerste lid is tevens de term 'risicobeoordeling' vervangen door 'beoordeling' omdat die term wordt gebruikt in artikel 4.2 waarnaar verwezen wordt. Aan het eerste lid is tevens toegevoegd 'met inachtneming van artikel 4.45, eerste lid,' om te verduidelijken dat altijd gekozen moet worden voor de methode die de minste blootstelling aan asbestvezels oplevert. Het adequaat vaststellen van het blootstellingsniveau, dat ontstaat door een combinatie van omstandigheden, asbestbron en werkmethode, is een verplichting die losstaat van de verplichting om te kiezen voor een werkmethode die de minste blootstelling oplevert. Eerst treft men maatregelen om de blootstelling te minimaliseren (artikel 4.45). Onderdeel daarvan is het kiezen van een

werkmethode die tot zo min mogelijk blootstelling leidt. Vervolgens stelt men het blootstellingsniveau dat te verwachten is vast (artikel 4.47) en afhankelijk van de blootstelling die ondanks de eerdere maatregelen toch ontstaat, neemt men verdere maatregelen. Die staan beschreven in paragraaf 3 van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbobesluit, wanneer de concentratie asbestvezels in de lucht onder de grenswaarde ligt; of paragraaf 3 en 4, wanneer de concentratie asbestvezels in de lucht boven de grenswaarde ligt. Deze verplichtingen bestaan ongeacht welke methode wordt gekozen voor vaststelling van het blootstellingsniveau (zie het nieuwe tweede lid).

Het oude tweede lid is iets aangepast en nu opgenomen in het zevende lid.

Het nieuwe tweede lid is een aanpassing van het voormalige derde lid waarin onderscheid gemaakt werd tussen twee mogelijkheden van meting, namelijk een 'voor dat doel geschikte genormaliseerde methode of een andere methode indien deze gelijkwaardige resultaten oplevert'.

De al bestaande wijze van meten is opgenomen in onderdeel b en onderdeel a is toegevoegd. Voor het vaststellen van de blootstelling bestaan dus twee mogelijkheden. Met het toegevoegde onderdeel a wordt het mogelijk voor vaststelling van het blootstellingsniveau gebruik te maken van het door de minister aangewezen instrument dat gebruik maakt van eerder verrichte metingen om het risico op blootstelling aan asbestvezels te bepalen.

Het in onderdeel a bedoelde beoordelingsinstrument zal aangewezen worden in de Arboregeling. Daarvoor zal de minister het instrument SMART-ns aanwijzen. Dit instrument heeft naast het vaststellen van het blootstellingsniveau nog een andere functie, namelijk het geven van duidelijkheid over de maatregelen die conform de stand van de wetenschap genomen moeten worden (zie artikel 4.47d).

De in onderdeel b opgenomen bepaling vereist 'een voor dat doel geschikte genormaliseerde methode'. Daaronder worden bijvoorbeeld NEN-normen verstaan, zoals NEN 689: Blootstelling op de werkplek - Meting van de inhalatieblootstelling aan chemische stoffen - Strategie om te voldoen aan de arbeidshygiënische blootstellingsgrenswaarden en NEN 2939: Bepaling van concentratie aan respirabele asbestvezels in de lucht. Eventueel kan in de toekomst rechtstreeks verwezen worden naar specifieke normen, indien dat nodig blijkt.

Onderdeel b bepaalt dat het de werkgever of de opdrachtgever zelf is, die meet of laat meten volgens een genormaliseerde meetmethode. Het gaat dus om bij de asbestverwijdering direct betrokken partijen. Die betrokkenheid van werkgever of opdrachtgever is ter verduidelijking aan onderdeel b toegevoegd. Tevens is bepaald dat de meting specifiek moet zijn afgestemd op de werkwijze en situatie op de plaats waar de werkzaamheden met asbest plaatsvinden. Deze opzet werd ook al beoogd in de huidige situatie, maar dit leverde in de handhavingspraktijk discussies op.

In het oude derde lid was de mogelijkheid opgenomen om een andere methode te gebruiken om het blootstellingsniveau vast te stellen indien deze andere methode gelijkwaardige resultaten oplevert. Deze mogelijkheid is nu vervallen omdat deze tot onduidelijkheid leidde in de handhavingspraktijk. In de praktijk bleek dat werkgevers soms eenvoudigweg stelden dat er sprake was van een methode die gelijkwaardige resultaten oplevert, zonder dat men dit goed kon onderbouwen. Discussies hierover in de handhavingspraktijk worden zeer onwenselijk geacht. Daarom is deze mogelijkheid niet langer opgenomen. Omdat wel denkbaar is dat er mogelijk uitzonderlijke situaties kunnen ontstaan waarin afwijken van het gebruik van een genormaliseerde meetmethode nodig is, is artikel 4.47, tweede lid, opgenomen in artikel 9.19, onder d,

van het Arbobesluit, zodat het niet langer onmogelijk is om tijdelijk ontheffing of vrijstelling te verlenen voor dit artikellid.

Er is een nieuw derde lid ingevoegd.

Hierin wordt bepaald dat indien gebruik wordt gemaakt van een methode als bedoeld in onderdeel b van het tweede lid, de methode uitgevoerd dient te worden door een persoon met een aantoonbare deskundigheid op het gebied van blootstellingsonderzoek. Indien de uitvoering van de meting niet gebeurt door zo'n deskundige, dient er in ieder geval een toets van die meting plaats te vinden door een persoon met deze kwalificaties. Onder een persoon met aantoonbare deskundigheid van blootstellingsonderzoek wordt in ieder geval een arbeidshygiënist verstaan. Deze deskundigheid wordt op dit moment niet verder ingevuld, maar deze eis kan, indien nodig, op basis van het vierde lid bij ministeriële regeling nader worden ingevuld.

De voorheen in het derde lid aanvullend opgenomen mogelijkheid om bij ministeriële regeling nadere regels te stellen over de beide genoemde methodes is nu als aparte bepaling in het nieuwe vierde lid opgenomen, maar heeft nu betrekking op het beoordelingsinstrument, de meetmethode en de deskundigheid van de persoon die het blootstellingsonderzoek uitvoert of toetst. Hiervan kan gebruik gemaakt worden als dat in de handhavingspraktijk noodzakelijk zou blijken.

Er is een nieuw vijfde lid ingevoegd waarin de verplichting is opgenomen om het bewijs van de vastgestelde concentraties, verkregen door het gebruik van het beoordelingsinstrument, dan wel de meetgegevens die voortvloeien uit de in het tweede lid, onderdeel b, bedoelde meetmethode, op de arbeidsplaats aanwezig te hebben. Het is van belang voor de toezichthouder om deze gegevens ter plekke vlot in te kunnen zien en de gegevens moeten in de nabijheid aanwezig zijn.

Met 'het bewijs van de vastgestelde concentraties' wordt, indien de methode uit het tweede lid, onderdeel a, gevolgd wordt en zolang het instrument SMART-ns is aangewezen als het daar genoemde beoordelingsinstrument, de zogenoemde (in het asbestveld bekende) 'SMART-ns-uitdraai' bedoeld.

Een vergelijkbare verplichting tot het op de arbeidsplaats aanwezig hebben van een bepaald document bestond al ten aanzien van het werkplan op grond van artikel 4.50, zesde lid, dat nu vernummerd is tot artikel 4.50, achtste lid.

Het nieuwe zesde lid bevat de grondslag om in de Arboregeling nadere regels te stellen omdat meetgegevens alleen op zichzelf niet voldoende zijn om naleving van de grenswaarden, zoals bepaald in het eerste lid, te kunnen waarborgen en beoordelen. Contextuele informatie is eveneens van groot belang voor de toezichthouder om te kunnen beoordelen of aan de verplichtingen uit dit artikel wordt voldaan en of de juiste conclusies uit de beoordeling van het blootstellingsniveau worden getrokken. Hiertoe worden daarom in de Arboregeling nadere regels gesteld.

Het (nieuwe) zevende lid is een herformulering van het voormalige tweede lid. Dit benadrukt de verplichting om op gezette tijden het naleven van de grenswaarden te controleren door het doen van metingen. Deze verplichting was al opgenomen in verband met de implementatie van artikel 7 van Richtlijn 2003/18, thans artikel 7, eerste lid, van Richtlijn 2009/148.

Deze verplichting staat los van de blootstellingsvaststelling die wordt geregeld in het eerste en tweede lid, die betrekking heeft op de kwantitatieve onderbouwing van elke asbestverwijdering afzonderlijk.

De bestaande verplichting in het (nieuwe) zevende lid blijft gelden en wordt afhankelijk van de resultaten van de initiële risicobeoordeling in het kader van de nadere voorschriften voor het beoordelen van het risico van gevaarlijke stoffen in de RI&E (artikel 4.2), waarbij het blootstellingsniveau vastgesteld wordt op een van de in het tweede lid, onder a of b, weergegeven manieren. Dit geldt ook indien gebruik wordt gemaakt van het door de minister aangewezen instrument en voor de initiële risicobeoordeling dus niet wordt gemeten. Dit benadrukt de principiële verantwoordelijkheid van de werkgever voor het hebben van inzicht in het risico van werknemers door het (op gezette tijden) zelf uitvoeren van metingen om het blootstellingsrisico te bepalen, die verantwoordelijkheid en verplichting geldt en blijft gelden op grond van artikel 4.2.

Het achtste tot en met twaalfde lid waren voorheen opgenomen als vierde tot en met achtste lid en zijn niet gewijzigd.

Er is een nieuw dertiende lid opgenomen in verband met Richtlijn 2009/148 (artikel 7, zesde lid). Dit dertiende lid sluit, evenals de bepalingen in het achtste tot en met twaalfde, en veertiende lid, dus aan bij het 'meten op gezette tijden' genoemd in het zevende lid van artikel 4.47. Het dertiende lid bepaalt dat gebruik gemaakt wordt van een geschikte genormaliseerde methode. Ook hiervoor kunnen de bij de toelichting van het tweede lid genoemde NEN-normen gebruikt worden. Van belang is dat hierdoor sprake is van een methode die gelijkwaardige resultaten oplevert, omdat artikel 7, zesde lid, van Richtlijn 2009/148 dat vereist.

Hierbij moet overigens worden opgemerkt dat de nu nog in de Richtlijn genoemde fasecontrastmicroscop inmiddels in Nederland is vervangen door de gevoeliger en meer specifieke elektronenmicroscop.

Het veertiende lid was voorheen opgenomen als negende lid en is niet gewijzigd.

Er is een nieuwe vijftiende lid toegevoegd.

De beoordeling, bedoeld in artikel 4.2, wordt uitgevoerd door de werkgever. Daarbij wordt op grond van artikel 4.2, derde lid, van het Arbobesluit bepaald wat het blootstellingsniveau is met betrekking tot de mate van blootstelling aan gevaarlijke stoffen. Op grond van artikel 4.2, zevende lid, van het Arbobesluit wordt de mate van blootstelling getoetst aan de voor de betrokken stof vastgestelde grenswaarde. Voor asbest staan die grenswaarden in artikel 4.46.

De vaststelling van de concentratie is ook van belang voor de bepaling van de toepasselijke risicoklasse 1 of 2 (zoals aangegeven in artikelen 4.44 en 4.48) en dat bepaalt weer welke voorschriften van het Arbobesluit van toepassing zijn, dat wil zeggen paragraaf 3 van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbobesluit voor risicoklasse 1 en aanvullend daarop paragraaf 4 van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbobesluit voor risicoklasse 2. Voorheen was in artikel 4.54a, tweede lid, van dit besluit expliciet bepaald dat het asbestinventarisatiebedrijf de risicoklasse bepaalt. Deze bepaling is geschrapt omdat het bedrijf dat asbest verwijdert, in dit besluit aangeduid als werkgever, daarmee beter in staat is de verantwoordelijkheid die artikel 4.2 bij hem legt te nemen.

Het nieuw ontwikkelde SMART-ns biedt ruimte aan het asbestverwijderingsbedrijf om de te gebruiken verwijderingsmethode aan te passen, waardoor het voorspelde blootstellingsniveau en daarmee de risicoklasse kan veranderen.

Het asbestinventarisatiebedrijf bepaalt nog altijd alle feitelijkheden over het asbest en de situatie ter plekke die worden respectievelijk wordt opgetekend bij de asbestinventarisatie omdat het belangrijk is dat deze gegevens op een onafhankelijke

wijze worden vastgesteld zodat de uitgangspunten voor de asbestverwijdering, onder andere ten aanzien van de vraag of voor verwijdering de certificatieplicht geldt, vaststaat (zie hiervoor ook hoofdstuk 2 van het algemeen deel van deze nota van toelichting).

Artikel I, onderdeel D (Artikel 4.47a Maatregelen bij overschrijding van een grenswaarde)

Het achtste lid is aangepast in verband met het vervallen van artikel 4.53a. In het negende lid vervalt de verwijzing naar paragraaf 5 van afdeling 5 van hoofdstuk 4 van het Arbobesluit omdat de artikelen die daarin staan, namelijk de artikelen 4.53a en 4.53c vervallen. Artikel 4.54b was al met ingang van 1 januari 2017 vervallen.

Artikel I, onderdeel E (Artikel 4.47b Reiniging en visuele inspectie)

Op grond van artikel 13, tweede lid, tweede alinea, onderdeel c, van richtlijn 2009/148/EG geldt dat in het werkplan met name moet zijn voorgescreven dat zodra de sloop- of de asbestverwijderingswerkzaamheden beëindigd zijn, men er zich overeenkomstig de nationale wetgeving en praktijk van vergewist dat er geen risico's van blootstelling aan asbest op het werk meer zijn.

Artikel 4.47b van het Arbobesluit was opgenomen ter invulling van die nationale praktijk en regelgeving²⁵.

Artikel 4.47b is nu aanzienlijk gewijzigd. Het artikel heeft niet meer alleen betrekking op visuele inspectie ná het verrichten van de werkzaamheden met asbest, maar ook op de daaraan voorafgaande reiniging van de arbeidsplaats, nadat de werkzaamheden zijn verricht.

De formulering van het nieuwe eerste lid komt voort uit overleg met de Nederlandse Arbeidsinspectie. Ten behoeve van de handhaafbaarheid is het wenselijk dat expliciet is bepaald dat arbeidsplaats en arbeidsmiddelen gereinigd moeten worden na het verwijderen van asbest zodat achtergebleven asbestvezels op de arbeidsplaats worden weggenomen. Indien er nog visueel waarneembare restanten van het te verwijderen asbest op de arbeidsplaats aanwezig zijn, is in ieder geval niet aan die eis voldaan. Een goede schoonmaak gaat uiteraard verder dan alleen het opruimen van eventuele restanten op de arbeidsplaats. Gebruikte apparaten moeten bijvoorbeeld ook in de genoemde reiniging worden meegenomen indien ze verontreinigd kunnen zijn met asbestvezels. Alle aanwezige arbeidsmiddelen en de arbeidsplaats moeten dus schoon zijn.

De aanpassing van het voormalig eerste, nu tweede, lid is geformuleerd na overleg met de Nederlandse Arbeidsinspectie, omdat in de praktijk discussie ontstond over de vraag of reiniging wel vereist was als er nog niet met andere werkzaamheden was begonnen. Dat bemoeilijkte de handhaving. De eindbeoordeling is echter ook vereist wanneer er géén andere werkzaamheden volgen.

In het tweede lid is nu bepaald welke activiteiten vóór en ná de eindbeoordeling moeten plaatsvinden. De volgorde is dus: reiniging, eindbeoordeling en opheffing gevarezone. Het begrip 'gefarezone' is in artikel 4.11, onderdeel e, van het Arbobesluit gedefinieerd als: plaats binnen een bedrijf of inrichting waar werknemers worden of kunnen worden blootgesteld aan mutagene of kankerverwekkende stoffen, of stoffen die vrijkomen bij kankerverwekkende processen.

---

²⁵ Stb. 2006, 348.

Op grond van artikel 4.19, onderdeel c, van het Arbobesluit worden gevarenczones gemarkeerd door middel van waarschuwings- en veiligheidssignalen die voldoen aan het bij of krachtens afdeling 2 van hoofdstuk 8 bepaalde.

Het gaat in artikel 4.47b om een eindbeoordeling in risicoklasse 1 in de vorm van een visuele inspectie. De eisen aan de eindbeoordeling in risicoklasse 2 staan in respectievelijk artikel 4.51a voor een binnenruimte en in artikel 4.51b voor de buitenlucht.

In risicoklasse 1 was het uitgangspunt tot dusver dat de werkgever zelf de eindbeoordeling uitvoert. Van dit uitgangspunt wordt nu in bepaalde gevallen afgeweken en wordt dan wel een onafhankelijke (visuele) eindbeoordeling gevraagd (zie het vierde lid).

Het nieuwe derde lid is grotendeels hetzelfde als het voormalige tweede lid. De formulering is enigszins aangepast en er is een verwijzing opgenomen naar het artikel 4.48a, vijfde lid, van het Arbobesluit.

De hier bedoelde eindbeoordeling is een visuele inspectie door de werkgever waarbij deze bekijkt of de werkplek goed is schoongemaakt en of het asbest dat verwijderd moest worden, ook inderdaad niet meer zichtbaar is. Het is niet zo dat altijd al het aanwezige asbest dat zichtbaar is ook verwijderd moet worden, omdat het verwijderen soms meer risico's met zich brengt dan het laten zitten ervan. Daarom is de formulering over de vaststelling van 'de aanwezigheid van asbest' die was opgenomen in het tweede lid, nu vervangen door een formulering over de vaststelling van 'het te verwijderen asbest' zodat het mogelijk is om ervoor te kiezen niet al het geïnventariseerde asbest te verwijderen. Er bestaat immers geen verwijderingsplicht van asbest en het is niet de bedoeling dat in dit artikel toch zo te regelen. In verband hiermee wordt nu in het derde lid verwezen naar artikel 4.48a, vijfde lid, van het Arbobesluit. Dit uitgangspunt (het aanwezige asbest dan wel de aanwezige asbesthoudende producten worden verwijderd, behalve wanneer dit voor de werknemers een groter gevaar voor de veiligheid en gezondheid in zou houden) is geformuleerd. Dat uitgangspunt, namelijk dat vanwege de gezondheid van de werknemers afgezien mag worden van het (eerst) verwijderen van asbest, vloeit voort uit artikel 13, tweede lid, tweede alinea, onderdeel a, van de richtlijn 2009/148/EG. Dan moet zo'n verwijdering ook bij de eindbeoordeling niet worden geëist. Dit is expliciet gemaakt zodat de bedoeling duidelijk is. Dit uitgangspunt is ook relevant wanneer de eindbeoordeling onafhankelijk plaatsvindt, daartoe is een dergelijke bepaling ook opgenomen in het vierde lid van dit artikel, artikel 4.51a, vierde lid, en in het nieuwe artikel 4.51b, tweede lid.

De eerste drie leden hebben betrekking op zowel binnen- als buitengelegen arbeidsplaatsen.

Wat moet worden verstaan onder 'een bedrijf dat daartoe adequaat is toegerust' wordt nader uitgewerkt in de Arboregeling.

Het nieuwe vierde lid bepaalt dat in risicoklasse 1, indien sprake is van bepaalde, potentieel meer risicovolle, asbesttoepassingen én er sprake is van een arbeidsplaats in een binnenruimte, de eindbeoordeling niet door de werkgever kan worden uitgevoerd, maar onafhankelijk moet plaatsvinden door een bedrijf dat daartoe adequaat is toegerust.

Op dit punt wordt de eindbeoordeling dus strenger dan voorheen.

Dit geldt alleen in een binnenruimte. Voor een asbestverwijdering buiten veranderen de voorschriften niet; daar blijft (alleen in risicoklasse 1) voor alle toepassingen gelden dat de eindbeoordeling door de werkgever mag worden gedaan.

Deze bepaling wordt op grond van het zesde lid in de Arboregeling verder uitgewerkt. Voor de vraag of er sprake is van dergelijke potentieel meer risicovolle asbesttoepassingen wordt in het vierde lid verwezen naar het gewijzigde artikel 4.54d, eerste lid, van het Arbobesluit. Het hiervoor genoemde bedrijf bekijkt of de werkplek doeltreffend gereinigd is en of het asbest dat verwijderd moest worden ook inderdaad niet meer zichtbaar is, rekening houdend met het uitgangspunt dat het aanwezige asbest dan wel de aanwezige asbesthoudende producten wordt verwijderd, behalve wanneer dit voor de werknemers een groter gevaar voor de veiligheid en gezondheid zou inhouden. Daarom wordt ook in het derde lid naar artikel 4.48a, vijfde lid, van het besluit verwezen. Als er na een asbestverwijdering losse resten of brokjes asbest worden aangetroffen, kan er van uit worden gegaan dat deze afkomstig zijn van het te verwijderen asbest, tenzij anders blijkt.

Het vijfde lid bepaalt dat de werkzaamheden die in artikel 4.54b in de onderdelen b tot en met k worden uitgezonderd van de inventarisatieplicht, eveneens zijn uitgezonderd van de verplichting in het vierde lid tot een onafhankelijke eindbeoordeling. Voor deze minder risicovolle werkzaamheden heeft de eis van een onafhankelijke visuele eindbeoordeling geen toegevoegde waarde. Ook geldt voor deze uitgezonderde werkzaamheden niet de verplichting dat het bedrijf dat de asbestverwijdering uitvoert gecertificeerd is. Dit is geregeld in het tweede lid van artikel 4.54d. Dat geldt ook als de uitgezonderde werkzaamheden verricht worden met asbesttoepassingen die de potentie hebben te leiden tot een hoge blootstelling.

In het nieuwe zesde lid is een grondslag opgenomen om in de Arboregeling nadere regels te stellen ten aanzien van het bedrijf dat deze eindbeoordeling mag uitvoeren en regels te stellen aan de eindbeoordeling zelf. Het betreft hier alleen de eindbeoordeling na werkzaamheden aan asbesttoepassingen die de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling waaraan wordt gerefereerd in het vierde lid en niet over de eindbeoordeling door de werkgever in het tweede lid.

Een vergelijkbare grondslag is opgenomen in artikel 4.51a, zesde lid. De op deze grondslag gebaseerde nadere regels zijn voor beide bepalingen identiek.

Artikel I , onderdeel F (Artikel 4.47d Aanwijzing instrument)

Dit nieuwe artikel geeft de grondslag voor het aanwijzen van het instrument SMART-ns als instrument om de stand van de wetenschap en professionele dienstverlening weer te geven. Daarnaast wordt dit instrument gebruikt om blootstelling aan asbestvezels vast te stellen, waarvoor de basis is gelegd in artikel 4.47.

Het gaat in artikel 4.47d om de stand van de wetenschap over de verwijdering van asbest in het algemeen en om een aantal specifieke te nemen maatregelen om de open normen in de artikelen 4.45 en 4.48a nader in te vullen. In hoofdstuk 6 van het algemene deel van deze nota van toelichting is de achtergrond hiervan toegelicht.

In het eerste lid van dit nieuwe artikel wordt bepaald dat Onze Minister een instrument aanwijst ter verduidelijking van de stand van de wetenschap en de professionele dienstverlening ten aanzien van de verwijdering van asbest. Indien de werkgever die maatregelen neemt die door het instrument worden aangegeven als passend bij een bepaalde blootstelling, bij een verwijderingsmethode of als blootstellingsbeperkende maatregelen, voldoet deze werkgever hiermee aan de stand van de wetenschap en de professionele dienstverlening, bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Arbowet ten aanzien van deze maatregelen. Dit geldt alleen voor zover het instrument voorziet in dergelijke maatregelen omdat het gebruik van het aangewezen instrument er nooit voor

kan zorgen dat alle mogelijke situaties worden gedekt. De werkgever heeft op grond van artikel 3 van de Arbowet altijd de verplichting de stand van de wetenschap en de professionele dienstverlening te volgen bij de bescherming van werknemers, ook op onderdelen waarover het instrument geen uitspraken doet.

In het tweede lid wordt bepaald dat het aan te wijzen instrument specifiek invulling geeft aan een aantal verplichtingen op basis van het besluit. Het gaat hierbij om de verplichting om voor zover technisch mogelijk geen asbeststof te produceren, (artikel 4.45, tweede lid, onder a). Het instrument stuurt hierbij op het gebruik van werkmethoden en beheersmaatregelen die leiden tot de minste blootstelling aan asbestvezels. In het geval van toepasselijkheid van risicoklasse 2 gaat het om de verplichting een aantal aanvullende maatregelen te nemen (artikel 4.48a, eerste lid). Hieronder vallen het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen, (artikel 4.48a, tweede lid, onder a) en de verplichting het werkgebied af te schermen om vezelverspreiding te voorkomen, (artikel 4.48a, tweede lid, onder c).

In het derde lid wordt bepaald dat wanneer de werkgever zich bij de uitvoering van de maatregelen niet baseert op het aan te wijzen instrument, een minimaal gelijkwaardig beschermingsniveau bereikt moet worden. Hiervan is in ieder geval geen sprake als de veiligheid en gezondheid van werknemers niet even goed beschermd wordt. Het is aan de werkgever om gelijkwaardigheid van de genomen maatregelen aan te tonen. Daarvoor is meer nodig dan alleen stellen dat gelijkwaardige maatregelen worden getroffen. De werkgever zal in dit geval moeten bewijzen dat zijn maatregelen in zijn situatie in vergelijking met het aangewezen instrument tot een gelijkwaardig beschermingsniveau leiden. Daartoe zal hij in ieder geval een vergelijking moeten maken tussen de verschillende aanpakken. Omdat het artikel de bewijslast bij de werkgever zelf legt, is een beroep op een onderbouwing die door een derde partij is opgesteld, maar die niet specifiek is afgestemd op de werkwijze en de situatie van de werkgever ter plekke, in ieder geval niet voldoende.

Het vierde lid bepaalt voorts dat de werkgever de onderbouwing van die gelijkwaardigheid op de arbeidsplaats aanwezig moet hebben. Dat deze desgevraagd aan de toezichthouder beschikbaar moet worden gesteld wanneer die daarom vraagt vloeit voort uit titel 5.2 van de Algemene wet bestuursrecht. Dit betekent dat de vergelijking tussen de verschillende wijzen van uitvoering van maatregelen niet achteraf pas gemaakt mag worden wanneer de toezichthouder daarom verzoekt, maar bij een inspectie direct beschikbaar moet zijn. Deze eis is opgenomen met het oog op de handhaafbaarheid.

Artikel I, onderdeel G (Artikel 4.48a Aanvullende maatregelen)

In het tweede lid, onderdeel a, is de formulering van de verplichting van de werkgever op het gebied van persoonlijke beschermingsmiddelen aangepast. Deze wijziging komt voort uit overleg met de Nederlandse Arbeidsinspectie en beoogt de handhaafbaarheid te verbeteren.

De oorspronkelijke formulering liet ruimte voor discussie in een situatie waarin de werkgever betoogde aan zijn verplichtingen voldaan te hebben, zelfs als werknemers die middelen, om wat voor redenen dan ook, niet dragen. Het doel van de bepaling, bescherming van de werknemers, wordt dan niet bereikt.

Het is dus niet voldoende wanneer de werkgever bijvoorbeeld alleen een schriftelijke verklaring opstelt waarin hij aan de werknemer meldt dat deze verplicht is persoonlijke beschermingsmiddelen te dragen. De werkgever moet hier ook op toezien en

vervolgstappen ondernemen wanneer de persoonlijke beschermingsmiddelen niet gedragen worden.

Naast de bovengenoemde plicht van de werkgever is de werknemer op grond van artikel 11 van de Arbwet ook al verplicht om de hem ter beschikking gestelde persoonlijke beschermingsmiddelen op de juiste wijze te gebruiken.

Deze wijziging van het tweede lid, onderdeel a, houdt dus geen materiële wijziging in, maar beoogt nog duidelijker te maken dat van de werkgever een actieve zorg wordt verwacht met als doel dat de werknemer het persoonlijk beschermingsmiddel daadwerkelijk en op de juiste manier draagt.

Daarnaast is het woord "aantoonbaar" toegevoegd. De bewijslast voor het aantonen dat de middelen passen en geschikt zijn ligt bij de werkgever. Dit was al zo, maar is nu expliciet aangegeven om onnodige discussie in de handhavingspraktijk te voorkomen. Het woord "geschikte" is ook toegevoegd ter verduidelijking; in de reeds bestaande formulering "passende ademhalingsapparatuur" betekende "passend" ook al 'geschikt', maar dit kon worden gelezen als het meer beperkte 'de juiste maat hebbend'. De toevoeging van het woord "geschikt" geeft duidelijker aan dat het adembeschermingsmiddel behalve de juiste maat, ook op andere manieren geschikt moet zijn voor de drager en de situatie. Deze verduidelijking sluit aan bij de bepalingen in artikelen 8.1 tot en met 8.3 van het Arbobesluit, die ook onverkort van toepassing zijn.

In het tweede lid is een nieuw onderdeel d toegevoegd waarmee de door de werkgever te nemen maatregelen ter bescherming van de betrokken werknemers worden uitgebreid. Onderdeel d bevat eisen aan onderricht die specifiek zijn toegespitst op de regels die gelden in risicoklasse 2, in het bijzonder het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen en maatregelen zoals het bouwen van een afscherming om verspreiding van asbestvezels te voorkomen.

Dit omdat het wenselijk is dat alle bedrijven die asbest verwijderen in risicoklasse 2 voldoende onderricht verschaffen aan hun werknemers over de maatregelen die verplicht zijn in risicoklasse 2.

Voorheen mochten alleen gecertificeerde bedrijven werkzaamheden in risicoklasse 2 uitvoeren. Het certificatieschema stelt op deze punten al specifieke eisen. In de nieuwe situatie is het noodzakelijk om specifieke kennis die nodig is voor asbestverwijdering in risicoklasse 2 voor alle bedrijven te verankeren in het Arbobesluit. Dit was voorheen niet nodig omdat werken in risicoklasse 2 was voorbehouden aan gecertificeerde bedrijven, die via de certificatie-eisen al verplicht zijn invulling hieraan te geven.

Er is een nieuw derde lid ingevoegd omdat in het geval van een inspectie ter plaatse duidelijk moet zijn dat aan het toegevoegde onderdeel d van het tweede lid is voldaan.

Het vierde en vijfde lid waren voorheen opgenomen als derde en vierde lid en zijn niet gewijzigd.

Artikel I , onderdeel H (Artikel 4.50 Werkplan)

Het eerste en derde lid zijn aangepast door het schrappen van de woorden 'van het bedrijf, bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid', om aan te geven dat de verplichting voor het maken van een werkplan verplicht is voor verwijderingen in risicoklasse 2, ongeacht of de verwijdering certificatieplichtig is. De verwijdering in risicoklasse 2 en de certificatieplicht waren voorheen aan elkaar gekoppeld, maar zijn dat door de aanpassing van artikel 4.54d in het onderhavige besluit niet meer.

In het derde lid is de formulering 'na de eindbeoordeling' vervangen door 'voor de eindbeoordeling' omdat dat beter past bij de verantwoordelijkheid van de werkgever om te zorgen dat het werkgebied schoon opgeleverd wordt. Zie ook de verplichting tot reiniging die in artikel 4.47b is geformuleerd. Daarmee wordt ook de handhaving makkelijker in het geval asbest wordt aangetroffen na afronding van de asbestverwijdering.

In onderdeel d van het vierde lid is 'werknemers en personen, bedoeld in artikel 4.54d, vijfde en zevende lid' vervangen door 'personen die de werkzaamheden, bedoeld in artikel 4.54a, eerste lid, uitvoeren.' Hiermee wordt verduidelijkt dat de verplichting tot het vermelden van de namen van de personen in het werkplan voor verwijdering van asbest in risicoklasse 2 voor alle bedrijven geldt, ongeacht of de personen in kwestie gecertificeerd zijn.

Het nieuwe vijfde lid houdt verband met de invoering van het instrument SMART-ns. Dat vraagt de gebruiker in te vullen welke verwijderingsmethode gebruikt wordt tijdens een uit te voeren asbestverwijdering. SMART-ns geeft vervolgens aan welke maatregelen genomen moeten worden als gevolg van de verwachte blootstelling die SMART-ns vaststelt. Het is belangrijk dat zowel de ingevulde werkmethode daadwerkelijk wordt gehanteerd als dat de maatregelen die SMART-ns voorschrijft, worden gevolgd. Daartoe wordt in het vijfde lid bepaald dat deze voorschriften en maatregelen onderdeel moeten uitmaken van het werkplan en als zodanig herkenbaar moeten zijn wanneer ze uit SMART-ns volgen. Uiteraard moeten de gegevens zoals omschreven in het vierde lid, ook indien er geen gebruik wordt gemaakt van SMART-ns, in het werkplan worden opgenomen.

Het nieuwe zesde lid geeft de Minister van SZW de bevoegdheid om bij ministeriële regeling nog nadere regels te stellen met betrekking tot het werkplan. Van deze mogelijkheid kan gebruik worden gemaakt als dat nodig blijkt in de handhavingspraktijk. Signalen van de Nederlandse Arbeidsinspectie geven aan dat de kwaliteit van het werkplan zeer regelmatig voor verbetering vatbaar is. Ook kan het stellen van nadere regels aan het werkplan nodig zijn in verband met het voornemen om bepaalde zaken die nu nog in de certificatieschema's geregeld zijn, over te hevelen naar de Arboregeling (zie ook hoofdstuk 4, onder "voorgenomen wijzigingen 2^e tranche").

Het zevende en achtste lid waren voorheen opgenomen als vijfde en zesde lid.

In het achtste lid (voorheen zesde lid) is de zinsnede 'en wordt desgevraagd getoond aan de toezichthouder' geschrapt omdat die zinsnede overbodig is. De verplichting om een document desgevraagd te tonen aan de toezichthouder vloeit al voort uit titel 5.2 van de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel I, onderdeel I (Artikel 4.51a Eindbeoordeling binnenruimte)

In risicoklasse 2 is altijd een onafhankelijke eindbeoordeling verplicht. Deze onafhankelijke eindbeoordeling wordt uitgevoerd door een bedrijf dat daartoe adequaat is toegerust. Dit uitgangspunt verandert niet. In de Arboregeling wordt nader ingevuld dat dat geaccrediteerde inspectie-instellingen moeten zijn.

Voorheen was er één artikel (artikel 4.51a) over de eindbeoordeling in risicoklasse 2. De eerste twee leden waren van toepassing op arbeidsplaatsen in binnenruimten, het derde

lid op arbeidsplaatsen in de buitenruimte en het vierde lid op asbesthoudende grond. Om de leesbaarheid van deze bepaling te verbeteren zijn nu in artikel 4.51a de voorschriften voor de arbeidsplaats in een binnenruimte opgenomen en zijn in een nieuw artikel 4.51b de voorschriften voor arbeidsplaatsen in de buitenlucht en asbesthoudende grond opgenomen.

Bovendien is de inhoud van de artikelen 4.51a en 4.51b aanzienlijk gewijzigd door differentiatie aan te brengen in de voorschriften voor de eindbeoordeling, waardoor die eindbeoordeling effectiever wordt ingezet en handhaving gemakkelijker wordt.

Op basis van het eerste lid van artikel 4.51a geldt dat in risicoklasse 2 een onafhankelijke eindbeoordeling wordt uitgevoerd door een bedrijf dat daartoe adequaat is toegerust. Dit is geen inhoudelijke wijziging, maar is opgenomen voor de duidelijkheid. In risicoklasse 2 geldt altijd de eis van een onafhankelijke eindbeoordeling. In risicoklasse 1 (zie artikel 4.47b) is de hoofdregel dat de eindbeoordeling uitgevoerd mag worden door de werkgever, maar zijn er bepaalde situaties (als er asbesttoepassingen verwijderd worden met potentie tot hoge blootstelling) waarin vanaf inwerkingtreding van dit besluit eveneens een onafhankelijke (visuele) eindbeoordeling moet worden uitgevoerd.

De eis in risicoklasse 2 dat de eindbeoordeling onafhankelijk wordt uitgevoerd geldt zowel in de gevallen waarin naast een visuele inspectie een eindmeting wordt voorgeschreven (tweede en vijfde lid) als in de gevallen waarin een visuele inspectie volstaat (derde lid).

In het eerste lid wordt gesproken over 'eventuele' monsterneming en analyse, omdat in het derde lid van dit artikel wordt bepaald dat er in bepaalde gevallen alleen een visuele inspectie plaats hoeft te vinden. Bij een visuele inspectie hoeft geen monsterneming en -analyse plaats te vinden.

Daarnaast is in het eerste lid, evenals in artikel 4.47b, tweede lid, ten behoeve van de handhaafbaarheid verduidelijkt dat de eindbeoordeling moet plaatsvinden vóórdat wordt aangevangen met het opheffen van de gevarezone. Dit is reeds toegelicht bij artikel 4.47b, tweede lid. Omdat het hier gaat om een asbestverwijdering in risicoklasse 2, is het voorkómen van verspreiding van asbeststof buiten de ruimte waar de werkzaamheden plaatsvinden een verplichte maatregel op grond van artikel 4.48a, tweede lid, onderdeel c. Hiertoe dient in het algemeen een containment gebouwd te worden. Een containment is een constructie waarmee een werkgebied waar asbesthoudende materialen worden verwijderd, wordt afgeschermd van de leefomgeving.

Dit containment is onderdeel van de gevarezone. Dit betekent dat het containment niet mag worden afgebroken voordat de eindbeoordeling heeft plaatsgevonden.

Ten slotte is in het eerste lid de verwijzing naar de vernummerde leden van artikel 4.47 aangepast, dit betreft een puur technische aanpassing.

In het tweede lid vervalt de passage die een referentieperiode van ten minste twee uur voorschrijft omdat dit bij nader inzien een onnodige inperking is van de mogelijkheden om een effectieve eindmeting te doen die niet een eigenstandig doel dient, maar alleen van belang is in relatie tot andere technische parameters bij de meting²⁶.

Het nieuwe derde lid bevat een afwijking van het tweede lid in die gevallen dat door de beoordeling, bedoeld in artikel 4.2, en de vaststelling van de concentraties op grond van

---

²⁶ TNO 2017 R10706 Mogelijkheden optimalisatie methodiek eindcontrole na asbestsanering.

artikel 4.47, is gebleken dat de concentratie asbestvezels in de ruimte tijdens de verwijderingswerkzaamheden **lager** is dan of gelijk is aan 10.000 vezels per kubieke meter. Het gaat hier over de concentratie asbestvezels tijdens de sanering in de ruimte waar gewerkt wordt (en dus niet over de tijdgewogen blootstelling van de werknemers over een werkdag). Dan is alleen een onafhankelijke visuele inspectie (en dus geen eindmeting in de vorm van een luchtmeting) verplicht.

Voorheen werd in risicoklasse 2 in alle gevallen een eindmeting in de vorm van een luchtmeting voorgeschreven.

Deze wijziging is om de volgende reden doorgevoerd. Wanneer tijdens *de verwijderingswerkzaamheden* al sprake is van een asbestvezelconcentratie van minder dan 10.000 vezels per kubieke meter, zullen er tijdens *de eindbeoordeling* geen of nauwelijks vezels meer in de lucht zijn. (Dit inzicht is gebaseerd op het rapport 'Aanknopingspunten voor differentiatie in risico's van werkzaamheden met asbest ten behoeve van beheersregimes' (TNO, 2019).) Het doen van metingen in aanvulling op de visuele inspectie, heeft dan geen toegevoegde waarde meer. In het kader van de visuele inspectie wordt geconstateerd of de werkplek doeltreffend is schoongemaakt, en of het asbest dat men beoogde te verwijderen ook verwijderd is. Dit is opgenomen in het nieuwe vierde lid.

In het laatste gedeelte van het vierde lid wordt verwezen naar artikel 4.48a, vijfde lid. Daaruit volgt dat het aanwezige asbest dan wel de aanwezige asbesthoudende producten worden verwijderd, behalve wanneer dit voor de werknemers een groter gevaar voor de veiligheid en gezondheid in zou houden.

In de artikelen 4.47b, derde lid, en 4.51b, tweede lid, is eveneens naar artikel 4.48a, vijfde lid, verwezen. De redenen hiervoor is al toegelicht bij artikel 4.47b, derde lid.

Indien tijdens de verwijderingswerkzaamheden de concentratie asbestvezels in de ruimte **hoger** is dan 10.000 vezels per kubieke meter, blijktend uit de beoordeling, bedoeld in artikel 4.2 en de vaststelling van de concentraties op grond van artikel 4.47, geldt niet het derde, maar het tweede lid, van artikel 4.51a en blijft aanvullend op de visuele eindbeoordeling een eindmeting in de vorm van een luchtmeting voorgeschreven.

Of de concentratie asbestvezels hetzij lager is dan of gelijk is aan 10.000 vezels per kubieke meter, hetzij hoger is dan deze waarde, kan bepaald worden met behulp van het beoordelingsinstrument SMART-ns, bedoeld in artikel 4.47, tweede lid, onderdeel a, van dit besluit en aangewezen door de minister op grond van de Arboregeling.

De tekst van het nieuwe vijfde lid is deels ontleend aan het vervallen artikel 4.53c dat betrekking had op de eindbeoordeling in risicoklasse 2A.

Door het voorschrift voor de eindmeting voor amfibolen in dit lid op te nemen staan alle voorschriften voor onafhankelijke eindmeting bij elkaar in artikel 4.51a en zijn de regels eenvoudiger te lezen.

Nieuw is dat ook voor amfibole asbestvezels geldt dat een luchtmeting alleen wordt voorgeschreven indien de concentratie amfibole vezels in de ruimte *tijdens de verwijderingswerkzaamheden* hoger is dan 10.000 vezels per kubieke meter, blijktend uit de beoordeling, bedoeld in de artikelen 4.2 en 4.47. Dit is conform hetgeen in het tweede en derde lid wordt geregeld voor (het totaal aan) asbestvezels.

Wanneer de concentratie amfibole asbestvezels *tijdens verwijderingswerkzaamheden* hoger of gelijk is aan 10.000 vezels per kubieke meter, is bij de eindbeoordeling een luchtmeting, in aanvulling op de visuele inspectie voorgeschreven met daarbij een te hanteren toetswaarde van 2.000 asbestvezels per kubieke meter.

Hiervoor wordt in de huidige praktijk een SEM (Scanning Electron Microscope) gebruikt.

Blijft het aantal amfibole asbestvezels *tijdens verwijderingswerkzaamheden* onder de 10.000 vezels per kubieke meter, maar komt het totale aantal amfibole en chrysotiele asbestvezels boven de 10.000 vezels per kubieke meter, dan volstaat een eindmeting naar de toetswaarde van 10.000 vezels per kubieke meter, zoals voorgeschreven in het tweede lid. Daardoor zal in de praktijk analyse door middel van FCM (fasecontrastmicroscopie) plaats kunnen vinden.

Artikel 4.51a schrijft niet voor welke apparatuur voor de metingen moet worden gebruikt, maar bepaalt alleen de waarde waar naar gemeten moet worden.

Mochten er andere of aangepaste technieken zijn, die de vezelconcentraties in relatie tot de voorgeschreven toetswaarde kunnen meten, dan zijn die ook toegestaan.

In het zesde lid is de oude bepaling dat er nadere regels gesteld kunnen worden aan de (belangrijkste) afzonderlijke onderdelen van de eindbeoordeling, aangepast. Nu wordt de mogelijkheid geboden tot het stellen van regels aan het bedrijf dat de eindbeoordeling uitvoert en tot het stellen van regels aan de eindbeoordeling als geheel, dus niet alleen ten aanzien van de monsterneming, de eindmeting en de visuele inspectie.

In de Arboregeling wordt de bepaling in het eerste lid van artikel 4.51a van het Arbobesluit nader uitgewerkt.

Een vergelijkbare bepaling is opgenomen ten aanzien van het stellen van nadere regels voor de eindbeoordeling na een asbestverwijdering in de buitenlucht in artikel 4.51b, vierde lid.

Het zevende lid bepaalt dat bij ministeriële regeling asbestverwijderingswerkzaamheden kunnen worden aangewezen waarop het vijfde lid niet van toepassing is. Hiermee wordt de mogelijkheid gecreëerd om, indien dit nodig blijkt, uitzonderingen op te nemen op de verplichting bij de eindbeoordeling zoals voorheen waren opgenomen in het vervallen artikel 4.53c, tweede lid, van het Arbobesluit en het oude artikel 4.30 van de Arboregeling.

Artikel I, onderdeel J (Artikel 4.51b Eindbeoordeling arbeidsplaats in de buitenlucht)

Dit nieuwe artikel bevat de regels voor de eindbeoordeling na werkzaamheden op een arbeidsplaats in de buitenlucht die voorheen waren opgenomen in artikel 4.51a, derde en vierde lid, van het besluit. Om de leesbaarheid van hoofdstuk 4, afdeling 5, van het besluit te verbeteren is gekozen om de voorschriften over de eindbeoordeling in de binnenruimte en de buitenlucht te splitsen in twee artikelen.

Het eerste lid bepaalt dat ook na werkzaamheden op een arbeidsplaats in de buitenlucht een onafhankelijke eindbeoordeling moet worden uitgevoerd.

De tekst van het eerste lid komt zoveel mogelijk overeen met artikel 4.51a, eerste lid, maar in het eerste lid van artikel 4.51b is niets bepaald over een monsterneming of een monsteranalyse omdat die niet hoeven plaats te vinden bij een eindbeoordeling van een arbeidsplaats in de buitenlucht. In de buitenlucht vinden immers geen luchtmetingen plaats.

Conform artikel 4.47b, tweede lid, wordt in het eerste lid ten behoeve van de eenvoudigere handhaafbaarheid verduidelijkt dat de eindbeoordeling moet plaatsvinden vóórdat wordt aangevangen met het opheffen van de gevarezone. Buiten wordt geen containment gebouwd, maar de definitie van gevarezone geldt in de buitenlucht onverminderd (zie de toelichting bij artikel 4.47b, tweede lid).

In het tweede lid (voorheen derde lid van artikel 4.51a) wordt voorgeschreven dat de eindbeoordeling bestaat uit een (onafhankelijke) visuele inspectie. Dit is inhoudelijk niet gewijzigd.

De formulering 'de aanwezigheid van asbest' is vervangen door 'het te verwijderen asbest', conform de nu gekozen formulering in artikel 4.51a, vierde lid, omdat er ook sprake kan zijn van aanwezig asbest dat niet verwijderd hoeft te worden. Daarnaast wordt conform de wijziging in artikel 4.47b, derde en vierde lid, en artikel 4.51a, derde lid, verwezen naar artikel 4.48a, vijfde lid. De reden hiervoor is bij wijziging van artikel 4.47b toegelicht.

Het derde lid heeft betrekking op asbesthoudende grond en is een aanpassing van het oude vierde lid van artikel 4.51a.

De bepaling dat visueel vastgesteld diende te worden dat de concentratie niet hoger mocht zijn dan honderd milligram per kilogram droge stof (waarbij werd verwezen naar het Productenbesluit asbest), is geschrapt. Of al dan niet voldaan wordt aan een dergelijke precieze norm is niet met het blote oog vast te stellen. Het lid geeft nu aan dat vastgesteld moet worden dat er geen asbest meer visueel waarneembaar is. Dit beoogt geen wijziging in de huidige praktijk, maar sluit daar juist beter bij aan.

In het vierde lid wordt, evenals in artikel 4.51a, zesde lid, geregeld dat de minister bij ministeriële regeling nadere regels stelt aan het bedrijf dat de eindbeoordeling uitvoert en aan de eindbeoordeling zelf. In de Arboregeling wordt de bepaling in het eerste lid van artikel 4.51b van het Arbobesluit nader uitgewerkt.

In het vijfde lid wordt geregeld dat ook nadere regels kunnen worden gesteld aan de visuele inspectie na werkzaamheden die betrekking hebben op asbesthoudende grond. Die mogelijkheid bestond ook al op grond van artikel 4.51a, vijfde lid. Van deze bevoegdheid wordt in de Arboregeling op dit moment nog geen gebruik gemaakt, maar dit kan in de toekomst wel nodig blijken.

Artikel I, onderdeel K (Artikel 4.53a Risicoklasse 2A en artikel 4.53c Eindbeoordeling)

De artikelen van paragraaf 5 van hoofdstuk 4 van het besluit (Extra aanvullende voorschriften voor het werken met asbest en asbesthoudende producten) zijn vervallen. In deze paragraaf waren nog maar twee artikelen opgenomen waarvan alleen artikel 4.53c een inhoudelijk voorschrift bevatte. Artikel 4.53a bepaalde alleen wanneer paragraaf 5 van toepassing was.

Het aanvullende voorschrift voor de eindbeoordeling in situaties waarin sprake is van amfibole asbestvezels is nu opgenomen in artikel 4.51a, vijfde lid, en is daar ook toegelicht.

De uitzonderingen op de verplichting om bij de eindbeoordeling een toetswaarde van 2.000 asbestvezels/m³ te gebruiken, die waren opgenomen in artikel 4.53c, tweede lid, zijn niet meer nodig. Dit is reeds toegelicht in het algemene deel van deze nota van toelichting, paragraaf 2.3.1.

Het is op basis van het gewijzigde Arbobesluit altijd mogelijk om met behulp van het instrument, bedoeld in artikel 4.47d, vast te stellen wat de te verwachten blootstelling tijdens het asbestverwijderen is. De voorheen in artikel 4.53c, tweede lid, beschreven situaties zullen in het algemeen leiden tot een concentratie van amfibole asbestvezels die lager is dan 10.000 vezels per kubieke meter.

Voor de beperkte gevallen waarin, in een in de voormalige uitzondering beschreven situatie, de blootstelling aan amfibole asbestvezels tijdens de asbestverwijdering wel meer dan 10.000 vezels per kubieke meter bedraagt, dan geldt artikel 4.51a, vijfde lid, en wordt in die gevallen dus een lagere toetswaarde verplicht.

In verband met het vervallen van het tweede lid van artikel 4.53a, is uiteraard ook het derde lid, dat mogelijkheden gaf voor het stellen van nadere regels met betrekking tot het tweede lid, niet meer nodig.

Artikel I, onderdeel L (Artikel 4.54a Asbestinventarisatie)

Het eerste lid, onderdeel a, is aangepast ter verduidelijking en geeft nu aan dat een asbestinventarisatie moet worden gedaan in die gevallen waarin 'naar redelijke verwachting asbest of een asbesthoudend product is toegepast' omdat het vooraf niet altijd duidelijk is of asbest of asbesthoudende producten zijn verwerkt in de bouwwerken of objecten. Daarover bestaat pas duidelijkheid nadat een asbestinventarisatie is gemaakt. De formulering sluit daardoor aan bij de tekst van artikel 3, eerste lid, van het AVB en van artikel 7.9, eerste lid, van het Bbl, dat van toepassing is op particulieren en opdrachtgevers.

Aangezien asbest pas sinds 1994 verboden is en in de jaren na de oorlog tot in de jaren tachtig veelvuldig is toegepast, zal voor bouwwerken uit met name die periode een vermoeden van aanwezigheid van asbest in de meeste gevallen gerechtvaardigd zijn. Verder wijzigt de plicht tot gecertificeerd inventariseren voorafgaand aan de asbestverwijdering door het onderhavige besluit niet wezenlijk. De wijzigingen waarmee de certificatieplicht anders wordt geformuleerd en meer gekoppeld aan inherent risicovolle toepassingen, gaan namelijk niet over gecertificeerd inventariseren, maar over gecertificeerd verwijderen (en komen daarmee bij artikel 4.54d aan de orde).

Het tweede lid is aangepast. Het asbestinventarisatiebedrijf beschrijft nog steeds het aangetroffen asbest, waaronder de aard, positie, wijze van bevestiging en de staat waarin het asbest zich bevindt. Dit bepaalt mede, maar niet als enige wat de risicoklasse is waarin een asbestverwijdering plaats moet vinden. Voor alle duidelijkheid: De risicoklasse zelf vervalt niet. De risicoklasse is immers afhankelijk van het blootstellingsniveau dat door de werkgever (in dit geval de asbestverwijderaar) moet worden vastgesteld in het kader van artikel 4.2 van het Arbobesluit. Daarvoor zijn niet alleen de aard, positie, wijze van bevestiging en staat van het asbest belangrijk die door het asbestinventarisatiebedrijf worden bepaald, maar ook de toegepaste werkwijze is van invloed op de (te verwachten) blootstelling. Deze wordt door de asbestverwijderaar bepaald. De risicoklasse volgt dus uit de combinatie van de feitelijke omstandigheden en de werkwijze.

De hoogte van de blootstelling moet volgens artikel 4.47, eerste lid, van het Arbobesluit, ingeschat worden door de werkgever (de asbestverwijderaar), die daarbij uit moet gaan van het werk van het asbestinventarisatiebedrijf zoals vastgelegd in het inventarisatierapport. Dit sluit aan bij deze reeds bestaande verantwoordelijkheid van de werkgever. Het instrument SMART-ns zal de werkgever hierin faciliteren.

Om dezelfde reden wordt een aanpassing doorgevoerd in het derde lid. Het asbestinventarisatiebedrijf bepaalt niet meer in welke risicoklasse de verwijderingswerkzaamheden vallen. Het beoordeelt wel het ter plekke aangetroffen asbest.

Het tweede lid bepaalt nu expliciet dat als onderdeel van de inventarisatie wordt vastgesteld of er sprake is van een toepassing met de potentie tot hoge blootstelling, die als zodanig bij ministeriële regeling is aangewezen, zoals beschreven in artikel 4.54d, eerste lid. Daarmee wordt duidelijk gemaakt dat dit door het asbestinventarisatiebedrijf moet worden gedaan. Het asbestinventarisatiebedrijf kan dit vaststellen op basis van de feitelijke situatie van het asbest. Dit betekent dat de bij de asbestinventarisatie verzamelde gegevens bepalen of er sprake is van asbesttoepassingen die de potentie hebben te leiden tot een hoge blootstelling, zoals bedoeld in artikel 4.54d, eerste lid, en zoals beschreven in de Arboregeling.

In de Arboregeling is uitgewerkt welke asbesttoepassingen de potentie hebben te leiden tot een hoge blootstelling. Alle hiervoor benodigde informatie wordt verzameld bij de asbestinventarisatie. Na de asbestinventarisatie is dus duidelijk of het gaat om toepassingen waarop artikel 4.54d van toepassing is; die beoordeling kan niet meer door het asbestverwijderingsbedrijf worden beïnvloed.

In het zesde lid is de zinsnede 'en wordt desgevraagd getoond aan de toezichthouder' vervallen omdat die zinsnede overbodig is. De verplichting om een document desgevraagd te tonen aan de toezichthouder vervalt hiermee niet. Deze vloeit al voort uit titel 5.2 van de Algemene wet bestuursrecht.

Artikel I , onderdeel M (Artikel 4.54b Uitzonderingen asbestinventarisatie)

Dit artikel is gewijzigd om de uitzonderingen op de verplichting tot asbestinventarisatie zoveel mogelijk op dezelfde wijze te formuleren als in artikel 4 van het AVB en artikel 7.9 van het Bbl. Daarnaast worden in onderdeel b en k nieuwe uitzonderingen toegevoegd. In onderdelen h en i is de formulering van bestaande uitzonderingen aangepast.

De werkwijzen bij de genoemde uitzonderingen kunnen bijvoorbeeld worden geborgd middels (een verwijzing naar) een Arbocatalogus.

De uitzonderingen in het Arbobesluit zijn uitgebreider dan die in het AVB omdat het AVB alleen ziet op objecten en zijn uitgebreider dan het Bbl omdat het Bbl alleen ziet op bouwwerken. Een aantal van de uitzonderingen kunnen zowel onderdeel uitmaken van een bouwwerk als een op zichzelf staand object zijn. Daarom worden deze in zowel het Bbl (bouwwerken) als het AVB (objecten) opgenomen.

Onderdeel a

In onderdeel a is 'handelingen' vervangen door 'werkzaamheden' omdat artikel 4.54a, eerste lid, van het Arbobesluit en artikel 4 van het AVB, ook spreken over 'werkzaamheden'.

De tekst van onderdeel a wijkt af van de formulering in artikel 4, onderdeel a, van het AVB omdat de uitzondering voor zeeschepen in het Arbobesluit apart is geregeld in artikel 4.103 van het Arbobesluit en dus niet in artikel 4.54a, onderdeel a.

Het Arbobesluit heeft in hoofdstuk 4 (Gevaarlijke stoffen en biologische agentia) een aparte afdeling voor bijzondere sectoren en bijzondere categorieën werknemers. Artikel 4.103 is opgenomen in de paragraaf over vervoer.

Dit verschil in formulering met het AVB blijft bestaan, maar betreft geen materieel verschil.

Door vervanging van het woord 'vervaardigd' door de formulering "gebouwd dan wel vervaardigd" wordt deze formulering overeenkomstig artikel 4, van het AVB.

Onderdeel b

In onderdeel b wordt de term 'asbestcementhoudende' geschrapt zodat die formulering overeenkomt met artikel 7.9, tweede lid, onderdeel b, subonderdeel 1°, van het Bbl. Om dezelfde reden zijn de woorden 'of delen daarvan' na het woord 'mantelbuizen' niet meer opgenomen in onderdeel b.

Gebleken is tevens dat er soms geen asbestcement in de buizen zelf zit, maar ook andere asbesthoudende toepassingen voorkomen in of tussen de genoemde buizen. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om asbesthoudende kit of coating die zich tussen de buizen bevindt. Dit komt onder andere voor bij riolerings- en gasleidingbuizen. Door het schrappen van 'asbestcementhoudende' is de uitzondering verruimd.

Daarmee wordt tevens geregeld dat er een uitzondering op de inventarisatieplicht gaat gelden voor gasleidingbuizen met een asbesthoudende bitumencoating. Een gedeelte van de gasleidingbuizen bevat deze coating. Het is bekend om welke gasleidingbuizen, asbesttoepassing en welke risicoklasse het gaat. Daardoor levert steeds opnieuw inventariseren geen nieuwe informatie op. Dat rechtvaardigt een uitzondering op de inventarisatieplicht door een gecertificeerd bedrijf.

In onderdeel b worden 'telecombuizen', 'telecomleidingnet' en 'elektraleidingnet' toegevoegd.

Telecombuizen worden gebruikt door telecombedrijven en zijn qua samenstelling identiek aan de asbesthoudende buizen die door waterleiding- en energiebedrijven wordt gebruikt en waarvoor al langer een uitzondering geldt op de verplichting tot asbestinventarisatie door een gecertificeerd bedrijf. Uit de reeds uitgevoerde inventarisaties is namelijk gebleken dat het bij het verwijderen van deze buizen gaat om routinematig werk met een bekend risico, waarbij telkens opnieuw inventariseren geen nieuwe informatie oplevert. Het gaat hier om oude buizen die door telecombedrijven worden gebruikt. Wanneer telecombedrijven een nieuw leidingnet in nieuwe buizen leggen, gebruiken ze daarvoor uiteraard geen asbesthoudende buizen.

De toevoeging van het 'elektraleidingnet' betreft mantelbuizen die al onder de bestaande uitzondering vielen, maar het elektraleidingnet werd niet specifiek benoemd.

Onderdelen c tot en met h

In de onderdelen c tot en met h wordt telkens het begrip 'asbesthoudende' geschrapt zodat de formulering zoveel mogelijk overeenkomt met het artikel 4 van het AVB en artikel 7.9, tweede lid, van het Bbl en omdat uit de verwijzing naar artikel 4.54a, eerste lid, van het Arbobesluit al volgt dat het in artikel 4.54b gaat om uitzonderingen op de inventarisatie van asbest of asbesthoudende producten.

Onderdeel h (oud) is gesplitst in onderdeel h (procesinstallaties) en onderdeel i (verwarmingstoestellen). In onderdeel h (oud) is tevens de zinsnede 'dan wel delen daarvan' geschrapt en 'of onderdelen van procesinstallaties' ingevoegd zodat pakkingen ook decentraal kunnen worden verwijderd.

Daarnaast is de zinsnede ', inclusief aan- en afvoerende leidingen' toegevoegd aan onderdeel h over procesinstallaties. De bedoeling daarvan is om aan te geven dat ook de aan- en afvoerende leidingen beschouwd mogen worden als onderdeel van een procesinstallatie. Uit overleg met verschillende toezichthouders, alsmede uit overleg met de Stichting Verenigd Industrie overleg Asbest (VIA), is gebleken dat al geruime tijd onduidelijkheid bestond over de interpretatie van het begrip 'pakkingen in procesinstallaties', die zich toespitste op de vraag of de uitzondering zich beoogde uit te strekken tot pakkingen in aan- en afvoerende leidingen. De formulering van dit

voorschrift en de daarbij in het verleden gegeven toelichting gaf daarover blijkbaar niet voldoende uitsluitel, waardoor de situatie kon ontstaan dat verschillende toezichthouders hierover ook al geruime tijd verschillend oordeelden. Uiteraard is het niet wenselijk dat bepalingen onvoldoende duidelijkheid geven en is de praktijk gebaat bij een eenduidige uitleg. Dit geldt des te meer nu 'pakkingen in procesinstallaties' in de Arboregeling ook genoemd worden als een uitzondering op de asbesttoepassingen met een potentie tot hoge blootstelling.

Een van de redenen voor de genoemde uitzondering van de asbestinventarisatieplicht is dat in een industriële omgeving waarin procesinstallaties zich bevinden, naast het risico van asbest, andere ernstige gezond- en veiligheidsrisico's aanwezig zijn. Deze risico's kunnen aan de orde zijn in alle mogelijke onderdelen van een procesinstallatie, inclusief de aan- en afvoerende leidingen. Asbestinventarisatiebedrijven zijn niet gespecialiseerd in het verantwoord omgaan met de bijkomende risico's van een dergelijke installatie. Het technisch opgeleide personeel van de industriebedrijven zelf heeft meer kennis van alle risico's in de betreffende procesinstallatie. Voor het inventariseren en voor het weghalen van het asbest moet het aan eisen op het gebied van opleiding en het werken met beheersmaatregelen voldoen. Omdat de overwegingen rondom de uitzondering zowel gelden voor het centrale deel, als voor de aan- en afvoerende leidingen van de procesinstallatie, ligt het maken van een onderscheid daarin minder voor de hand. Daarom is er nu voor gekozen om de bepaling te verduidelijken door deze leidingen expliciet te noemen in de formulering.

Bij het weghalen van de pakkingen (uit zowel het centrale deel van de procesinstallatie als uit de aan- en afvoerende leidingen) dient uiteraard gewerkt te worden conform de stand van de wetenschap en de professionele dienstverlening. Dat betekent onder meer dat deze pakkingen moeten worden behandeld als asbesthoudend tenzij duidelijk is dat het niet zo is; en dat bij het weghalen beheersmaatregelen moeten worden toegepast en door het VIP goedgekeurde veilige werkwijzen moeten worden gebruikt als die beschikbaar zijn. Het gebruik van werken met het Batterysprayprotocol bijvoorbeeld is in SMARt (en in het nieuwe instrument SMART-ns) opgenomen en ook onderdeel van de arbocatalogus Installatietechniek die door de Nederlandse Arbeidsinspectie is getoetst en wordt gehanteerd als kader bij haar handhavingsactiviteiten. In deze arbocatalogus wordt ook ingegaan op hoe om te gaan met asbesthoudend afval.

Onderdeel i

In onderdeel i (voorheen onderdeel h) dat betrekking heeft op pakkingen uit verwarmingstoestellen, is de zinsnede 'vermogen lager dan' vervangen door 'vermogen dat lager is dan' zodat de formulering overeenkomt met artikel 4, onderdeel f, van het AVB.

Onderdeel j

In onderdeel j (voorheen onderdeel i) dat betrekking heeft op wegen, wordt de zinsnede 'het geheel of gedeeltelijk verwijderen van asbest en asbesthoudende producten uit' geschrapt zodat de formulering overeenkomt met artikel 4, onderdeel c, van het AVB en omdat uit de verwijzing naar artikel 4.54a, eerste lid, al volgt dat artikel 4.54b gaat om uitzonderingen op de inventarisatie van asbest of asbesthoudende producten.

Onderdeel k

Er is een nieuw onderdeel k toegevoegd dat betrekking heeft op componenten in het gasleidingnet en het elektriciteitsnet. Bij onderhoudswerkzaamheden en het oplossen van storingen aan delen van het gasleiding- en elektriciteitsnet, komt het voor dat gas- en elektrotechnische componenten (bijvoorbeeld zekeringen) asbest bevatten en deze

componenten (deels) verwijderd moeten worden. Uit blootstellingsmetingen en validatieonderzoeken blijkt dat deze saneringen van asbesthoudende toepassingen tijdens de onderhouds- en storingswerkzaamheden altijd in risicoklasse 1 vallen. Aangezien de uitkomst van genoemde metingen en onderzoeken in die situatie altijd hetzelfde is, is inventarisatie dan overbodig. Bovendien is bij de genoemde werkzaamheden het risico op elektrocutie en het risico op verbranding of verstikking bij vrije gasuitstroom eerder aanwezig en ook groter dan het risico van asbestblootstelling. Het veilig inventariseren van deze asbesthoudende toepassingen kan daarom beter gebeuren door de netbeheerder zelf, of door door de netbeheerder geselecteerde gespecialiseerde aannemers, dan door een gecertificeerd asbestinventarisatiebedrijf. Het betreft hier uitsluitend het gastransportnet en het elektriciteitsnet voor zover deze onder het beheer van regionale netbeheerders vallen. Daarom is de formulering 'door of vanwege de netbeheerder aangewezen' opgenomen. Op grond van artikel 3.5, eerste lid, van het Arbobesluit geldt dat elektrotechnische werkzaamheden en bedieningswerkzaamheden die gevaren kunnen opleveren, door deskundige, voldoende onderrichte en daartoe bevoegde werknemers worden uitgevoerd. Dit rechtvaardigt een uitzondering op de inventarisatieplicht door een gecertificeerd bedrijf. De branche heeft werkwijzen voor de verwijdering van asbest in de situaties zoals hierboven beschreven ontwikkeld conform de regelgeving en afgestemd op de specifieke risico's en processen van de sector. Deze worden uitgevoerd door eigen medewerkers na een specifiek opleidingstraject. Eventueel in te zetten geselecteerde aannemers zijn op dezelfde manier opgeleid en werken volgens dezelfde werkwijzen en procedures. Deze werkwijzen kunnen worden geborgd middels (een verwijzing naar) Arbocatalogi.

Artikel I, onderdeel N (Artikel 4.54d Deskundigheid bij het werken met asbest)

Het eerste lid bepaalt, net als voorheen, welke werkzaamheden door een gecertificeerd asbestverwijderingsbedrijf moeten worden uitgevoerd, maar de criteria daarvoor zijn gewijzigd.

De indeling in risicoklasse 2 of 2A is daarvoor niet meer bepalend. Het gaat er nu om of de in onderdeel a en b bedoelde werkzaamheden gebeuren aan toepassingen die zijn aangewezen in de Arboregeling als toepassingen die de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling aan asbestvezels. Zo ja, dan moeten deze werkzaamheden verricht worden door een gecertificeerd bedrijf. De reden hiervoor is toegelicht in paragraaf 2.2 van het algemene deel van deze nota van toelichting. De aanwijzing in de Arboregeling zorgt ervoor dat geen onduidelijkheid ontstaat over welke asbesttoepassing de potentie heeft tot hoge blootstelling. Deze aanwijzing is opgenomen in de Arboregeling. Die wordt gebruikt door de asbestinventariseerder om te bepalen of de verwijdering van een bepaalde asbestbron uitgevoerd moet worden door een gecertificeerd bedrijf. Dit is geregeld in artikel 4.54a.

Het gebruik van het woord "potentie" geeft aan dat het gaat om een inherente eigenschap van de asbesttoepassing, die niet als vanzelf ook tot hoge blootstelling zal leiden (de "potentie tot hoge blootstelling" kan door het nemen van de juiste maatregelen beheerst worden).

Op grond van artikel 4.47b, vierde lid, is de potentie om te leiden tot een hoge blootstelling van de te verwijderen asbesttoepassing ook relevant voor de vraag hoe de eindbeoordeling, nadat de werkzaamheden zijn uitgevoerd, moet plaatsvinden. Dit is bij het betreffende artikel nader toegelicht.

Het tweede lid, waarmee wordt geregeld dat in de gevallen waarin de uitzonderingen op de inventarisatieplicht van toepassing is, ook een uitzondering op de certificatieplicht voor asbestverwijdering geldt, blijft ongewijzigd.

In het derde lid en zesde lid (nieuw) is een tekstuele correctie opgenomen.

Het vierde lid is vervallen. Dit lid bepaalde dat de werkgever bij de werkzaamheden de indeling van de risicoklasse in het inventarisatierapport als ondergrens voor de risicoklasse tijdens de uitvoering moest hanteren. Dit is niet meer passend omdat de werkgever voortaan uit dient te gaan van de door de inventariseerder op grond van artikel 4.54a bepaalde toestand van het asbest ter plaatse. De risicoklasse hangt dan mede af van de op dat moment toegepaste verwijderingsmethode. Dit is verder toegelicht bij artikel 4.54a, tweede lid.

Het oude vijfde lid is vernummerd tot het vierde lid en in verband daarmee zijn in het (nieuwe) vijfde, zesde, achtste en negende lid, onderdeel a, de verwijzingen naar de in het nieuwe vierde lid genoemde persoon aangepast.

In het achtste lid (nieuw) is de zinsnede 'en wordt desgevraagd getoond aan de toezichthouder' vervallen omdat die zinsnede overbodig is. De verplichting om een document desgevraagd te tonen aan de toezichthouder vloeit al voort uit titel 5.2 van de Algemene wet bestuursrecht.

In het oude tiende, nu negende lid is de tekst van de aanhef van het lid gewijzigd. Bij de invoering van dit lid is in de toelichting aangegeven waarom het noodzakelijk is om voor personen die als machinist asbest verplaatsen een uitzondering op de certificatieplicht te formuleren (zie Stb. 2018, 465, nota van toelichting, p. 12 en 13). Inmiddels is gebleken dat de gekozen formulering waarin staat 'dat er sprake kan zijn van werkzaamheden als bedoeld in artikel 4.54a, eerste lid, onderdeel b en c, van het Arbobesluit' onvoldoende duidelijkheid biedt. Het onderscheid tussen de werkzaamheden omschreven in artikel 4.54a, eerste lid, van het Arbobesluit is bij de werkzaamheden van een machinist vaak niet goed te maken. Bijvoorbeeld het afbreken van bouwwerken (zie artikel 4.54a, eerste lid, onderdeel a) en het verwijderen van asbest uit bouwwerken (artikel 4.54a, eerste lid, onderdeel b) kan daarbij niet altijd onderscheiden worden. Daarom wordt nu niet meer alleen naar b en c, maar naar het volledige eerste lid verwezen. Met de invoering van dit lid is destijds bovendien niet beoogd discussies te introduceren over wanneer iets een "verplaatsing" is en wanneer niet. In de handhavingspraktijk is dit onderscheid niet altijd duidelijk te maken. Daarom spreekt de bepaling alleen nog over "werkzaamheden".

Artikel I, onderdeel O (Artikel 9.3 Verplichtingen van de werknemer)

In verband met de vernummering van de leden van de artikelen 4.48a, 4.50, en 4.54d is het tweede lid, onderdeel d, aangepast. Tevens zijn artikel 4.47b, eerste en tweede lid, en 4.47d, vierde lid, toegevoegd omdat die ook verplichtingen bevatten waarop de werknemer invloed kan uitoefenen.

Artikel I, onderdeel P (Artikel 9.5 Verplichtingen van zelfstandigen en meewerkende werkgevers)

In het eerste lid, onderdeel c, zijn het derde en vierde lid van het nieuwe artikel 4.47d toegevoegd omdat die artikelleden, evenals de al genoemde artikelen zoals 4.45, 4.48a, betrekking heeft op de te nemen maatregelen. Gezien de bijzondere gevaren voor

veiligheid en gezondheid die aan het verwijderen van asbest zijn verbonden, moeten ook deze verplichtingen worden nageleefd door eenieder die noch werkgever, noch werknemer is (zelfstandigen zonder personeel).

Artikel 4.48a is gewijzigd door toevoeging van onderdeel d in het tweede lid en door invoeging van een nieuw derde lid en vernummering van het derde en vierde lid tot vierde en vijfde lid. De nieuwe verplichtingen uit hoofde van artikel 4.48a, tweede lid, onderdeel d en het derde lid hebben betrekking op onderricht en gaan niet gelden voor zelfstandigen en meewerkende werkgevers. De vernummering van het vierde lid van artikel 4.48a tot vijfde lid leidt wel tot een aanpassing van artikel 9.5, eerste lid, onderdeel c.

Tevens is artikel 4.51 opgenomen in artikel 9.5, eerste lid, onderdeel c, en geschrapt in artikel 9.5, vijfde lid, onderdeel c, subonderdeel 2°.

Artikel 4.51 stond al sinds 1 juli 2012 (Stb. 2012, 270) in artikel 9.5, vijfde lid, onderdeel c, subonderdeel 2°, maar de in artikel 4.51 opgenomen verplichting inzake werkkleding voor zelfstandigen en meewerkende werkgevers moet ook gelden, als deze alleen, dus zonder andere opdrachtnemers, op de arbeidsplaats aanwezig zijn.

In het eerste lid, onderdeel c, is de al bestaande vermelding van artikel 4.51a, eerste en derde tot en met vijfde lid, vervangen door de vermelding van heel artikel 4.51a omdat nu alle leden relevant zijn en is tevens nu ook artikel 4.51b toegevoegd. Het is nodig om ook artikel 4.51b toe te voegen, omdat de inhoud van het derde tot en met vijfde lid van het artikel 4.51a. is verplaatst naar artikel 4.51b.

De vermelding van artikel 4.51a, tweede lid, in artikel 9.5, vijfde lid, onderdeel c, subonderdeel 2° is geschrapt omdat in het eerste lid, onderdeel c, nu héél artikel 4.51a wordt genoemd. Het tweede lid van artikel 4.51a was ten onrechte vermeld in artikel 9.5, vijfde lid, subonderdeel 2°.

Dat was overigens al sinds 1 juli 2012 het geval.

De wijziging van het vijfde lid, subonderdeel 2° met betrekking tot de vermelding van artikel 4.47c, eerste lid, heeft betrekking op het feit dat artikel 4.47c, eerste lid, onderdeel a en e, zowel in artikel 9.5, eerste lid, onderdeel c, als in het vijfde lid, subonderdeel 2° was opgenomen. Dat is dubbelop omdat artikel 9.5, vijfde lid, subonderdeel 2°, is geformuleerd als aanvulling op artikel 9.5, eerste lid, onderdeel c. Daarom kan de vermelding van de onderdelen a en e van het eerste lid van artikel 4.47c, in het vijfde lid van artikel 9.5 vervallen.

Artikel 4.47c wijzigt zelf niet in het kader van de onderhavige wijziging van het Arbobesluit, het gaat hier om een aanpassing die een correctie is van de wijziging van artikel 9.5, vijfde lid, met ingang van 1 juli 2012 (Stb. 2012, 270) waardoor artikel 4.47c, eerste lid, onderdeel a en e, zowel in het eerste als in het vijfde lid van artikel 9.5 werden vermeld.

Artikel I, onderdeel Q (Artikel 9.6 Verplichtingen van de opdrachtgever)

De opdrachtgever in de zin van het Arbobesluit is voor de toepassing van artikel 9.6 gedefinieerd in artikel 1.1, tweede lid, onderdeel c, subonderdeel 1°, van het Arbobesluit. Daarbij gaat het om iemand voor wiens rekening een bouwwerk tot stand wordt gebracht, dan wel degene op wiens initiatief een bouwwerk tot stand wordt gebracht, dan wel deze partijen tezamen.

Met de wijziging van 1 januari 2017 (Stb. 2016, 495) is expliciet in artikel 9.6 van het Arbobesluit regelgeving opgenomen dat de opdrachtgever in voorkomende gevallen tevens verplicht is tot naleving van de artikelen 4.54a, vierde lid, en 4.54d, eerste lid.

Dat betekent dat als de regelgeving van het asbestinventarisatie- of het asbestverwijderingsbedrijf certificatie eist, de opdrachtgever in dat geval alleen een gecertificeerd bedrijf werkzaamheden mag laten verrichten. Dit sprak al voor zich, maar is hier toen opgenomen met het oog op de handhaving door de Nederlandse Arbeidsinspectie.

Naast de verplichting uit artikel 4.54a, vierde lid, inzake het laten verrichten van de asbestinventarisatie door een gecertificeerd bedrijf is nu ook artikel 4.54a, vijfde lid opgenomen in artikel 9.6. Dit betekent dat de opdrachtgever er zorg voor moet dragen dat een afschrift van het inventarisatierapport aan het asbestverwijderingsbedrijf wordt verstrekt. Dit sluit nu beter aan bij de bepalingen hierover in het AVB (artikel 3) en Bbl (artikel 7.9).

Op grond van artikel 9 van het AVB draagt degene die asbestverwijderingswerkzaamheden laat uitvoeren er zorg voor dat er een eindbeoordeling bestaande uit een visuele inspectie aangevuld met een luchtmeting (artikel 9, eerste lid, AVB: binnenruimte) of alleen een visuele inspectie (artikel 9, tweede lid, AVB: buitenlucht) plaatsvindt overeenkomstig de artikelen 4.47b, 4.51a en 4.51b van het Arbobesluit. Dit betreft de opdrachtgever voor de asbestverwijdering. Artikel 9.6 van het Arbobesluit beschrijft de verplichtingen van de opdrachtgever en is aangepast door toevoeging van de artikelen 4.47b, vierde lid, (Eindbeoordeling, in risicoklasse 1), 4.51a, eerste lid, (Eindbeoordeling binnenruimte, risicoklasse 2) en 4.51b, eerste lid, (Eindbeoordeling arbeidsplaats in de buitenlucht, risicoklasse 2). Daarmee wordt het voor de Nederlandse Arbeidsinspectie mogelijk om de verplichting rechtstreeks bij de opdrachtgever te handhaven.

De artikelen 4.47b, vierde lid, 4.51a, eerste lid, en 4.51b, eerste lid, verplichten tot het inschakelen van een bedrijf dat adequaat is toegerust. Wat daaronder moet worden verstaan zal bij ministeriële regeling nader worden ingevuld. De grondslag daarvoor is opgenomen in de artikelen 4.47b, zesde lid, onderdeel a, 4.51a, zesde lid, onderdeel a, en 4.51b, vierde lid, onderdeel a. De verplichting tot het inschakelen van een adequaat bedrijf is een verplichting waar de opdrachtgever zorg voor moet dragen.

De wijze waarop de eindbeoordeling wordt uitgevoerd zal ook nader worden ingevuld in de Arboregeling, maar daarop hoeft de opdrachtgever niet toe te zien omdat dat gezien zijn rol en de technische details in de wijze van uitvoering van een eindbeoordeling niet van hem verwacht kan worden. Hierop kan wel worden gehandhaafd richting het bedrijf dat de eindbeoordeling uitvoert.

Artikel I, onderdeel R (Artikel 9.9b)

In dit artikel worden artikelen van het Arbobesluit genoemd waarvan bij overtreding van het daarin opgenomen voorschrift een bestuurlijke boete kan worden opgelegd.

De aanpassingen van onderdeel d van dit artikel houden deels verband met de vernummering van leden van bestaande artikelen, maar daarnaast ook met de toevoeging van nieuwe artikelen en artikelleden aan bestaande artikelen.

De beboetbaarstelling van een aantal leden van artikel 4.47 (namelijk het eerste, tweede en vijfde tot en met achtste lid) is aangepast waarbij het eerste lid van artikel 4.47 is aangepast, maar beboetbaarstelling is nog steeds wenselijk.

De inhoud van het oude tweede lid is in een iets andere formulering opgenomen in het zevende lid en dat zevende lid blijft ook beboetbaar.

De in het tweede lid opgenomen verplichting over het vaststellen van concentraties vervangt het oude derde lid (inzake de uitvoering van de meting) dat niet beboetbaar was, maar overtreding van het nieuwe tweede lid wordt wel beboetbaar gesteld.

Het nieuwe derde lid dat verband houdt met het tweede lid wordt eveneens beboetbaar gesteld.

Overtreding van het nieuwe vijfde lid wordt eveneens beboetbaar.

Het nieuwe zesde lid is niet beboetbaar omdat het alleen een grondslag voor een ministeriële regeling bevat.

Het nieuwe negende tot en twaalfde lid, die voorheen waren opgenomen als vijfde tot en met achtste lid, blijven beboetbaar.

Het nieuwe dertiende lid wordt ook beboetbaar omdat dit samenhangt met het zevende lid.

Overtreding van het nieuwe achtste en veertiende lid (voorheen vierde en het negende lid) was en blijft is niet beboetbaar. Het gaat in deze bepalingen om bevoegdheden van de ondernemingsraad of de personeelsvertegenwoordiging. Zij kunnen zo nodig naleving via de Wet op de ondernemingsraden vorderen.

Overtreding van het nieuwe vijftiende lid is eveneens beboetbaar gesteld omdat het refereert aan een verplichting in artikel 4.2, dat ook beboetbaar is.

Artikel 4.47b is inhoudelijk aanzienlijk gewijzigd, maar alle leden, met uitzondering van het zesde lid dat alleen een grondslag bevat voor een ministeriële regeling, moeten beboetbaar worden.

Bij het nieuwe artikel 4.47d zijn alleen het derde en vierde lid beboetbaar omdat die leden ruimte bieden tot een andere wijze van uitvoering dan omschreven in het eerste en tweede lid en de resultaten aantoonbaar gelijkwaardig moeten zijn.

Bij artikel 4.48a is een nieuw derde lid toegevoegd dat ook beboetbaar moet zijn. Door die toevoeging is het oude derde lid vernummerd tot vierde lid en dat vierde lid is (net als voorheen) niet beboetbaar omdat het hier om een bevoegdheid van de ondernemingsraad of de personeelsvertegenwoordiging gaat.

Bij artikel 4.50 zijn twee nieuwe leden (het vijfde en het zesde lid) ingevoegd. Het zesde lid is niet beboetbaar omdat het ziet op de grondslag voor een ministeriële regeling.

Artikel 4.51a is aanzienlijk gewijzigd, overtreding van alle leden van dat artikel is beboetbaar gesteld, met uitzondering van het nieuwe zesde lid (voorheen vijfde lid) dat alleen de grondslag bevat voor uitwerking in een ministeriële regeling.

De leden van het nieuwe artikel 4.51b zijn beboetbaar, met uitzondering van het vierde en vijfde lid omdat die leden alleen grondslagen bevat voor een ministeriële regeling.

De beboetbaarstelling van de leden van artikel 4.54d is aangepast omdat het vierde lid is geschrapt hetgeen leidde tot vernummering van de daarop volgende leden.

Artikel I , onderdeel S (Artikel 9.19 Beperking vrijstellings- of ontheffingsmogelijkheid)

Met de aanpassing van artikel 9.19 wordt het expliciete verbod op vrijstelling en ontheffing op een aantal artikelen in de afdeling over asbest in het Arbobesluit geschrapt. Hiermee ontstaat de ruimte om in overleg met de Nederlandse Arbeidsinspectie op basis van bijvoorbeeld een pilot ontheffing te kunnen verlenen voor bepaalde verplichtingen uit het Arbobesluit indien dat nodig en verantwoord is. Dit schept de mogelijkheid om maatwerk te kunnen leveren in situaties waarin voorheen de bestaande regelgeving bijvoorbeeld onderzoek of innovatie onmogelijk maakte. Er kan echter geen vrijstelling of ontheffing worden verleend van de voorschriften die voortvloeien uit EU-richtlijnen en IAO-verdragen. Dit zijn immers minimumvoorschriften, waarvan per definitie geen vrijstelling of ontheffing kan worden verleend. Een uitzondering kan worden gemaakt voor (bepalingen van) EU-richtlijnen en IAO-verdragen die uitdrukkelijk bepalen dat van (delen van) een dergelijke internationale regeling vrijstelling of ontheffing mogelijk is, of die ruimte laten voor nationale invulling.

Artikel 9.19 benoemt de hoofdstukken, afdelingen en paragrafen van het Arbobesluit waarvan geen vrijstelling of ontheffing kan worden verleend, maar geeft daarop ook weer een aantal uitzonderingen op. In artikel 9.19, onderdeel d, zijn daarom de volgende artikelen of artikeleden opgenomen, waarmee het mogelijk wordt om hiervan vrijstelling of ontheffing te verlenen: 4.47, tweede tot en met zesde lid, over respectievelijk het vaststellen van de concentraties, deskundigheid van de persoon die de meting uitvoert of toetst, de mogelijkheid nadere regels te stellen aan beoordelingsinstrument en methodes, en de aanwezigheid van de meetgegevens op de arbeidsplaats en de manier waarop die gegevens aan de toezichthouder worden verstrekt; de artikelen 4.47b, eerste, vierde en vijfde lid, 4.50, derde lid, 4.51a, en 4.51b, die allen zien op de manier waarop de eindbeoordeling uitgevoerd moet worden; artikel 4.54a, tweede tot en met zesde lid over de inventarisatieplicht en artikel 4.54d, derde tot en met negende lid, over deskundigheid.

Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat op grond van artikel 9.20 van het Arbobesluit geldt dat vrijstellingen of ontheffingen slechts verleend kunnen worden voor een beperkte duur.

Artikel II: Asbestverwijderingsbesluit 2005

Artikel II, onderdeel A (Artikel 3, tweede lid)

In artikel 3 wordt onderscheid gemaakt tussen het geheel of gedeeltelijk afbreken of uit elkaar nemen van een object (zie eerste lid) en het verwijderen van asbest of een asbesthoudend product uit een object (zie tweede lid).

In het tweede lid is onderdeel a dat luidde "anders dan in de uitoefening van een beroep of bedrijf asbest of een asbesthoudend product uit een object verwijdert, of" komen te vervallen. Op grond van dat onderdeel was een particulier die zelf asbest verwijdert, verplicht om eerst een asbestinventarisatie te laten doen. Een particulier mag echter slechts in een beperkt aantal situaties zelf asbest verwijderen en in die situaties geldt geen inventarisatieplicht. Dit uitgangspunt gold al en wordt nu verduidelijkt. De situaties waarin het wel is toegestaan om zelf asbest te verwijderen, worden nu beschreven in artikel 6, vijfde lid. In die situaties was en is geen sprake van een inventarisatieplicht. Het tweede lid beperkt zich daarom nu tot degenen die opdracht geven tot het verwijderen van asbest uit een object. Dit kan zowel een particuliere opdrachtgever zijn als een professionele opdrachtgever, bijvoorbeeld een woningcorporatie. Doordat onderdeel a is komen te vervallen, is de particulier die zelf asbest verwijdert geen normadressaat meer.

Wanneer een particulier zelf materialen verwijdert (zoals werd bedoeld in het nu vervallen tweede lid, onderdeel a) is het, wanneer geen asbestinventarisatie is uitgevoerd, niet zeker of er daadwerkelijk sprake is van asbesthoudend materiaal. Wanneer het te verwijderen materiaal asbestverdacht is, kan men zonder verplichte asbestinventarisatie verwijderen; men moet dan wel uitgaan van de aanname dat het materiaal asbesthoudend is en het verwijderen, uitsluitend onder het betreffende regime en onder de betreffende voorwaarden²⁷, uitvoeren.

---

²⁷ Wanneer niet aan de betreffende voorwaarden van dat regime wordt voldaan, bijvoorbeeld omdat het oppervlak groter is dan 35 m², dan vervalt de mogelijkheid om de verwijdering als particulier zelf te doen. Dan geldt dus op grond van artikel 6 dat verwijdering door een bedrijf moet worden uitgevoerd en geldt op grond van artikel 3 de verplichting om eerst een asbestinventarisatie te laten uitvoeren.

Het eerste lid blijft ongewijzigd. Dit lid verplicht tot het laten uitvoeren van een asbestinventarisatie voorafgaand aan het afbreken of uit elkaar nemen van een object als daarin naar redelijke verwachting asbest of een asbesthoudend product is toegepast. Hiervan kan bijvoorbeeld sprake zijn als men gaat klussen in een vaartuig dat is gebouwd vóór 1994. Op grond van onderdeel a geldt die asbestinventarisatieverplichting voor degene die het afbreken of uit elkaar nemen niet in het kader van een beroep of bedrijf doet, zoals een particulier. Op grond van onderdeel b geldt de asbestinventarisatieverplichting voor iedereen die opdracht geeft voor het afbreken of uit elkaar nemen. Met deze verplichting tot een asbestinventarisatie wordt hier beoogd te voorkomen dat breek- en sloopwerkzaamheden worden verricht zonder vooraf dat de aanwezigheid van asbest vooraf bekend is, of zonder dat uitgegaan wordt van de aanwezigheid van asbest, met als gevolg dat risico's ontstaan voor degene die de handelingen verricht, voor de gebruiker van het object en voor de leefomgeving.

Er is dus ook geen verandering van de normadressaten van het eerste lid. De plicht om een asbestinventarisatie te laten doen in het AVB was en blijft gericht op degene die opdracht geeft om asbest te verwijderen of die niet-beroepsmatig een object afbreekt of uit elkaar neemt.

Artikel II, onderdeel B (Artikel 4)

Artikel 4 van het Asbestverwijderingsbesluit 2005 bevat, evenals artikel 4.54b van het Arbobesluit enkele uitzonderingen op de asbestinventarisatieplicht. In artikel 4 zijn die geformuleerd als uitzonderingen op artikel 3. Artikel 4 maakte daarbij onderscheid tussen enerzijds werkzaamheden die zowel binnen het kader van beroep of bedrijf als daarbuiten kunnen worden uitgevoerd (die stonden in het eerste lid) en werkzaamheden die alleen binnen dat kader kunnen worden uitgevoerd (die stonden in het tweede lid).

Dat onderscheid wordt nu in artikel 4 niet meer gemaakt, omdat de wijzigingen in artikel 3 en 6 al hebben verduidelijkt in welke situaties een particulier moet zorgdragen voor een asbestinventarisatie en in welke situaties een particulier werkzaamheden mag uitvoeren zonder een asbestinventarisatie. Daarom zijn de voorheen in het eerste en tweede lid opgenomen uitzonderingen samengevoegd en kan de indeling in leden vervallen. Daarmee is duidelijk dat de genoemde werkzaamheden altijd uitgezonderd zijn van de inventarisatieplicht. Dit betreft geen inhoudelijke wijziging, maar alleen een vereenvoudiging van de tekst. Vanwege de samenvoeging kan het tweede lid vervallen.

Voor de volledigheid en duidelijkheid is in het nieuwe subonderdeel i expliciet een uitzondering opgenomen voor de werkzaamheden die door particulieren zelf mogen worden uitgevoerd, dit onder verwijzing naar artikel 6, vijfde lid, onderdelen a en d. Daarmee is duidelijk dat in het beperkte aantal situaties waarin onder voorwaarden asbestverwijderingswerkzaamheden door een particulier zijn toegestaan, geen inventarisatieplicht geldt. Ook de andere asbestverwijderingswerkzaamheden die particulieren mogen verrichten, genoemd in artikel 6, vijfde lid, onder b en c, mogen zonder voorafgaande inventarisatie worden uitgevoerd; dit is reeds bepaald in artikel 4 (onder respectievelijk b (betreffende rem- en frictie-materialen) en g (betreffende verwarmingstoestellen)).

Daarnaast zijn, om geen nieuwe discrepanties te introduceren, de wijzigingen die zijn aangebracht in artikel 4.54b van het Arbobesluit ook doorgevoerd in artikel 4 van het AVB in de onderdelen d, e, f en h, (over respectievelijk pakkingen uit verbrandingsmotoren, pakkingen uit procesinstallaties, pakkingen uit

verwarmingstoestellen en gas- en elektrotechnische componenten in het gastransport- of elektriciteitsnet) Die wijzigingen zijn toegelicht in de artikelsgewijze toelichting van artikel 4.54b bij het Arbobesluit. Vanuit het oogpunt van harmonisatie wordt de in artikel 4.54b, onderdeel e, van het Arbobesluit reeds bestaande uitzondering voor verwarmingstoestellen nu ook opgenomen in artikel 4, onderdeel g, van het AVB.

Het derde lid van artikel 4 is geschrapt, omdat de beschrijving van asbestverwijderingswerkzaamheden die door de particulier zelf mogen worden uitgevoerd (en waarvoor het derde lid een uitzondering formuleerde op de inventarisatieplicht), is verplaatst naar artikel 6, vijfde lid. Artikel 6 regelt wie onder welke voorwaarden asbestverwijderingswerkzaamheden mag uitvoeren.

Artikel II, onderdeel C (Artikel 6)

In artikel 6 werd bepaald voor welke verwijderingswerkzaamheden de verplichting gold dat deze worden uitgevoerd door een daartoe gecertificeerd bedrijf.

De opzet van artikel 6 is gewijzigd.

De reden voor de gewijzigde opzet is dat in het Asbestverwijderingsbesluit voorheen niet duidelijk was bepaald welke handelingen met asbest waren toegestaan of waren verboden voor de particulier en anderszins welke verplichtingen golden voor werkzaamheden die niet door een daartoe gecertificeerd bedrijf moesten worden uitgevoerd. De nieuwe opzet van artikel 6 geeft deze duidelijkheid wel.

Eerste lid

Dit lid bepaalt nu dat voor de in de onderdelen a tot en met c omschreven handelingen met asbest (afbreken of uit elkaar nemen van objecten; asbest verwijderen uit deze objecten; en opruimen na incidenten) de verplichting geldt dat deze door een bedrijf moeten worden uitgevoerd of door iemand die deze werkzaamheden beroepsmatig verricht. De particulier mag dus de hier genoemde handelingen niet verrichten. De normadressaat is ook hier niet gewijzigd en betreft degene die asbest doet verwijderen of zelf wil verwijderen. Dit blijkt uit de verbodsbepaling in het zesde lid. Op grond van het eerste lid moet voor de handelingen met asbest opdracht worden gegeven aan een bedrijf waarvoor in het tweede lid nadere eisen zijn gesteld en is het een ander bedrijf of een particulier dus verboden deze werkzaamheden te verrichten. Op dat verbod zijn voor de particulier in het vijfde lid enkele uitzonderingen opgenomen. Met de formulering "uitsluitend in de uitoefening van een beroep of bedrijf" die ook wordt gebruikt in het zesde lid van artikel 6, wordt beoogd aan te geven dat de handelingen zijn voorbehouden aan bedrijven en beroepsbeoefenaars waarvoor de handelingen tot de normale bedrijfsmatige activiteiten behoren. Ook professionele hulpdiensten, m.n. de brandweer, kunnen hier onder vallen (mits zij aan de voorwaarden voldoen). Alleen die bedrijven en beroepsbeoefenaars mogen de in het eerste lid genoemde handelingen verrichten. Dit volgt overigens ook uit de eisen omtrent voorlichting en onderricht die nu zijn gesteld in het tweede lid.

De beschrijving van in de onderdelen a tot en met c omschreven handelingen is niet gewijzigd.

De voorheen in het eerste lid opgenomen eis dat de in de onderdelen a tot en met c omschreven handelingen in bepaalde omstandigheden alleen mogen worden uitgevoerd door een gecertificeerd bedrijf is nu verplaatst naar het derde lid van artikel 6. Voor de vraag of een gecertificeerd bedrijf moet worden ingeschakeld, is niet meer de risicoklasse-indeling relevant, maar of er sprake is van asbesttoepassingen die de

potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling en als zodanig bij ministeriële regeling zijn aangewezen, zoals bepaald in artikel 4.54d, eerste lid, van het Arbobesluit. Doordat in genoemde ministeriële regeling de toepassingen zijn benoemd waarvoor bij verwijdering de certificeringsplicht geldt, heeft in de uitvoering en bij het uitoefenen van toezicht geen beoordeling te worden gedaan of sprake is van de potentie om te leiden tot een hoge blootstelling. Deze beoordeling is reeds gedaan bij het opstellen van genoemde regeling.

Tweede tot en met vierde lid

Het tweede tot en met vierde lid bepalen welke eisen er gelden bij het laten verrichten van asbestverwijderingswerkzaamheden door een bedrijf (of beroepsbeoefenaar of professionele hulpdienst).

In het nieuwe tweede lid is bepaald dat asbestverwijderingswerkzaamheden altijd verricht moeten worden door een bedrijf waarvan de werknemers aanvullende voorlichting en onderricht hebben gekregen. Daarbij wordt verwezen naar de relevante bepalingen hierover in het Arbobesluit. Een opdrachtgever mag dus voor het verwijderen van asbest alleen een bedrijf inzetten met voldoende deskundigheid, ook indien het werkzaamheden betreft waarvoor geen certificatieplicht geldt. Dat opdracht moet worden gegeven aan een bedrijf dat deze aanvullende voorlichting en onderricht moet geven is op zich niet nieuw. Voor het uitvoerende bedrijf betreft het reeds bestaande verplichtingen op grond van de artikelen 4.45a en 4.45b van het Arbobesluit, nu aangevuld met artikel 4.48a, tweede lid, onderdeel d, van het Arbobesluit (waarin is bepaald dat er ook passend onderricht moet zijn gegeven over het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen en over het voorkomen van verspreiding van asbeststof). Door in dit artikel te verwijzen naar deze verplichtingen, geldt voor de opdrachtgever de verplichting de opdracht te geven aan een bedrijf dat hieraan voldoet. Van een opdrachtgever kan niet worden verwacht dat hij uitgebreid beoordeelt of een bepaald bedrijf voldoet aan de verplichting. In de toelichting bij het zesde lid wordt daarom aangegeven op welke wijze de opdrachtgever wel aan zijn verplichting kan voldoen.

In artikel 6, derde lid, wordt bepaald welke handelingen men moet laten verrichten door een asbestverwijderingsbedrijf dat in het bezit is van een certificaat als bedoeld in artikel 4.54d van het Arbobesluit. Op basis van het gewijzigde artikel 4.54d, eerste lid, van het Arbobesluit is de certificatieplicht nu gekoppeld aan het karakter van de asbesttoepassing. De indeling in risicoklasse 2 of 2A is daarvoor niet meer bepalend. Bepalend is nu of de werkzaamheden gebeuren aan asbesttoepassingen die (in een ministeriële regeling op grond van het Arbobesluit) zijn aangewezen als toepassingen die de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling aan asbestvezels. Zo ja, dan moeten deze werkzaamheden verricht worden door een gecertificeerd bedrijf. Daarom is artikel 6 op dezelfde wijze aangepast zodat de verplichting voor de opdrachtgever overeenkomt met wijze waarop de certificeringsplicht is geformuleerd in het Arbobesluit. De betreffende bepaling is daarbij zoals gezegd verplaatst van het eerste naar het derde lid van artikel 6.

In het vierde lid worden de handelingen waarvoor geen asbestinventarisatieplicht geldt (omdat zij vallen onder de uitzonderingen genoemd in artikel 4), tevens uitgezonderd van de plicht om een gecertificeerd bedrijf in te zetten. Het nieuwe vierde lid regelt inhoudelijk hetzelfde als het oude tweede lid van artikel 6, maar is duidelijker geformuleerd. Het vierde lid verwijst daarbij niet naar artikel 4, onderdeel i, omdat dat onderdeel de uitzondering voor particulieren betreft. De uitzonderingen voor

particulieren zijn opgenomen in het vijfde lid van artikel 6 en die uitzondering houdt in dat het eerste lid van artikel 6, en daarmee tevens het tweede en derde lid, niet van toepassing is.

Vijfde lid

Op de in het eerste lid omschreven verplichting dat de genoemde handelingen uitsluitend worden verricht in de uitoefening van een beroep of bedrijf, wordt in het vijfde lid een aantal uitzonderingen gemaakt. In de in de onderdelen a tot en met d omschreven situaties is het voor particulieren wél toegestaan zelf asbest te verwijderen. Voorheen was het (op grond van het oude artikel 4, derde lid, waarnaar in het oude artikel 6, tweede lid, werd verwezen) ook al toegestaan deze handelingen zelf uit te voeren en daarvoor geen gecertificeerd bedrijf in te schakelen. Voor deze handelingen gold eerder ook geen inventarisatieplicht.

Wel zijn ten opzichte van de voorheen in het derde lid van artikel 4 beschreven situaties enkele aanpassingen aangebracht. In onderdeel a is de aanduiding 'asbesthoudende platen' gewijzigd in 'platen van asbestcement'. Met de daarbij voorheen opgenomen eis dat de asbestvezels hechtgebonden moeten zijn, werd ook voorheen al beoogd om de toegestane handelingen door de particulier te beperken tot asbestcement platen. Voor iemand die niet deskundig is, is het begrip 'hechtgebonden' echter lastig te duiden. Hierdoor bestond het risico dat ook andere asbesthoudende platen met een veel hoger gehalte aan asbest of waarvan de asbestvezels veel makkelijker vrijkomen, door een particulier zelf worden verwijderd. Nu is bepaald dat deze uitzondering alleen ziet op platen van asbestcement. Bij deze toepassing zijn de asbestvezels van oorsprong hechtgebonden, tenzij daar door verwerking duidelijk geen sprake meer van is. Daarom wordt dit nu verduidelijkt door te spreken over platen van asbestcement die niet sterk verweerd zijn om verwijdering van sterk verweerd asbestcement door een particulier te voorkomen, in verband met de blootstelling die daarbij kan plaatsvinden. Door het gebruik van de term 'platen van asbestcement' is duidelijk dat andere (vaak amfiboolhoudende) asbest plafondplaten ("board") niet onder deze uitzondering voor particulieren vallen.

In plaats van vaartuigen wordt nu het begrip 'objecten' gehanteerd om aan te sluiten op elders gehanteerde begrippen in het Asbestverwijderingsbesluit 2005.

Er zijn nog enkele werkzaamheden toegevoegd aan de situaties waarin een particulier zelf asbest mag verwijderen. Die zijn opgenomen in de onderdelen b en c, en betreffen het geheel of gedeeltelijk verwijderen van rem- en frictiematerialen en het als één geheel verwijderen van verwarmingstoestellen. Deze mogelijkheid voor de particulier om rem- en frictiematerialen te verwijderen volgt uit de al eerder bestaande uitzondering op de inventarisatieplicht, waardoor het in combinatie met het bestaande artikel 6 voor particulieren mogelijk was om zelf te verwijderen. Dit wordt nu expliciet bepaald. Het als één geheel verwijderen van verwarmingstoestellen wordt gezien als een niet-risicovolle werkzaamheid omdat het daarin aanwezige asbest niet wordt beroerd. Nieuw is de in onderdeel d opgenomen bepaling dat particulieren zelf asbesthoudende voorwerpen mogen verwijderen wanneer die eenvoudig kunnen worden verwijderd zonder risico op verspreiding van asbestvezels. Daarvoor is vereist dat deze voorwerpen niet bevestigd zijn (dus los liggen of eenvoudig los kunnen worden gemaakt) of kunnen worden verwijderd zonder het daarin aanwezige asbest te beroeren. Te denken valt bijvoorbeeld aan een bloembak van asbestcement of een asbesthoudende vlamverdeler. Voor zover deze voorwerpen nog aanwezig zijn, zou het zonder deze toegevoegde

uitzondering voor een particulier verboden zijn deze voorwerpen zelf te verwijderen. Dergelijke voorwerpen dienen door de particulier te worden aangeboden aan de gemeente volgens de plaatselijk geldende regels.

Zesde lid

Op grond van dit lid is het de opdrachtgever verboden opdracht te geven tot handelingen in strijd met het eerste tot en met het vijfde lid.

Tevens is het op grond van dit lid verboden voor een particulier om zelf handelingen te verrichten zoals bedoeld in het eerste lid (met uitzondering van de werkzaamheden in het vijfde lid). Dat blijkt uit de in dit lid toegevoegde formulering "anders dan in de uitoefening van een beroep of bedrijf te verrichten". Het verbod in het zesde lid geldt dus voor de beide normadressaten; de opdrachtgever, en de particulier (die zelf asbest verwijdert).

Voor alle duidelijkheid wordt nogmaals opgemerkt dat de normadressaat hier niet het bedrijf dat de werkzaamheden verricht, beoogt te zijn. Voor dat bedrijf gelden de bepalingen in het Arbobesluit. De wijziging verandert hier niets in. Zoals beschreven in hoofdstuk 4 van het algemene deel van deze nota van toelichting onder het opschrift Asbestverwijderingsbesluit 2005 is het voornemen echter om bij een volgende wijziging het bedrijf dat asbest verwijdert als normadressaat toe te voegen om voor een aantal te benoemen cruciale bepalingen ook direct milieutoezicht mogelijk te maken.

Voorheen was in het derde lid een soortgelijke bepaling opgenomen, waarin alleen werd bepaald dat het verboden is om opdracht te geven tot asbestverwijderingshandelingen wanneer niet werd voldaan aan de in het eerste lid bedoelde eisen, namelijk uitvoering door een gecertificeerd bedrijf bij risicoklasse-indeling in klasse 2 of 2A. Nu is de opdrachtgever op grond van dit nieuwe lid ook verplicht er op te letten dat de opdracht wordt gegeven aan een bedrijf waarvan de werknemers aanvullende voorlichting en aanvullend onderricht hebben gekregen. Uiteraard kan op grond van deze verplichting toezicht worden uitgeoefend op opdrachtgevers. Met die verplichting is aangesloten op verplichtingen die gelden volgens het Arbobesluit (artikelen 4.45a, 4.45b en 4.48, tweede lid, onderdeel d). Van een opdrachtgever kan echter niet worden verwacht dat hij kan vaststellen of het door hem ingeschakelde bedrijf daadwerkelijk in voldoende mate aanvullende voorlichting en aanvullend onderricht geeft. Van een opdrachtgever wordt wél verwacht dat hij bij zijn keuze rekening houdt met deskundigheid op het gebied van asbestverwijdering. Hij mag dus geen opdracht geven aan een willekeurig bedrijf, maar moet enige inspanning verrichten om erachter te komen of het bedrijf en zijn medewerkers voldoende deskundig zijn. Wanneer de opdracht wordt verstrekt aan een gecertificeerd bedrijf (dat uiteraard ook werkzaamheden mag verrichten waarvoor gezien het karakter van de asbesttoepassingen die verwijderd moeten worden geen certificeringsplicht geldt), voldoet de opdrachtgever vanzelfsprekend aan de gestelde verplichting. Anderszins mag een opdrachtgever ervan uitgaan dat hij ook aan de verplichting voldoet als duidelijk is dat het betreffende bedrijf regelmatig werkzaamheden aan asbest verricht, bijvoorbeeld blijkend uit referenties, een portfolio of op de website van het bedrijf beschreven activiteiten. Mocht via het uitoefenen van toezicht toch blijken dat een bedrijf niet of niet geheel aan de verplichtingen omtrent deskundigheid vanuit het Arbobesluit voldoet, dan is dit een opdrachtgever die zelf wel aan de genoemde inspanningsverplichting heeft voldaan, niet aan te rekenen.

Artikel II, onderdeel D (Artikel 9)

De normadressaat in artikel 9 is degene die opdracht heeft gegeven voor het verwijderen van asbest.

Het eerste lid is tekstueel iets aangepast. Hoewel de inhoud van artikel 6, eerste lid, aanhef, is gewijzigd, is de verwijzing naar artikel 6, eerste lid, ook in de nieuwe opzet juist. De verplichtingen op grond van artikel 9, eerste en tweede lid, gelden niet alleen voor handelingen die de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling, maar voor alle in artikel 6, eerste lid, onderdelen a, b en c, genoemde handelingen.

In het eerste en tweede lid zijn de verwijzingen naar de relevante gewijzigde artikelen in het Arbobesluit aangepast. In het eerste lid is een verwijzing naar artikel 4.47b, vierde en zesde lid, onderdeel a, van het Arbobesluit toegevoegd omdat die nieuwe bepalingen ook betrekking hebben op een eindbeoordeling in de vorm van een onafhankelijke visuele inspectie in een binnenruimte, na verwijdering van een asbesttoepassing die de potentie heeft te leiden tot een hoge blootstelling.

De verwijzing naar artikel 4.51a, eerste, tweede en vijfde lid is vervangen door een verwijzing naar artikel 4.51a, eerste tot en met zesde lid, onderdeel a, omdat nu ook de toegevoegde leden (die inhoudelijk gewijzigd zijn), relevant zijn.

Er wordt niet verwezen naar art. 4.47b, zesde lid, onder b en naar 4.51 zesde lid, onderdeel b. De reden daarvoor is dat van de opdrachtgever wel gevraagd wordt om de opdracht voor de eindbeoordeling aan een daartoe adequaat toegerust bedrijf te verstrekken en daarbij rekening te houden met wat daarover in een ministeriële regeling nader is bepaald. Het is echter niet redelijk om gezien de rol van de opdrachtgever en de technische aard van het bepaalde, van een opdrachtgever te verwachten dat deze zelf zorg draagt voor uitvoer conform de in de ministeriële regeling genoemde norm.

De verwijzing naar artikel 4.53a in het eerste en vierde lid is geschrapt omdat dat artikel vervallen is.

In het tweede lid is de verwijzing naar 4.51a, derde en vijfde lid, (inzake eindbeoordeling in een buitenruimte) vervangen door een verwijzing naar artikel 4.51b, eerste, tweede, en vierde lid, onderdeel a, omdat daarin nu de eindbeoordeling bij een arbeidsplaats in de buitenlucht is geregeld.

Het derde lid is aangepast zodat de formulering omtrent de invoer in het Landelijk Asbest Volgsysteem (LAVS) is afgestemd op de wijzigingen in het Arbobesluit op het gebied van de certificatieplicht, waarbij de asbesttoepassingen met potentie tot hoge blootstelling door een gecertificeerd bedrijf verwijderd moeten worden en het resultaat daarvan in het LAVS worden opgenomen. Dit is toegelicht in het algemeen deel van deze nota van toelichting, hoofdstuk 4, onder "Asbestverwijderingsbesluit 2005".

In het vierde lid is de verwijzing naar artikel 4.51a, tweede lid, aangevuld met een verwijzing naar het vijfde lid, omdat nu beide leden van artikel 4.51a van het Arbobesluit relevant zijn.

In het vierde en vijfde lid is de formulering 'dat er op de plaats van de handeling nog visueel waarneembaar asbest aanwezig is' vervangen door de formulering 'dat het te verwijderen asbest op de plaats van de handeling nog visueel waarneembaar is', om aan te sluiten bij de aangepaste formuleringen in de artikelen 4.47b, derde lid, en 4.51a, vierde lid, van het Arbobesluit. Dit is toegelicht in de artikelsgewijze toelichting van artikel 4.47b, derde lid, van het Arbobesluit.

Artikel II, onderdeel E (Artikel 13)

In artikel 13, tweede lid, onderdeel c, zijn de verwijzingen naar de relevante gewijzigde artikelen in het Arbobesluit is aangepast.

Artikel III: Besluit bouwwerken leefomgeving

Artikel III, onderdelen A tot en met G (Artikelen 7.9, 7.10, 7.11, 7.12, 7.20, 7.21 en 7.22)

Waar het AVB de voorschriften geeft rondom asbestverwijdering uit objecten, geeft het Bbl de voorschriften rondom asbestverwijdering uit bouwwerken. De wijzigingen die in het AVB zijn doorgevoerd als gevolg van de wijzigingen in het Arbobesluit zijn hiervoor al toegelicht (bij artikel 4.54b van het Arbobesluit, en de artikelen 4, 6, 9 en 13 van het AVB). Vergelijkbare technische aanpassingen worden voor zover het gaat om bouwwerken in het Bbl doorgevoerd in de artikelen 7.9 (over de verplichting tot asbestinventarisatie), 7.10 (over het doen van een sloopmelding), 7.11 (gegevens en bescheiden bij sloopmelding), 7.12 (informereren: begin en beëindiging sloopwerkzaamheden), 7.20 (over de verplichting tot gecertificeerd verwijderen) en 7.22 (over de eindbeoordeling). Ook de wijzigingen die in het AVB zijn doorgevoerd in met name artikel 6, om te verduidelijken welke handelingen met asbest toegestaan of verboden zijn voor de particulier en wat de verplichtingen zijn voor een opdrachtgever als hij asbest laat verwijderen door een niet-gecertificeerd bedrijf, zijn hiervoor al toegelicht (in hoofdstuk 4 van het algemene deel van deze nota van toelichting, en in de artikelsgewijze toelichting bij de artikelen 4 en 6 van het AVB). Vergelijkbare bepalingen zijn ook opgenomen in het Bbl, met name in artikel 7.20.

Omdat bij de formulering van de artikelen van het Bbl rekening is gehouden met de Leidraad wetgevingskwaliteit stelsel Omgevingswet wijken die artikelen soms tekstueel af van de formuleringen in het Arbobesluit en het AVB. Zo wordt bijvoorbeeld in het Bbl het woord 'indien' vervangen door 'als' en 'het woord 'uitsluitend' door 'alleen'.

Artikel III, onderdeel A (Artikel 7.9)

Het Bbl regelt in artikel 7.9 de verplichting tot het (laten) inventariseren van asbest en formuleert in het tweede lid de uitzonderingen op die verplichting. De wijzigingen in de uitzonderingen zijn conform artikel 4.54b van het Arbobesluit en in de toelichting bij de wijziging van dat artikel toegelicht en sluiten ook aan bij de uitzonderingen in artikel 4 van het AVB. Een aantal van de uitzonderingen kunnen zowel onderdeel uitmaken van een bouwwerk als een op zichzelf staand object zijn. Daarom worden deze in zowel het Bbl (bouwwerken) als het AVB (objecten) opgenomen.

Vanuit het oogpunt van harmonisatie wordt de in artikel 4.54b, onderdeel e, van het Arbobesluit reeds bestaande uitzondering voor verwarmingstoestellen nu ook opgenomen in het tweede lid, onderdeel 3° (evenals in artikel 4 van het AVB).

De normadressaat van artikel 7.9 verandert door deze technische wijzigingen niet. De verplichting om over een asbestinventarisatierapport te beschikken rust op degene die de bouw- of sloopwerkzaamheden verricht. De verplichting om dit rapport aan hem te verstrekken, rust op de opdrachtgever, zoals blijkt uit het derde lid.

Het voormalige onderdeel d van het tweede lid is geschrapt, omdat de beschrijving van asbestverwijderingswerkzaamheden die door de particulier zelf mogen worden uitgevoerd (en waarvoor het tweede lid in onderdeel d een uitzondering formuleerde op

de inventarisatieplicht), is verplaatst naar artikel 7.20, vijfde lid. Artikel 7.20 regelt wie onder welke voorwaarden asbestverwijderingswerkzaamheden mag uitvoeren.

Artikel III, onderdeel B (artikel 7.10)

In artikel 7.10, eerste lid, is bepaald dat het verboden is een (deel van een) bouwwerk te slopen als daarbij asbest wordt verwijderd, zonder dat dit ten minste vier weken voor het begin van de sloopwerkzaamheden is gemeld.

Het tweede lid, onderdeel b, bepaalt dat voor de asbestverwijderingshandelingen die toegestaan zijn voor een particulier, de meldingstermijn ten minste een week is (in plaats van vier weken zoals bepaald in het eerste lid). Voorheen was in dit onderdeel ook omschreven om welke sloopwerkzaamheden het dan gaat, maar nu verwijst dit onderdeel daarvoor naar artikel 7.20, vijfde lid, onder a.

Het vierde lid, onderdeel c, geeft de uitzonderingen op het verbod in het eerste lid inzake de sloopmelding die gelden voor het slopen in het kader van beroep of bedrijf. De wijzigingen in deze uitzonderingen zijn conform artikel 4.54b van het Arbobesluit en in de toelichting bij de wijziging van dat artikel toegelicht.

De in het vierde lid, onderdeel c, van artikel 7.10 omschreven uitzonderingen voor de meldingsplicht komen overeen met de in artikel 7.9, tweede lid, onderdeel b, opgenomen uitzonderingen voor de inventarisatieplicht.

De normadressaat van dit artikel verandert door deze merendeels technische wijzigingen niet.

Artikel III, onderdeel C (Artikel 7.11)

De wijziging van het vierde lid is een uitsluitend technische wijziging die voortvloeit uit de aanpassing van het Arbobesluit. De normadressaat blijft hierdoor onveranderd.

Voorheen was de verplichting om een sloopmelding bij het verwijderen van asbest uitsluitend langs elektronische weg te doen afhankelijk van de risicoklasse waarin een asbestverwijdering plaatsvond. Door de technische aanpassing wordt die verplichting nu gekoppeld aan verwijdering van asbesttoepassingen die volgens het Arbobesluit (artikel 4.54d, eerste lid) de potentie hebben te leiden tot een hoge blootstelling en als zodanig bij ministeriële regeling zijn aangewezen. Daarmee blijft het verplicht doen van een sloopmelding via elektronische weg alleen vereist voor de situaties met potentieel hoog risico.

Ook wanneer door gebruikmaking van nieuwe werkmethoden de verwijdering in een lagere risicoklasse kan plaatsvinden, blijft voortaan de (elektronische) melding van verwijdering van deze asbesttoepassingen die de potentie hebben te leiden tot een hoge blootstelling verplicht. Dat geldt zowel voor initiële indeling als wanneer een projectvalidatie wordt uitgevoerd om aan te tonen dat verwijdering in risicoklasse 1 kan plaatsvinden. Voor verwijdering van asbesttoepassingen met de potentie tot een hoge blootstelling geldt altijd sloopmeldingsplicht via de elektronische weg.

Het is belangrijk hier voor de duidelijkheid op te merken dat ook voor verwijdering van asbesttoepassingen die niet zijn aangemerkt als potentieel leidend tot een hoge blootstelling, een sloopmelding nog altijd verplicht is.

Artikel III, onderdeel D (Artikel 7.12)

Artikel 7.12 bepaalt dat start- en eindmeldingen moeten plaatsvinden. De wijzigingen in dit artikel betreffen technische wijzigingen die voortvloeien uit de aanpassing van het Arbobesluit. De verplichting om te melden in het LAVS betreft die asbesttoepassingen die de potentie hebben om te leiden tot een hoge blootstelling en als zodanig bij

ministeriële regeling zijn aangewezen (zie art 4.54d van het Arbobesluit en de Algemene Toelichting, paragraaf 2.2 en hoofdstuk 6, bij de wijziging van het Arbobesluit). De normadressaat blijft hierdoor onveranderd.

Artikel III, onderdeel E (Artikel 7.20)

Artikel 7.20 gaf tot nu toe de voorschriften voor het verwijderen van asbest in risicoklasse 2 of 2A, en bepaalde dat deze werkzaamheden uitsluitend door een gecertificeerd bedrijf mochten plaatsvinden. Vanwege de behoefte om te verduidelijken welke handelingen met asbest toegestaan of verboden zijn voor de particulier en wat de verplichtingen zijn voor een opdrachtgever als hij asbest laat verwijderen door een niet-gecertificeerd bedrijf, is dit artikel aanzienlijk gewijzigd. De wijzigingen komen overeen met de wijzigingen die zijn aangebracht in artikel 6 van het AVB en betreffen met name een verduidelijking van hetgeen reeds beoogd werd, maar maken dat nu meer expliciet. Deze verbeteringen zijn grotendeels toegelicht in hoofdstuk 4 van het algemene deel van deze toelichting, en in de artikelsgewijze toelichting van artikel 6 van het AVB; met dien verstande dat het AVB handelt over verwijdering van asbest uit objecten en het Bbl ziet op verwijdering van asbest uit bouwwerken, en dat voor (deze afdeling van) het Bbl een andere normadressaat geldt.

Het eerste lid bepaalt nu dat voor de in de onderdelen a en b omschreven handelingen met asbest (afbreken of uit elkaar nemen van bouwwerken; asbest verwijderen uit deze bouwwerken) de verplichting geldt dat deze door een bedrijf moeten worden uitgevoerd of door iemand die deze werkzaamheden beroepsmatig verricht. De particulier mag dus de hier genoemde handelingen niet verrichten. Dit is toegelicht in de artikelsgewijze toelichting bij de wijziging van artikel 6, eerste lid, van de het AVB. De normadressaat van deze bepaling is degene die sloopt of het asbest verwijdert.

Het tweede tot en met vierde lid bepalen welke eisen er gelden bij het laten verrichten van asbestverwijderingswerkzaamheden door een bedrijf. Dit is toegelicht in de artikelsgewijze toelichting bij de wijziging van artikel 6, tweede tot en met vierde lid, van het AVB.

De normadressaat van het tweede lid is door de formulering 'degene die een handeling laat verrichten' de opdrachtgever voor de asbestverwijdering. Dit lid richt zich dus niet tot degene die asbest verwijdert. Dat het bedrijf dat asbest verwijdert zich aan deze bepalingen moet houden is al verplicht op grond van de in het lid genoemde bepalingen in het Arbobesluit.

Het derde lid is een aanpassing van het voormalige eerste lid van artikel 7.20 van het Bbl. De normadressaat wijzigt hierdoor niet: dat is degene die sloopt of het asbest verwijdert.

Op de in het eerste lid omschreven verplichting dat de genoemde handelingen uitsluitend worden verricht in de uitoefening van een beroep of bedrijf, wordt in het vijfde lid een aantal uitzonderingen gemaakt. Deze zijn toegelicht in de artikelsgewijze toelichting bij de wijziging van artikel 6, vijfde lid, onderdelen a tot en met c, van het AVB.

Het zesde lid bepaalt dat een handeling als bedoeld in het eerste lid geschiedt overeenkomstig het eerste tot en met het derde lid (in verbinding met het vierde lid). Daarmee wordt geregeld dat - naast de normadressaat die in artikel 7.3 is gedefinieerd - de opdrachtgever aanspreekbaar is als hij voor (bepaald, in de voorgaande leden omschreven) asbestwerk geen (gecertificeerd) bedrijf inhuurt.

Artikel III, onderdeel F (Artikel 7.21)

De wijziging in de aanhef is een uitsluitend technische wijziging als gevolg van de wijzigingen in artikelen 7.9 en 7.20. De normadressaat verandert hierdoor niet.

Artikel III, onderdeel G (Artikel 7.22)

Dit artikel geeft de voorschriften voor de onafhankelijke eindbeoordeling na asbestverwijdering. In de bepalingen worden technische aanpassingen doorgevoerd die voortvloeien uit de aanpassingen in het Arbobesluit.

De normadressaten veranderen hierdoor niet. Voor de eerste twee leden is dit de opdrachtgever voor de asbestverwijdering; deze moet ook zorg dragen dat er een eindbeoordeling wordt uitgevoerd. Voor het derde en vierde lid is de normadressaat degene die sloopt of het asbest verwijdert. Deze mag geen andere werkzaamheden uitvoeren zolang er geen eindbeoordeling is uitgevoerd die aan de genoemde voorwaarden voldoet.

Artikel IV: Overgangsbepaling

De wijzigingen op basis van het onderhavige besluit worden direct van kracht op asbestverwijderingswerkzaamheden waarmee ná de datum van inwerkingtreding van dit besluit wordt begonnen. Op grond van artikel 4.47c, eerste lid, onderdeel c, van het Arbobesluit moet onder meer de datum van de aanvang van de werkzaamheden worden gemeld aan de toezichthouder. Op die manier is duidelijk of er inderdaad sprake is van werkzaamheden die ná inwerkingtreding van dit besluit begonnen zijn.

Ten aanzien van asbestverwijderingswerkzaamheden waarmee al vóór de inwerkingtredingsdatum van dit besluit is begonnen, blijft op grond van het eerste lid de oude regelgeving gelden.

Daarop gelden twee uitzonderingen.

Het is denkbaar dat de betrokken partijen het wenselijk vinden om de werkzaamheden voort te zetten op basis van de nieuwe regelgeving. Die situatie is in onderdeel a omschreven en daartegen bestaat geen bezwaar wanneer partijen dat overeenkomen. Wanneer de asbestverwijderingswerkzaamheden feitelijk zijn afgerond vóór de datum van inwerkingtreding van dit besluit en dan alleen de eindbeoordeling nog moet plaatsvinden, dan moet die eindbeoordeling uiteraard op basis van de oude regelgeving plaatsvinden.

Het is denkbaar dat de werkzaamheden ook nog geruime tijd na de inwerkingtreding van de nieuwe regelgeving voortgezet zullen moeten worden, omdat er sprake is van een zeer omvangrijk en langdurig project. Omdat het niet wenselijk is dat de oude regelgeving dan onbeperkt tot het einde van het project van toepassing blijft, is in het eerste lid, onderdeel b, daarvoor een uitzondering geformuleerd waarmee wordt bepaald dat de oude regelgeving nog maximaal een jaar op die werkzaamheden van toepassing zal zijn. Daarna wordt de nieuwe regelgeving van kracht op de werkzaamheden.

Omdat op grond van artikel 4.47c, eerste lid, onderdeel c, van het Arbobesluit bij de melding van de start van de werkzaamheden ook de duur ervan moet worden gemeld, zal daarover duidelijkheid moeten bestaan.

Tweede lid

Het tweede lid regelt dat bij een overgang van de oude naar de nieuwe regelgeving in ieder geval een aangepast inventarisatierapport zal moeten worden gehanteerd, waarbij gebruik wordt gemaakt van een uitdraai op basis van SMART-ns. Het is daarbij niet nodig om alle al verrichte inventarisatieactiviteiten opnieuw te verrichten. Het reeds

bestaande inventarisatierapport blijft geldig, tenzij het niet meer actueel is. De al verzamelde informatie kan worden gebruikt voor een uitdraai op basis van SMART-ns, die in de plaats komt van de eerdere uitdraai op basis van het oude SMArt. In die situaties waarin de opstelling van een werkplan verplicht is, namelijk in geval van werkzaamheden in risicoklasse 2, zal ook dat werkplan aangepast moeten worden. De resultaten van het inventarisatierapport moeten immers op grond van artikel 4.50, tweede lid, in het werkplan worden opgenomen. Die verplichting is niet gewijzigd. Hiermee is te allen tijde inzichtelijk volgens welke bepalingen de werkzaamheden worden uitgevoerd.

Derde lid

Het derde lid voorziet in de situatie dat de asbestverwijderingswerkzaamheden starten ná de datum van inwerkingtreding van dit besluit. Dan moeten de nieuwe bepalingen van toepassing zijn. Het is echter zeer goed denkbaar dat de voorbereiding voor de verwijderingswerkzaamheden, dat wil zeggen de asbestinventarisatie, al is gestart vóór de inwerkingtredingsdatum van dit besluit.

Om de asbestverwijderingswerkzaamheden die ná de inwerkingtreding van dit besluit beginnen, volgens de nieuwe bepalingen te kunnen uitvoeren, is het noodzakelijk om een uitdraai op basis van SMART-ns te hebben.

Daarom is het wenselijk dat al voor de inwerkingtreding gebruik kan worden gemaakt van de informatie die door middel van SMART-ns kan worden verkregen. Vooruitlopend op de inwerkingtreding van dit besluit, zal het daarom al mogelijk zijn om via SMART-ns inzicht te krijgen in de gevolgen die het gebruik van SMART-ns zal hebben bij een in de nabije toekomst gepland project. Op die manier kan men goed voorbereid zijn wanneer de asbestverwijderingswerkzaamheden kort ná de inwerkingtreding van dit besluit beginnen.

Van een professionele dienstverlener op het gebied van asbestinventarisatie mag worden verwacht dat met de toekomstige wijzigingen rekening wordt gehouden bij het opstellen van inventarisatierapporten in de overgangsperiode.

Het LAVS wordt in overleg tussen de Ministeries van SZW en IenW en Rijkswaterstaat aangepast zodat de overgang naar de nieuwe regelgeving op een goede manier zijn neerslag krijgt in het systeem.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

C.E.G. van Gennip